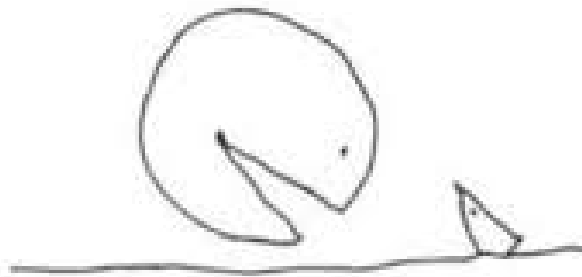

PGO

"Are you anybody else's missing piece?"

"Not that I know of."

"Well, maybe you want to be your own piece?"

"I can be someone's and still my own."

— Shel Silverstein, *The Missing Piece*

Ieder kind in zijn kracht.

Jenny Geurts

Studentnummer: 2034899

Master SEN – Deeltijd

Lesplaats Eindhoven

Begeleider: Doreen Admiraal

augustus 2015

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting	5
Inleiding.....	6
Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling.....	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Probleemstelling.....	7
1.3 Relevantie.....	8
1.4 Onderzoeksvraag en deelvragen	8
1.5 Kernbegrippen	8
Hoofdstuk 2: Theoretisch kader	9
2.1 Zelfbevestiging.....	9
2.2 Basisbehoeften en welbevinden.....	9
2.3 De rol van de leerkracht.....	10
2.4 De kracht van taal en complimenten	11
2.5 Motivatie en flow	11
2.6 Kernkwaliteiten	12
2.7 Empowerment, eigenaarschap en portfolio	12
2.8 Oplossingsgericht werken	13
2.8.1 Stellen van doelen	13
2.8.2 Schaalvragen	14
2.8.3 Oplossingsgericht werken en gedragsproblemen en -stoornissen.	14
2.9 Conclusie en koppeling naar de praktijk	14
Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie	15
3.1 Doel van het onderzoek	15
3.2 Onderzoeksparadigma en onderzoeksstrategie	15
3.3 Respondenten	16
3.4 Ethiek.....	17
3.5 Onderzoeksmethodes.....	18
3.6 Kwaliteit van mijn onderzoek.....	19
3.7 Data analyse	20
3.8 Werkplan en tijdspad	20
4. Data-analyse en resultaten	21
4.1 Aanpak zelfbevestiging en zelfvertrouwen	21
4.2 Aan de slag	22
4.3 Bruikbare meetinstrumenten.....	23

5. Conclusies en discussies.....	29
5.1 Conclusie per deelvraag.....	29
5.1.1 Conclusie deelvraag 1	29
5.1.2 Conclusie deelvraag 2	30
5.1.3 Conclusie deelvraag 3	30
5.2 Conclusie onderzoeksvraag.....	31
5.3 Discussie.....	31
6. Evaluatie en reflectie	32
6.1 Beschrijvende reflectie.....	32
6.2 Technische reflectie.....	33
6.3 Biografische reflectie.....	33
6.4 Kritische reflectie	34
6.5 Meta-reflectie	34
7. Literatuurlijst.....	36
8. Bijlagen	40
8.1 Feedback op onderzoek critical friends.....	40
8.2 Tijdspad.....	47
8.3 Visie school.....	49
8.4 Vragenlijst interview: Het werken met portfolio's	51
8.5 Interview school 1	52
8.6 Interview school 2	54
8.7 Werken met portfolio's	55
8.7.1 School 1: Onderzoek 'Wij kunnen het' (Hol, 2012).....	56
8.7.2 Werkwijzen portfolio school 2: presentatie Symposium	57
8.7.3 Werkwijzen portfolio school 3: presentatie Symposium	57
8.7.4 Werkwijzen portfolio school 4: presentatie Symposium	58
8.7.5 Werkwijzen portfolio school 5: presentatie Symposium	58
8.7.6 Werkwijzen portfolio school 6: presentatie Symposium	59
8.7.7 Werkwijzen portfolio school 7: basisschool interview 1	59
8.7.8 Werkwijzen portfolio school 8: basisschool interview 2	60
8.8 Focusgroep.....	62
8.9 Terugkoppeling data focusgroep (directrice en locatieleider).....	64
8.10 Vragenlijst met antwoorden beginsituatie.....	65
8.11 Bevindingen beginsituatie	68
8.12 Kernkwaliteiten	69
8.13 Vergelijking kernkwaliteiten.....	70

8.14 Schema activiteiten leerlingonderzoek	74
8.15 Brief ouders: uitleg start onderzoek.....	76
8.16 Brief ouders: toestemming onderzoek.....	77
8.17 Brief ouders: uitleg onderzoek.....	78
8.18 Brief ouders: huiswerkopdracht	79
8.19 Brief ouders: einde onderzoek	80
8.20 Zelfbeeldschaal (aangepaste versie).....	81
8.21 Tijdsteekproef.....	82
8.22 Leuvense Betrokkenheidschaal voor Leerlingen	84
8.23 Onderzoeksdagboek.....	85
8.24 Onderdelen SCOL.....	93
8.25 Vergelijking onderdelen oplossingsgerichte gesprekken.....	94
8.26 Verslag coachingstraject.....	95
8.27 Lijst geselecteerde leerlingen onderzoek.....	99
8.28 Uitleg werken aan kernkwaliteiten	100
8.29 Kaft mapje	102
8.30 Kernkwaliteiten mapje.....	103
8.31 Presentatie huiswerkopdracht.....	104
8.32 Zelfgemaakte kernkwaliteitkaartjes	105
8.33 Terugblik leerlingen op het werken met kernkwaliteiten.....	106
8.34 Uitleg van stellen en reflecteren op rekendoelen	107
8.35 Motivatieschaal rekenen.....	109
8.36 Gespreksformulier rekendoelen stellen	110
8.37 De wondervraag	111
8.38 Antwoorden wondervraag en doel	112
8.39 Voorbeelden van ingevuld logboek	114
8.40 Formulieren vervolggerek.....	118
8.41 Toekomstbrief	119
8.42 De talenten toolbox	120
8.43 Formulier vervolggerek gekoppeld aan kernkwaliteiten	122
8.44 Terugblik met leerlingen op stellen en reflecteren van rekendoelen.....	123

Samenvatting

Dit onderzoek richt zich op het zoeken naar een aanpak om leerlingen te bevestigen in wie ze zijn en hiermee het zelfvertrouwen te vergroten. Op de volgende onderzoeksvraag is antwoord gezocht:

Welke bijdrage kunnen leerkrachten leveren om de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van leerlingen in de onderbouw van onze school, in het bijzonder groep 3, te vergroten?

Uit literatuuronderzoek blijkt dat het werken met portfolio's leerlingen helpt bij de (kern)reflectie, ze hiermee kunnen laten zien wie ze zijn en hoe ze hier zelf vorm aan kunnen geven (Korthagen & Lagerwerf, 2011). Ook sluit dit bij de visie van de school aan: "De school is zoekende naar hoe ze kindgesprekken en het werken met portfolio's kunnen vormgeven."

Er is een focusgroep gehouden met als doel: "Hoe te werken met portfolio's in de onderbouw met het oog op het vergroten van de zelfbevestiging en zelfvertrouwen van leerlingen". Na het terugkoppelen van de bevindingen met het managementteam blijkt de onderzoeksschool er nog niet zeker van is om met portfolio's te willen werken. Ze zien liever dat er gekeken wordt naar een manier om leerlingen meer verantwoordelijkheid en zelfsturing over hun eigen leerproces te geven, liefst op rekengebied.

Vanuit deze nieuwe invalshoek, het bestuderen van literatuur, documenten en de opgedane kennis vanuit de modules oplossingsgericht werken 1 en 2, heeft me doen besluiten om te onderzoeken of het werken met kernkwaliteiten in combinatie met het stellen en reflecteren op rekendoelen middels oplossingsgerichte gesprekstechnieken een bijdrage levert aan de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van leerlingen. Waarbij het onderzoek zich richt op leerlingen uit de combinatiegroepen 3/4 en 5/6 (waarvan 2 leerlingen in groep 6 gediagnosticeerd autisme hebben). Groep 1/2 wordt buiten beschouwing gelaten gezien de jonge leeftijd.

Dit onderzoek is een actieonderzoek dat gericht is op het verbeteren van de onderwijssituatie waarbij participatie en empowerment belangrijke begrippen zijn (De lange e.a., 2011). Meerdere onderzoeksinstrumenten zijn hierbij gebruikt, waaronder interviews, focusgroep, vragenlijsten, observatieformulieren waarbij zowel leerkrachten, leerlingen als ouders betrokken gevraagd zijn. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt onder andere:

- Dat je leerlingen kunt motiveren door ze mee te laten denken bij het stellen van rekendoelen door ze een stem te geven.
- Dat oplossingsgericht werken en gesprekstechnieken helpend zijn bij het komen tot een doel en het reflecteren hierop.
- Dat het werken met kernkwaliteiten helpt om leerlingen te bevestigen in wie ze zijn en leerlingen hierdoor positiever naar zichzelf gaan kijken.
- Dat leerlingen reeds op jonge leeftijd goed in staat zijn hun eigen kernkwaliteiten te benoemen en die van een ander.

Inleiding

Voor je ligt het praktijkonderzoek 'Ieder kind in zijn kracht' voor de Master Special Educational Needs. In september 2013 ben ik deze studie gestart met als doel beter aan te sluiten bij de onderwijsbehoeften van leerlingen met gedragsproblemen en –stoornissen, met het oog op passend onderwijs. Aan het begin van de opleiding maakte ik kennis met de Japanse leerkracht Kanamori. Zijn visie op onderwijs in combinatie met het boek 'Vroeger toen ik groot was' (Klink, 1991) inspireerde mij om op zoek te gaan naar een aanpak binnen het onderwijs om leerlingen meer te bevestigen in wie ze zijn. Ik ben ervan overtuigd dat leerlingen zich dan nog beter ontwikkelen en minder probleemgedrag zullen vertonen.

Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling

1.1 Aanleiding

*Het werkelijke doel van onderwijs is het beste uit jezelf halen
(Ghandi in Korthagen & Lagerwerf, 2011, p. 13)*

Naar mijn mening kun je het beste uit jezelf halen als je lekker jezelf kunt zijn, weet wie je bent en hierin gezien en gehoord voelt. Uit eigen ervaring weet ik dat een veilige, stimulerende omgeving waar je je gezien en gewaardeerd voelt van groot belang is op je leer- en persoonlijke ontwikkeling.

Vanaf de eerste module van sociaal emotionele ontwikkeling (SEO2) werd het voor mij duidelijk dat ik binnen mijn onderwijs het kind centraal wil stellen. Kanamori (2013) wist mij dan ook enorm te inspireren. Zijn oog voor wat er in de kinderen omgaat sprak mij enorm aan. Toen ik het boek 'Vroeger toen ik klein was' (Klink, 1991) op aanraden van een collega las, was ik zeker van mijn onderzoeksonderwerp. Ik wil leerlingen dichter bij zichzelf brengen door ze te bevestigen in wie ze zijn en wat ze kunnen. Hierdoor zullen ze zich meer gehoord en gezien voelen en vrij voelen om zich optimaal te kunnen ontwikkelen.

1.2 Probleemstelling

*The act of being who we ware is at the heart of staying well.
(Nepo in Korthagen & Lagerwerf, 2011, p. 87)*

Als leerkracht hebben we een belangrijke rol om kinderen te helpen hun hart te volgen, te ontdekken wie ze zijn en wat ze kunnen en van binnenuit te laten stralen. In mijn dagelijkse praktijk loop ik er regelmatig tegenaan dat de prestatiedruk zwaar weegt op het lesprogramma en het welbevinden van de leerlingen. Ik denk dat leerlingen minder regelovertrekend gedrag en/of probleemgedrag zullen vertonen wanneer zij zich meer gezien en gehoord voelen.

Momenteel werk ik elke ochtend als vervangster in groep 3 van een reguliere basisschool met maar liefst 10 leerlingen. In de ochtenden zit groep 3/4 gesplitst omdat het een grote groep van 34 leerlingen betreft.

De school neemt dit jaar hun visie kritisch onder de loep en past deze aan door de komst van de schoolgids en de nieuwe inzichten rondom de 21ste Century Skills. Zelfsturing en eigenaarschap worden belangrijke kernbegrippen in deze visie. Ook is de school zoekende naar hoe ze kindgesprekken en het werken met portfolio's kunnen vormgeven.

1.3 Relevantie

De Commissie voor Onderwijs voor de 21^e eeuw noemt vier kerntaken voor de 21^e eeuw:

*‘Leren te weten, leren te doen, leren te zijn en leren samen te leven.’
(Delors, 1996)*

In mijn dagelijkse praktijk ligt de nadruk met name op de vakken taal en rekenen. Het ‘leren te zijn’ komt hierdoor in het gedrang. Zeker met het oog op passend onderwijs en de toenemende diversiteit aan leerlingen binnen het reguliere onderwijs, vraagt dit van de leerkrachten specifieke aandacht voor wie de leerling is met al zijn mogelijkheden. Daarom is het belangrijk dat leerkrachten weten op welke manier zij leerlingen kunnen bevestigen in hun zijn en kunnen, met het oog op de eigenheid. Hierdoor kunnen talenten kunnen opbloeien en leerlingen zich als volwaardig mens ontwikkelen.

1.4 Onderzoeksvraag en deelvragen

Vanuit mijn probleemstelling heb ik de volgende onderzoeksvraag opgesteld:

Welke bijdrage kunnen leerkrachten leveren om de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van leerlingen in de onderbouw van onze school, in het bijzonder groep 3, te vergroten?

Met als deelvragen:

1. Welke aanpak is geschikt om de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van leerlingen in de onderbouw van onze school te vergroten?
2. Hoe kunnen leerkrachten concreet aan de slag met deze aanpak?
3. Welke meetinstrumenten zijn bruikbaar om de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van leerlingen in de onderbouw, met name groep 3, te meten?

1.5 Kernbegrippen

Zelfbevestiging: het uitspreken van vertrouwen dat het kind iets kan. Het kind het gevoel geven dat hij succes heeft en dit in eigen hand heeft en er zelf invloed op kan uitoefenen (Luitjens & Zeeuws-Jans, 2011).

Zelfvertrouwen: Het vertrouwen in eigen kracht (De Boer, 1996). Een kind dat erin slaagt de verschillende ontwikkelingsopgaven in de loop van zijn leven goed op te lossen, zal zich wat deze aspecten betreft harmonisch ontwikkelen. Er ontstaat zelfvertrouwen en vertrouwen in de ander (Jeninga, 2011).

Hoofdstuk 2: Theoretisch kader

In dit theoretisch kader wordt dieper ingegaan op het belang van zelfbevestiging en zelfvertrouwen van leerlingen en wat bijdraagt aan een positieve ontwikkeling hiervan.

2.1 Zelfbevestiging

BEVESTIGING

*'Jij mag zijn zoals je bent,
om te worden die je bent,
maar nog niet kunt zijn.
En je mag het worden
op jouw wijze en op jouw uur.'
(Anna Terruwe, 2004+)*

Terruwe (2004) heeft de bevestigingsleer ontwikkeld. In haar gedicht geeft ze haar visie op de bevestiging van de mens heel mooi weer. Bij iedere dag school staat niets minder op het spel dan de kwaliteit van het persoonlijk leven en van het leven van anderen (Vekeman, 2004). Wanneer je andere mensen bevestigt in diens gevoel van zelfwaarde gebeurt dit andersom ook, dit heeft een wisselwerking.

Dewulf, Beschuyt en Pronk (2012) geven aan dat de bevestiging een krachtig aspect is in de opvoeding van kinderen. Dat elk kind zoekt naar bevestiging van zijn ouders en opvoeders en wil voelen dat het er mag zijn. Jonge kinderen groeien letterlijk en figuurlijk van goedkeuring, van positieve aandacht en van complimenten. Evers & Loman & Soepboer (2004) benoemen dat het hebben van zelfvertrouwen, vertrouwen in eigen mogelijkheden, een belangrijke voorwaarde voor leren is. Ook Vriens (2009) benoemt dat het van belang is dat kinderen eerst gelukkig zijn, alvorens zij tot leren kunnen komen. Wanneer leerlingen door hun omgeving gezien en bevestigd worden in zichzelf, dan beïnvloedt dit hun geluk.

Dit betekent voor ons onderwijs dat het bevestigen van leerlingen in zichzelf door de omgeving belangrijk is voor het zelfvertrouwen en ook voor de ontwikkeling!

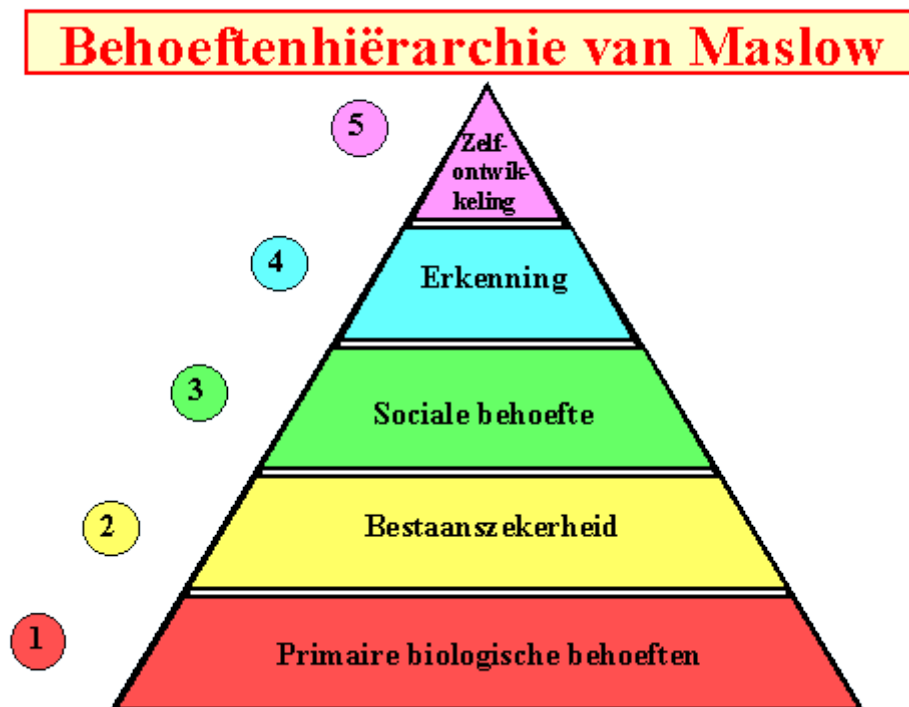
2.2 Basisbehoeften en welbevinden

Het gegeven uit de vorige paragraaf komt overeen met de psychologische basisbehoeften van de mens (Stevens, 1997) en de behoeftenpiramide van Maslow (1994).

- Relatie (anderen waarderen mij en willen met mij omgaan)
- Autonomie (ik kan het zelf, hoewel niet altijd alleen)
- Competentie (ik geloof en heb plezier in mijn eigen kunnen)

Stevens (1997) benoemt, dat wanneer onvoldoende aan deze basisbehoeften wordt voldaan, er taakhouding- en motivatieproblemen ontstaan. In figuur 1 laat Maslow zien hoe

de menselijke behoeften in hiërarchie verdeeld is. Wanneer een persoon zichzelf waardeert en erkenning krijgt, kan hij het hoogste niveau van zelfverwerkelijking bereiken. Dit geeft het belang van zelfbevestiging door de omgeving nogmaals duidelijk aan!

Figuur 1: behoeftenhiërarchie Maslow

2.3 De rol van de leerkracht

De kwaliteit van de interactie bepaalt de kwaliteit van het pedagogisch klimaat. Afstemming op de huidige leerbehoeften is essentieel (Stevens, 2004). Dit komt overeen met Lagerwerf & Korthagen (2006), de relatie tussen leerling en leerkracht speelt een grote rol bij het ontwikkelingsproces van het kind en kan zelfs bepalend zijn.

Visch (2013) benadrukt dat we met elkaar een doel hebben: het kind begeleiden naar zijn unieke ontplooiing en persoonlijk welzijn, met elkaar en anderen. Bandura (1961) heeft het leren binnen de natuurlijke omgeving beschreven. Hij is de ontwikkelaar van de sociaal-lernen-theorie (Luitjes & Zeeuws-Jans, 2011). Hij beschouwt het leren als een interactie tussen de omgeving, persoonlijke factoren en het gedrag. Mensen leren door anderen te observeren en te imiteren (modellen). Dit beeld wordt bevestigd door Dewulf, Beschuyt en Pronk (2012) die aangeven dat talent zich ontwikkelt in een goede relatie met anderen, waarbij een kind doet wat jij doet en niet wat je zegt.

Bronfenbrenner (1977, in Van der Wolf & Van Beukering, 2011) is degene geweest die de principes van de sociale ecologie heeft uitgewerkt. Hij maakte inzichtelijk hoe de beïnvloeding tussen het kind en zijn omgeving verloopt aan de hand van het ecologisch model. Als de omgeving verandert, dan verandert ook het individu (Van der Wolf & Van Beukering, 2011).

Als leerkracht dienen we dus een goed voorbeeld te geven in hoe wij communiceren met anderen (modellen)!

Ook geldt dit voor het serieus nemen van wat leerlingen denken en voelen. Måhlberg en Sjöblom (2011) stellen namelijk dat de ervaring van het niet begrepen worden, zich vermengt met een gevoel van vervreemding. We kunnen namelijk niet de emoties van leerlingen 'lezen'. Verder blijkt uit onderzoek van McIntyre, Pedder, & Rudduck (2005) dat de ideeën van leerlingen nog zo goed kunnen zijn, het afhankelijk is van de manier waarop de leraar ervoor open staat.

De houding van de leerkracht en de omgeving is dus cruciaal voor hoe het kind naar zichzelf kijkt en zich bewust is van zijn talenten. We dienen onszelf dus zowel bewust te zijn van wat we doen als wat we zeggen!

2.4 De kracht van taal en complimenten

Måhlberg & Sjöblom (2011) geven aan dat we doelmatiger gaan communiceren wanneer we meer leren over het gebruik van de kracht van taal en de effecten daarvan. Dit klopt, want de wijze waarop je je leerlingen iets vertelt is van grote invloed op het gewenste effect. Törngren (1996, in Måhlberg & Sjöblom, 2011) benoemt dat taal niet alleen creëert maar ook verandert, bevestigt en versterkt. Wat betekent dit voor het geven van complimenten aan leerlingen? Dweck (2007) stelt dat complimenten de dopamine verhogen in de hersenen, hetgeen een goed gevoel geeft. Het type compliment bepaalt het effect op de lange termijn. Complimenten gericht op hoe ze zijn, zetten kinderen in de fixed mindset. Procesgerichte complimenten stimuleren juist om te proberen en te ontdekken en zet iemand in de growth mindset (Brummelman, 2014). Het is dus belangrijk om kinderen te leren om trots te zijn op hun acties en niet op het resultaat!

Na een analyse van ongeveer 8000 onderzoeken met betrekking tot feedback geven in veel situaties gaf onderzoeker Hattie (1992) aan dat de krachtigste aanpassing die prestaties verbetert, feedback is. Dat betekent dat het geven van veelvoudig feedback van groot belang is om een situatie positief te veranderen. Ook geldt over het algemeen dat hoe specifieker de feedback, hoe beter. Marzano (2013) benoemt dat leraren hun feedback het beste kunnen richten op specifieke soorten kennis en vaardigheden.

2.5 Motivatie en flow

Motivatie is niet iets wat zichtbaar is. Schunk, Meece & Pintrick (2013) benoemen dat onderzoekers het erover eens zijn dat motivatie wel aan de hand van vier gedragskenmerken kan worden afgeleid:

1. Keuze van taak
2. Inspanning
3. Doorzettingsvermogen
4. Prestatie

Wanneer iemand straalt wordt er vaak gesproken van een 'flow'. Flow is het verschijnsel van geïnspireerd en betrokken bezig zijn (Korthagen & Lagerwerf, 2011). Korthagen & Lagerwerf (2011) geven aan dat wanneer iemand in een flow is, je dit kunt zien aan een bepaalde uitstraling, die je vooral kunt waarnemen in de ogen.

Een aantal kenmerken van 'flow' zijn onder andere (Korthagen & Lagerwerf (2011):

1. Je voelt dat nu tot uiting komt wie je ten diepste bent.
2. Je kernkwaliteiten komen uit de verf.
3. Je hebt een actieve lichaamshouding, gekenmerkt door 'shining eyes'.

Wanneer mensen in flow zijn zetten ze hun kernkwaliteiten in (Korthagen & Lagerwerf, 2011). Dit zie je ook terug bij leerlingen die helemaal opgaan in hun taak en gemotiveerd zijn.

Dit betekent dat hiermee een belangrijk signaleringsinstrument in handen hebben om na te gaan of leerlingen bevestigd worden in zichzelf. Door te kijken of leerlingen stralen en taakgericht bezig zijn!

2.6 Kernkwaliteiten

Kernkwaliteiten zijn eigenschappen die tot de kern van een persoon behoren. Evers & Loman & Soepboer (2004) benoemen dat het leren herkennen van kwaliteiten nuttig is om tot zelfkennis te komen en dat het benoemen van de eigen kwaliteiten kinderen kan bevestigen in wie ze zijn en in wat ze de moeite waard maakt.

Korthagen en Lagerwerf (2011) benoemen dat het onderwijs een steeds belangrijkere taak heeft in het ontwikkelen van kernkwaliteiten of talenten bij leerlingen maar nauwelijks worden benoemd door leerkrachten. Hoewel dit er juist voor zorgt dat die kwaliteiten meer gaan groeien.

Het CPS (onderwijsontwikkeling en advies) heeft in 2004 het 'Kinderkwaliteitenspel' ontwikkeld vanuit een pedagogische visie op onderwijs waarin actieve betrokkenheid van kinderen bij hun eigen leerproces en verantwoordelijkheid voor hun eigen leerprestaties centraal staan. Ook Seligman (2003) bevestigt dit want volgens de positieve psychologie levert het veel meer op als we de kernkwaliteiten van mensen zien en daarover feedback geven.

Dit zou betekenen dat het effect van werken aan kinderkwaliteiten leerlingen actiever bij hun eigen leerproces betrokken zijn en zich meer verantwoordelijk voor hun eigen leerprestatie gaan voelen. Dit sluit aan bij de visie van de school.

2.7 Empowerment, eigenaarschap en portfolio

Ponte & Smit (2013) en Verbeek & Ponte (2014) geven aan dat kinderen en jongeren betrokken dienen te worden bij de realisatie en vormgeving van het onderwijs aan hun mening of visie. Korthagen & Lagerwerf (2011) geven aan dat portfolio's leerlingen helpen bij de (kern)reflectie. Hierbij kun je leerlingen laten zien wie hij is en hoe het kind hier vorm aan kan geven. Hiermee kunnen we leerlingen ook een stem geven binnen ons onderwijs.

Volgens Durrant (2001) is het verspilde moeite wanneer onze leerlingen niet het gevoel hebben dat ze bevestigd worden in hun ervaring van de situatie. Dit sluit aan bij wat Regenmortel (2009) benoemd in zijn artikel over empowerment, waarbij de focus ligt op potenties en krachten, namelijk het vinden en ontwikkelen van je eigen kracht. Uit onderzoek blijkt ook dat wanneer je leerlingen meer binnen hun eigen leerproces betrekt, hun eigenaarschap en intrinsieke motivatie vergroot en de leerresultaten meer omhoog zullen gaan (Castelijns, Segers, Struyven, 2015).

De motivatie van leerlingen hangt ook samen met het zelfvertrouwen en hoe leerlingen dus over zichzelf denken. Geef je je leerlingen meer eigenaarschap over hun leerproces dan stimuleer je dus hun zelfvertrouwen!

2.8 Oplossingsgericht werken

Binnen het oplossingsgericht werken wordt de nadruk gelegd op het kijken naar de toekomst. De leerling wordt hierbij gezien als volwaardige gesprekspartner en de expert van het 'probleem'. Dit vergoot de **autonomie** en het **competentiegevoel** van de leerling! Doordat als leerkracht te richten op krachtbronnen en goed geformuleerde, zinvolle doelen wordt samen (**relatie**) met de leerling gezocht naar een realistische oplossing waarmee hij meteen aan het werk kan.

Het oplossingsgericht werken komt hiermee tegemoet aan de drie basisbehoeften (Stevens, 1997) wat zorgt voor het vergroten van zelfbevestiging en zelfvertrouwen. Zelfvertrouwen en motivatie gaan vaak hand in hand. Het stellen van doelen, complimenteren, het aanboren van krachtbronnen en het gebruik maken van schaalvragen zijn motivatie bevorderende onderdelen in een oplossingsgericht gesprek.

In de literatuur zijn verschillende manieren om oplossingsgerichte gesprekken te voeren gevonden. In het onderzoek van Gubbels (2014) is een mooie vergelijking van onderdelen van oplossingsgerichte gesprekken gevonden (zie bijlage 8.25). De volgende onderdelen komen in alle bronnen terug: het stellen van doelen, geven van complimenten/het aanboren van krachtbronnen en het gebruik maken van schaalvragen. Het belang complimenten en aanboren van krachtbronnen (door kernkwaliteiten) is al gebleken uit bovenstaande theorie. Het stellen van doelen en het gebruik maken van schaalvragen wordt hieronder nader beschreven.

2.8.1 Stellen van doelen

Wanneer doelen samen met leerlingen worden gesteld vergroot dit de motivatie en slagingskans (Boekaerts, 2005) wat overeenkomt met de basisbehoeften aan autonomie en de zelfdeterminatietheorie (Deci & Ryan, 2000). Bij oplossingsgerichte gesprekken worden de doelen namelijk door de leerling zelf bepaald. Vooraf is het belangrijk dat de leerling en de leerkracht zicht heeft op de gewenste toekomst. Hiervoor zijn diverse oplossingsgerichte vragen mogelijk (Cauffman & van Dijk, 2014) maar ook de wondervraag helpt bij het vinden van een antwoord, zoals: Stel dat, terwijl je slaapt vannacht en het is stil in huis, er een wonder gebeurt. Het wonder is dat het probleem dat je bracht is opgelost. Waaraan kun je

de volgende ochtend zien het probleem is opgelost? (De Shazer, 1988, p.5). Hierna kan een doel gesteld worden. Belangrijk is dat deze realistisch, realiseerbaar, acceptabel, meetbaar en van waarde is voor de leerling.

2.8.2 Schaalvragen

Door het gebruik van schaalvragen kun je problemen meer toegankelijk en concreet maken en kunnen doelen, krachtbronnen van de leerling gevonden worden. Een schaalvraag ziet er vaak zo uit: “Op een schaal van 0 tot 10, waarbij de 0 staat voor het ‘ergste moment ooit’ en de 10 voor ‘zo gaat het goed’, waar zie je jezelf dan nu staan?” Vervolgens ga je als leerkracht in op wat het kind al doet en vraagt wat nodig is om een kleine stapje vooruit te gaan op de schaal (Cauffman & van Dijk, 2014).

2.8.3 Oplossingsgericht werken en gedragsproblemen en –stoornissen.

Måhlberg en Sjöblom (2008) benoemen dat het ‘Oplossingsgericht Onderwijs’ bijzonder goed aansluit op de behoeften van leerlingen met afwijkend gedrag omdat leerlingen met gedragsproblemen vaker in hun leven te maken hebben met tegenslagen. Mattelin & Volckaert (2014) onderschrijven dat oplossingsgericht werken goed voor leerlingen met autisme (ASS). Dit komt door de respectvolle, emancipatorische manier van begeleiden waarbij mogelijkheden, talenten en hulpbronnen aangesproken worden waardoor een grote maat van eigen verantwoordelijkheid en geloof in eigen kunnen ervaren wordt. Een toekomstgerichte werkwijze en gericht zijn op wat er wel is, zonder oordeel en een houding van ‘niet-weten’, geeft mensen hoop (Mattelin & Volckaert, 2014). Verder is belangrijk dat leerlingen met ASS het nut zien alvorens ze gemotiveerd zijn om aan een doel te werken, maak het doel heel concreet en geef meer tijd voor het antwoord geven op een vraag.

2.9 Conclusie en koppeling naar de praktijk

Bovenstaande theorie onderschrijft het belang van bevestigen van leerlingen waarbij de rol van de omgeving erg groot is. Wij staan als leerkracht model waarbij de kracht van taal niet mag worden onderschat. Complimenten en feedback dienen zo specifiek mogelijk afgestemd te worden op de leerling gericht op de acties en niet het resultaat.

Door leerlingen bewust te maken van hun kernkwaliteiten kunnen we als leerkracht leerlingen bevestigen in wie ze zijn, wat bijdraagt aan hun zelfvertrouwen. De motivatie van leerlingen hangt nauw samen met het zelfvertrouwen en hoe leerlingen over zichzelf denken. Het geven van meer eigenaarschap en door leerlingen meer te betrekken binnen hun eigenleerproces draagt hier aan bij. Het oplossingsgericht werken sluit hier mooi bij aan omdat dit leerlingen meer autonomie geeft door het zelf leren stellen van doelen ook voor leerlingen met gedragsproblemen en –stoornissen waaronder ASS. Daarnaast geeft het ook een gevoel van competentie doordat in kleine stapjes met leerlingen gekeken wordt of het doel behaald is.

Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie

In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de vorm en invulling van het onderzoek. De onderzoeksstrategie, het onderzoeksparadigma en de onderzoeksmethoden worden toegelicht. Door een wijziging van richting binnen het onderzoek veranderde een aantal onderzoeksmethoden. Dit had invloed op de respondenten en de onderzoeksmethoden. In paragraaf 3.3 en 3.5 zijn er daarom wijzigingen aangebracht.

3.1 Doel van het onderzoek

Kind:

Het doel van dit onderzoek is dat leerlingen op onze school meer bevestigd, gezien en gehoord worden. Wanneer leerlingen weten wie ze zijn en wat ze kunnen helpt dit hen te ontwikkelen als zelfverzekerde, autonome en zelfstandige individuen.

Team:

Aan het eind van het schooljaar 2014-2015 ligt er een aanpak klaar voor onze school, met tools hoe leerkrachten, leerlingen kunnen bevestigen in wie ze zijn en wat ze kunnen. Impliciet geeft elke leerkracht aandacht aan het bevestigen van leerlingen in hun zijn en kunnen. In dit onderzoek wordt erna gestreefd dat hieraan expliciet gewerkt wordt en zijn neerslag krijgt in schoolbeleid.

Persoonlijk:

Mijn persoonlijk doel is om mijn kennis op het gebied van gedrag te vergroten en mij te specialiseren als gedragsspecialiste. Als 'change agent' hoop ik nieuwe stappen te zetten om het welbevinden van ieder kind op onze school (wellicht ook andere scholen) te vergroten, dit in lijn met de schoolvisie en tevens een bijdrage te leveren aan het positief verbeteren van deze visie.

3.2 Onderzoeksparadigma en onderzoeksstrategie

Aangezien het doel van mijn onderzoek is om leerlingen te bevestigen en bekrachtigen in zichzelf en het welbevinden van de leerlingen te verbeteren op onze school, wordt voor de benadering van het kritisch-emancipatorische onderzoeksparadigma gekozen. Deze is namelijk gericht op de professionele ontwikkeling, proces georiënteerd, verbeteren en vernieuwen door empowerment van betrokkenen en reflecterend op een als ongewenste beoordeelde situatie (De Lange, Schuman, & Montessori, 2011). Daarnaast wordt de verantwoordelijk voor de kwaliteit van mijn dagelijks handelen gevoeld en de impact die dit op onze leerlingen en collega's heeft en voor het verbeteren van de praktijk waar mogelijk en wenselijk (Ponte, 2006).

De onderzoeksstrategie voor mijn onderzoek is een actieonderzoek omdat deze gericht is op het uitzoeken van literatuur over het praktijkprobleem en het uitvoeren van activiteiten om iets aan de beroepspraktijk te veranderen of toe te voegen (de Lange, e.a., 2011). Deze is geschikt voor professionals die een aspect uit de eigen onderwijspraktijk willen onderzoeken met het doel deze te verbeteren of te vernieuwen (De Lange, e.a., 2011). In mijn dagelijkse

praktijk ligt de nadruk vooral op de vakken rekenen en taal. Het bevestigen en bekrachtigen in wie leerlingen zijn komt hierdoor in het gedrang.

Een actieonderzoek voltrekt zich eerder als een cyclisch proces (De Lange e.a., 2011). Dit maakte actieonderzoek tot een complexe onderzoeksstrategie waarbij plan – act – observe – reflect (Carr & Kemmis, 1986 in De Lange e.a., 2011) stappen zijn die worden doorlopen.

Plan

Door middel van literatuuronderzoek en documentonderzoek wordt gekeken naar een geschikte aanpak voor leerkrachten om leerlingen te bevestigen en terugkoppelt in de focusgroep en met directie. Hieruit volgt de volgende aanpak:

- Zie bijlage 8.14 voor een schema van de activiteiten van het leerling onderzoek.
- Na de meivakantie start selectie leerlingen uit groep 3/4 en 5/6 in overleg groepsleerkracht (bijlage 8.27).
- Vraag om toestemming ouders en brief met uitleg en toestemmingsformulier (bijlage 8.16 en 8.17).
- Start 6 weken werken met groepjes leerlingen aan kernkwaliteiten en het stellen en reflecteren op rekendoelen middels een oplossingsgerichte werkwijze.

Act

Vervolgens wordt er wekelijks met groepjes leerlingen gewerkt. In bijlage 8.14 is terug te lezen wanneer, wat, hoe en met wie. Voor een gedegen uitleg van wat er precies wekelijks met de groepjes leerlingen gedaan werd zie bijlage 8.28 (kernkwaliteiten) en bijlage 8.34 (rekendoelen).

Observe

Door middel van verschillende vragenlijsten en observatie-instrumenten worden de resultaten gemeten zie paragraaf 4.3.

Reflect

Aan de hand van de resultaten van de metingen wordt gekeken of het gewenste effect bereikt is in paragraaf 5.2 en 5.3.

3.3 Respondenten

- Leerkrachten groep 1 t/m 4

Zij worden gevraagd deel te nemen aan de focusgroep. Dit om kennis en ervaringen rondom zelfbevestiging van leerlingen met elkaar uit te wisselen, uit te nodigen om een selectie te maken uit verschillende aanpakken die de zelfbevestiging vergroten en hiermee draagvlak te creëren voor het onderzoek.

- De intern begeleider

De intern begeleider wordt bij de focusgroep uitgenodigd en op de hoogte gehouden van ontwikkelingen binnen het onderzoek en de relatie met het schoolbeleid.

- **Leerlingen**

Alle leerlingen van groep 3 t/m 6 worden gevraagd om de zelfbeeldschaal (Jeninga, 2011, p. 284) in te vullen. Hieruit wordt een selectie gemaakt van leerlingen die gaan deelnemen binnen de onderzoeksgroep (bijlage 8.27).

- **Leerlingen onderzoeksgroep**

Gedurende 6 weken wordt er met de leerlingen gewerkt aan kernkwaliteiten en het stellen en reflecteren op rekendoelen middels oplossingsgerichte gesprekstechnieken. Daarnaast worden zij gevraagd om een aantal vragenlijsten in te vullen voor het bepalen van de begin- en eindsituatie.

- **Leerkrachten groep 3 t/m 6**

Zij worden op de hoogte gehouden van de activiteiten van de leerlingen uit de onderzoeksgroep (zie bijlage 6.14 schema activiteiten). Daarnaast worden zij gevraagd om 2 meetinstrumenten in te vullen om de taakgerichtheid en de betrokkenheid van leerlingen te meten.

- **Ouders**

Alle ouders van groep 3 t/m 6 ontvangen een brief ter informatie over het onderzoek (bijlage 8.15). Ouders van geselecteerde leerlingen worden persoonlijk om toestemming gevraagd en ontvangen een brief met nader uitleg en een toestemmingsformulier (zie bijlage 8.16 en 8.17). Vervolgens worden zij schriftelijk op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen binnen het onderzoek (bijlage 8.19). Tevens zullen zij een ‘huiswerkopdracht’ over kernkwaliteiten maken met hun kind, waarna presentatie door de kinderen volgt (bijlage 8.18).

3.4 Ethiek

Transparantie

Voordat het onderzoek start zal het team op de hoogte gebracht worden van het onderzoek. Dit gebeurt aan de hand van een presentatie waarbij de beoogde doelen helder worden geformuleerd, wat dit vraagt van de deelnemers van het onderzoek en wat dit onderzoek kan opleveren. Tijdens de teambijeenkomsten worden de ontwikkelingen van het onderzoek met collega's gedeeld en worden zij op de hoogte van de kennisontwikkeling en keuzes binnen het onderzoek gebracht. Aan het einde van het onderzoek worden de uitkomsten, aanbevelingen en opbrengsten gepresenteerd. Daarnaast wordt de directrice zowel mondeling als schriftelijk op de hoogte van de ontwikkelingen binnen het onderzoek en de relatie met het schoolbeleid gehouden. Daarnaast worden tussentijdse bevindingen van het onderzoek besproken.

Privacy en respect

Om de privacy te waarborgen en vanuit respect te handelen naar de betrokkenen binnen dit onderzoek, worden ouders om toestemming gevraagd voor het maken en gebruiken van foto's en filmmateriaal. Er wordt gebruik gemaakt van fictieve namen en de naam van de onderzoeksschool wordt betiteld als 'de school'. De gegevens zullen niet verspreid worden zonder hiervoor toestemming te vragen aan de deelnemers.

Zorgvuldigheid

Alvorens het maken van een keuze van een aanpak, zal er eerst zorgvuldig gekeken worden naar alle mogelijkheden die er zijn. Dit gebeurt in overleg met de deelnemers in de focusgroep, zo nodig wordt dit theoretische onderbouwd. Alvorens besluiten genomen worden, worden directie, het managementteam en leerkrachten hierbij betrokken.

3.5 Onderzoeksmethodes

Deelvraag 1:

Welke aanpak is geschikt om de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van kinderen in de onderbouw te vergroten?

Literatuuronderzoek:

Voor deze deelvraag zal de literatuur vanuit mijn theoretisch kader geraadpleegd worden. Binnen de bestaande methodieken en visies die in het theoretisch kader beschreven worden, wordt een selectie gemaakt van de werkwijze die de zelfbevestiging van leerlingen vergroten.

Documentonderzoek:

Uit het beleidsdocument, de bestaande methodieken en visies die in het theoretisch kader beschreven worden, wordt een selectie gemaakt van de werkwijzen die de zelfbevestiging van leerlingen vergroten die aansluiten bij de visie van de school.

Interview:

Twee scholen worden benaderd voor een interview met betrekking tot het werken met portfolio's. Om zo te komen tot mogelijke werkwijze met portfolio's die eventueel bruikbaar zijn voor onze school.

Focusgroep:

De leerkrachten van groep 1 t/m 4 en de intern begeleider worden bij het selecteren van verschillende aanpakken die de zelfbevestiging vergroten betrokken. Het doel is om te komen tot een geschikte werkwijze voor het bevestigen van leerlingen in zichzelf.

Vragenlijst:

Alle leerkrachten van de school zijn gevraagd om een vragenlijst in te vullen om de beginsituatie van de school rondom het stellen van doelen, reflecteren, feedback geven en kernkwaliteiten helder te krijgen.

Deelvraag 2:

Hoe kunnen leerkrachten concreet aan de slag met deze aanpak?

Eindpresentatie/focusgroep:

Omdat met ingang van volgend schooljaar werkzaam ben op een andere school zal ik de verdere ontwikkelingen niet meer kunnen volgen. In de eindpresentatie zijn er planmatige werkafspraken gemaakt met de deelnemers van deze groep op basis van de beschikbaar gestelde materialen. In de loop van het volgend schooljaar zal ik informeren naar verdere ontwikkelingen.

Deelvraag 3:

Welke meetinstrumenten zijn bruikbaar om de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van leerlingen in de onderbouw, met name groep 3, te meten?

Documentonderzoek:

De documenten die worden onderzocht zijn het leerlingvolgsystemen SCOL (sociale competentie observatielijst) en de observatielijst van de methode 'Goed gedaan' voor sociaal emotionele ontwikkeling dat door groep 1 t/m 8 gebruikt wordt.

Literatuuronderzoek:

Vanuit de modules sociaal emotionele ontwikkeling (SEO) is verwezen naar literatuur waarin instrumenten aanwezig zijn om het zelfbeeld van leerlingen te meten. Hieruit wordt een keuze gemaakt.

Vragenlijsten en observatielijsten:

Bokhorst & De Vries (2004) hebben verschillende vragenlijsten voor leerkrachten, leerlingen en ouders om de sociaal emotionele ontwikkeling te meten ontwikkeld. Uit deze vragenlijsten worden bruikbare instrumenten geselecteerd.

Logboek:

Daarnaast zal een logboek bijgehouden worden om de voortgang van het onderzoek te registreren (bijlage 8.23).

3.6 Kwaliteit van mijn onderzoek

De triangulatie wordt gewaarborgd door gebruik te maken van verschillende onderzoeksmethodes en respondenten om zo te komen tot meerdere perspectieven (inzichten) en draagkracht. Het literatuur- en documentonderzoek zal bestaan uit het vergelijken van verschillende theorieën, werkwijzen en visies die de zelfbevestiging van leerlingen vergroten en hoe zelfbevestiging en zelfvertrouwen meetbaar te maken.

De validiteit verwijst naar de mate waarin het instrument meet wat gemeten wil worden (De Lange et al., 2011). Door kritisch te kijken naar wat ik precies wil te weten wil komen met meten en hier de onderzoeksmethode goed op af te stemmen, probeer ik de validiteit van het onderzoek te waarborgen. Door het gebruik van vragenlijsten en leerkrachten deel te laten nemen aan de focusgroep kan ik als onderzoeker meer de diepte ingaan. Dit levert een bijdrage aan het (fundamentele) beantwoorden van de onderzoeksvragen. De externe

validiteit is daartegen niet hoog omdat het onderzoek context gebonden is. De resultaten zijn moeilijk te generaliseren, maar kunnen wel tot inzichten leiden voor andere professionals en toepasbaar zijn binnen hun dagelijkse praktijk of context (verbreding).

Een onderzoek is betrouwbaar wanneer een meetmethode bij herhaalde metingen van hetzelfde verschijnsel ook telkens hetzelfde resultaat oplevert (De Lange, Schuman, & Montessori, 2011). Door gebruik te maken van vragenlijsten zullen de resultaten redelijk objectief te beoordelen zijn. Het gebruik van observatielijsten zal daar en tegen meer subjectievere antwoorden kunnen genereren. Doordat dit onderzoek zich op mijn praktijksituatie richt, loop ik het risico om vanuit mijn standpunt naar de ontwikkelingen in dit onderzoek te kijken. Dit kan de objectiviteit en de betrouwbaarheid van dit onderzoek beïnvloeden. Daarom zullen metingen ook door mijn collega's uitgevoerd worden. Verder is de situatie afhankelijk van het moment en de interactie tussen de betrokken deelnemers van het onderzoek is een exacte herhaling van het onderzoek niet mogelijk.

3.7 Data analyse

De data analyse van het literatuuronderzoek, het documentonderzoek, de interviews, de focusgroep en de vragenlijsten zal volgens de deductieve benadering gebeuren. Deductieve benadering houdt in dat vanuit een theoretische invalshoek concrete besprekpunten worden afgeleid die in een specifieke situatie worden getoetst (De Lange, Schuman, & Montessori, 2011). Verschillende theoretische inzichten over zelfbevestiging (theoretisch kader) van leerlingen worden met elkaar vergeleken, ook signaleringslijsten worden met elkaar vergeleken.

Het interview zal voor een gedeelte volgens de inductieve benadering gebeuren. Om zo open te staan voor de kennis die de ander inbrengt en op deze manier resultaten te verbinden met hetgeen de interviewer denkt en de geïnterviewde zegt tot meer algemene, theoretische uitspraken (De Lange, Schuman, & Montessori, 2011).

3.8 Werkplan en tijdspad

De planning van mijn werkplan is te zien in bijlage 8.2.

4. Data-analyse en resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van alle data van het onderzoek weergegeven aan de hand van de deelvragen. Allereerst wordt belicht hoe literatuuronderzoek en documentonderzoek leidde tot een mogelijk aanpak. Daarna volgt de terugkoppeling van de data van de focusgroep met het managementteam. Dit leidde tot een andere wending binnen het onderzoek. Dit had deels gevolgen voor de geplande onderzoeksmethodes en meetinstrumenten.

4.1 Aanpak zelfbevestiging en zelfvertrouwen

Uit de visie van de school (documentonderzoek) blijkt dat de school in de toekomst met portfolio's wil gaan werken (bijlage 8.3, rood gearceerd). Uit de literatuur (literatuuronderzoek) blijkt dat het werken met portfolio's leerlingen helpen bij de (kern)reflectie en ze hiermee kunnen laten zien wie hij is en hoe hier vorm aan te geven (Korthagen & Lagerwerf (2011), zie paragraaf 2.7.

Conclusie:

Het werken met portfolio's sluit mogelijk aan bij een aanpak om de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van leerlingen bij ons op school te vergroten.

Vervolgonderzoek naar werkwijzen om met portfolio's te werken:

- Documentonderzoek (bijlage 8.7.1).
- Twee interviews (bijlage 8.5 en 8.6).
- Aantekeningen presentaties werken met portfolio's op symposium 'Eigentijds beoordelen' in Helmond (zie bijlage 8.7.2 t/m 8.7.8)

Conclusie:

Er zijn diverse werkwijze hoe met portfolio's te werken die mogelijk aansluiten bij de visie van onze school. Deze werkwijzen zijn goed te gebruiken tijdens de focusgroep.

Focusgroep op 2 april 2015 met als doel draagvlak voor het onderzoek te creëren door leerkrachten mee te laten denken in een aanpak om de bevestiging en zelfvertrouwen van leerlingen te vergroten middels het werken met portfolio's (zie bijlage 8.8 voor de gehele uitwerking). Daarna volgt een terugkoppeling van de data uit de focusgroep met de directrice locatieleider (zie bijlage 8.9).

Conclusie:

De school is er niet zeker van om met portfolio's te gaan werken. De aandacht gaat nu uit om leerlingen meer zelfverantwoordelijkheid en zelfsturing over hun eigen leerproces te geven. Ook is de school dit jaar bezig met het verbetertraject van rekenen. Om bij de visie van de school, de data uit de focusgroep en mijn onderzoeksvraag aan te sluiten, is besloten op zoek te gaan naar een aanpak waarbij leerlingen naast het bevestigen worden in zichzelf ook meer eigenaarschap, verantwoordelijkheid en zelfsturing over hun eigen leerproces krijgen. Hierbij is het mogelijk om op zoek te gaan naar geschikte werkvormen/hulpmiddelen om:

- Leerlingen te leren hun eigen rekendoelen te stellen en hierop te reflecteren.
- Leerlingen te leren hun eigen plan te maken.
- Leerlingen kennis te laten maken met hun sterke kanten en talenten.

- Leerlingen te leren hun sterke kanten en talenten in te zetten bij het bereiken van hun doel.

Uit literatuuronderzoek (zie paragraaf 2.7) blijkt dat het werken met kernkwaliteiten leerlingen bevestigt, het onderwijs een steeds belangrijkere taak heeft in het ontwikkelen van kernkwaliteiten maar dit nog nauwelijks wordt benoemd door leerkrachten. Verder zijn het stellen van doelen, complimenteren, aanboren van krachtbronnen en het gebruik van schaalvragen motivatie bevorderende onderdelen binnen het oplossingsgerichte gesprek (zie paragraaf 2.8). Wanneer we dit koppelen aan de visie van de school (documentonderzoek) (zie bijlage 8.3, groen gearceerd) blijkt dat de school onder anderen het belangrijk vindt dat leerlingen kunnen reflecteren, meer zelfvertrouwen heeft, zijn talenten gebruikt en oplossingsgericht is.

Conclusie:

Het werken met kernkwaliteiten en het stellen en reflecteren op doelen volgens het oplossingsgericht werken is mogelijk een aanpak voor leerkrachten om leerlingen te bevestigen in zichzelf en het zelfvertrouwen te vergroten in lijn met de visie van de school.

Uit de vragenlijst voor leerkrachten, om de beginsituatie van de school rondom het stellen van doelen, reflecteren, feedback geven en kernkwaliteiten helder te krijgen, heeft 50% van alle leerkrachten gereageerd (zie bijlage 8.10 voor de uitwerking en 8.11 voor bevindingen).

Belangrijkste conclusie:

66,7% van de leerkrachten die reageert hebben heeft kennis van kernkwaliteiten maar past dit niet bewust in de praktijk toe. 100% van de leerkrachten besteed tijdens iedere les aandacht aan het doel van de les en reflecteert hierop, nog wel op leerlingniveau.

4.2 Aan de slag

In 6 weken tijd is er wekelijks gewerkt aan kernkwaliteiten (zie bijlage 8.28) en het stellen van rekendoelen middels oplossingsgerichte gesprekstechnieken (zie bijlage 8.34).

Bij het zoeken naar werkvormen om met kernkwaliteiten te werken kwam ik uit bij:

- Spiegel jezelf spel (Lahr & Rijkée, 2012) (van 8 t/m 88 jaar)
- Eigenwijsjes (Van Beers & Westerkamp, 2014) (van 6 t/m 106 jaar)
- Kinderkwaliteitenspel (Evers & Loman & Soepboer, 2004)
- Ik kies voor mijn talent (Dewulf & Beschuyt & Pronk, 2012) (vanaf groep 5 te gebruiken) (zie bijlage 8.42)

Aanpak kernkwaliteiten:

Leerkrachten kunnen concreet aan de slag met deze werkvormen waarbij rekening met de leeftijd gehouden dient te worden. De kernkwaliteiten van het 'Spiegel jezelf spel' en het 'Kinderkwaliteitenspel' zijn met elkaar vergeleken (zie bijlage 8.13). Van de kaarten die met elkaar overeenkwamen zijn zelfgemaakte kaarten gemaakt (zie bijlage 8.32). Leerlingen reageerden telkens enthousiast op het werken met de kaartjes van de kernkwaliteiten (zie bijlage 8.33 voor reacties van alle leerlingen).

Aanpak stellen en reflecteren op rekendoelen volgens oplossingsgerichte gesprekstechnieken:

Uit verschillende bronnen (paragraaf 2.8) blijkt dat bij het stellen van doelen, het geven van complimenten/aanboren van krachtbronnen, het gebruik maken van schaalvragen en wondervragen geschikt zijn om te gebruiken. Waarbij het voor leerlingen met ASS belangrijk is om het nut van het doel te begrijpen en meer tijd te krijgen. Tijdens het onderzoek is de wondervraag (zie bijlage 8.37) met behulp van het toekomstblad (bijlage 8.41) ingezet om vervolgens in het logboek (bijlage 8.39) het doel verder uit te werken met aandacht voor het nut van het doel. In het vervolgesprek (bijlage 8.43) is de schaalvraag verwerkt. Dit hielp leerlingen concreet op hun doel te reflecteren. Na een aantal weken waren leerlingen goed in staat om zelfstandiger of zelfs in tweetallen deze vragen te beantwoorden. Waarna later (bijlage 8.43) ook de kernkwaliteiten aan het vervolgesprek gekoppeld werden. Leerlingen leerden hierdoor hun kernkwaliteiten bij het bereiken van hun doel in te zetten. Zie bijlage 8.34 voor verdere uitleg wat precies gedaan is.

Conclusie:

De wondervraag en schaalvraag zijn helpend bij het komen tot een gericht rekendoel en het reflecteren hierop. Het werken met een logboek helpt leerlingen hun doel concreet uit te werken en hoe hier aan te werken. Voor een aantal leerlingen is het helpend om het doel op een kleiner blaadje op hun bureau te leggen in plaats van in een map. Zie bijlage 8.44 voor reacties van leerlingen naar aanleiding van het stellen van rekendoelen.

4.3 Bruikbare meetinstrumenten

Documentonderzoek:

'Goed gedaan'

De hele school werkt wekelijks met de methode 'Goed gedaan' voor sociaal emotionele ontwikkeling. In deze methode is voor ieder leerjaar een observatielijst opgenomen waarop verschillende onderdelen die gerelateerd zijn aan zelfbevestiging en het zelfvertrouwen, zoals: zelfkennis, relativeren, zelfvertrouwen, zelfbeheersing, weerbaarheid.

Conclusie:

Dit observatie instrument is wellicht bruikbaar.

SCOL

De school werkt met het leerlingvolgsysteem van sociale competentie observatie lijst (SCOL). Er zijn een aantal onderdelen te vinden die gericht zijn op het meten van de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van leerlingen maar worden niet expliciet benoemd (zie bijlage 8.24 voor de onderdelen).

Conclusie:

Er zijn een aantal onderdelen die de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van leerlingen benoemen. Wellicht is dit meetinstrument bruikbaar.

Verder is er gezocht naar verschillende meetinstrumenten om de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen te meten. Omdat tijdens het onderzoek de doelgroep verandert is, is hierbij niet gekeken naar een meetinstrument geschikt voor leerlingen in groep 1/2. Hieronder volgen de geselecteerde meetinstrumenten vanuit literatuur- en documentonderzoek met een korte uitleg waarna de resultaten en analyse van de metingen getoond worden. In hoofdstuk 5 worden hier conclusies aan verbonden.

Tijdsteeekproef-formulier (Bakke-Beens, 1995)

Omdat zelfvertrouwen en motivatie met elkaar samenhangt, maar motivatie niet zichtbaar is maar wel overeen komt met de inspanning die iemand levert (Schunk, Meece, Pintrich, 2013) zie paragraaf 2.5. Maakt dit instrument geschikt om de metingen uit te voeren. De metingen zijn tijdens de verwerking van een rekenles uitgevoerd.

- Beginmeting: 18 mei, uitgevoerd door: groep 3 onderzoeker, groep 4 groepsleerkracht, groep 5/6 onderwijsassistente.
- Tussenmeting: 4 of 5 juni, uitgevoerd door: groep 3 en 4 onderzoeker, groep 5/6 onderwijsassistente.
- Eindmeting: 26 juni, uitgevoerd door: groep 3 en 4 onderzoeker, groep 5/6 onderwijsassistente.

De resultaten zijn verwerkt in onderstaande grafiek. De eerste 3 kolommen horen bij de begin-, tussen- en eindmeting van groep 3, de volgende 3 kolommen bij groep 4 en zo verder. De volgende afkortingen worden gebruikt:

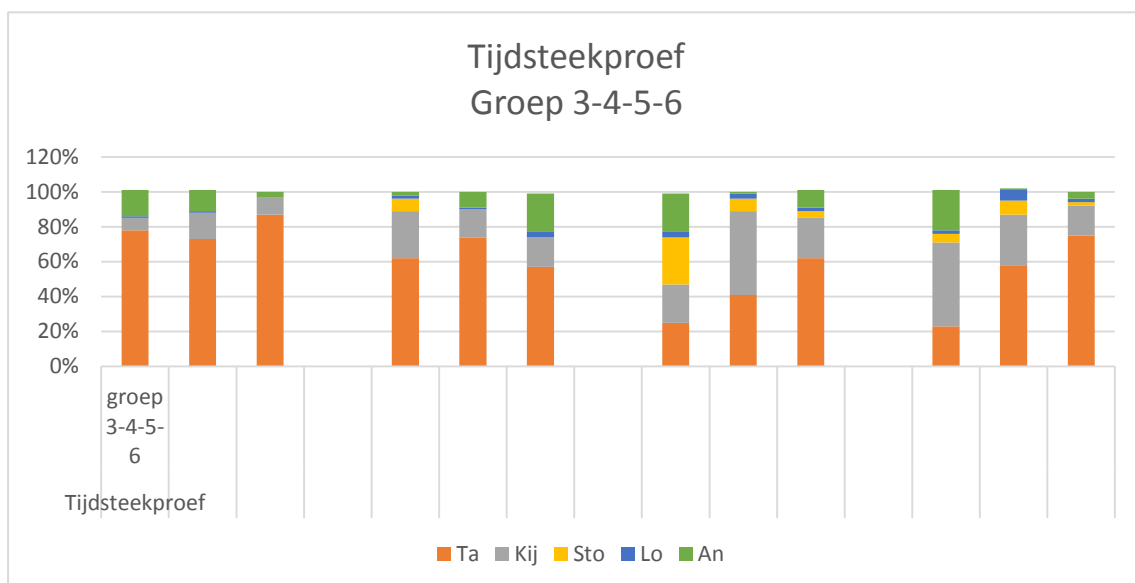
Ta: werkt taakgericht

Kij: kijkt afwezig rond of staart voor zich uit

Sto: stoort andere leerlingen of praat met hen

Lo: loopt door de klas

An: is bezig met andere activiteiten

Analyse:

De taakgerichtheid is volgens Jeninga (2011) aanvaardbaar wanneer de leerlingen ongeveer 70% van de tijd taakgericht werkt.

Groep 3	De taakgerichtheid heeft zich positief ontwikkeld van ongeveer 80% naar 90% met een daling naar 70% bij de tussenmeting.
Groep 4	De taakgerichtheid fluctueert sterk. De gewenste 70% wordt eenmaal behaald tijdens de tussenmeting. Het storende gedrag is wel afgenomen, maar anderzijds is het kijken en andere activiteiten toegenomen.

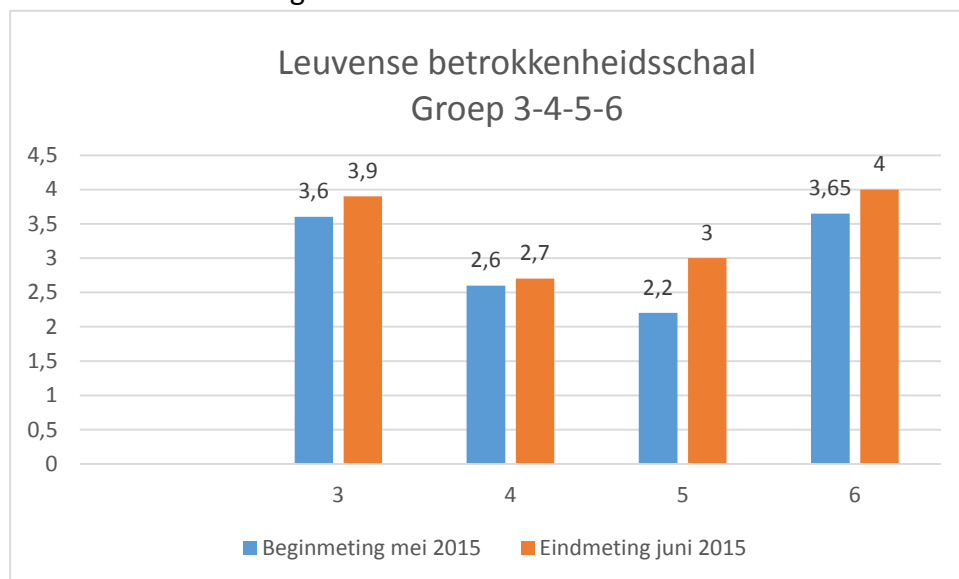
Groep 5	De taakgerichtheid is hier duidelijk geroeid, opvallend is dat het storende gedrag sterk is afgenomen. De gewenste 70% is nog niet behaald maar de positieve verandering is groot.
Groep 6	De taakgerichtheid is hier duidelijk gegroeid en de 70% is behaald, opvallend is dat het storende en andere activiteiten sterk is afgenomen.

Conclusie:

Bij 3 van de 4 groepen is een duidelijke groei van de taakgerichtheid te zien. Groep 4 laat een sterke wisseling zien en een onvoldoende score op de begin- en eindmeting. Groep 5 heeft de 70% nog niet behaald maar ontwikkeld zich positief.

Leuvense betrokkenheidsschaal voor Leerlingen (LBS-L)

De Leuvense Betrokkenheidsschaal voor Leerlingen (LBS-L) (Laevers, Peeters & Vanwijnsbergen 1994) meet de betrokkenheid van leerlingen door aan de hand van vijf niveaus (schalen) van betrokkenheid te onderscheiden (zie bijlage 8.22). Deze is ontwikkeld voor kinderen van groep 3 en 4 maar ook voor oudere kinderen uit groep 5 t/m 8 (Laevers, 1997). Er is op dezelfde momenten door dezelfde observators gemeten als bij de tijdstekproef, behalve de tussenmeting. De gemiddeldes van de 5 schaalwaardes zijn per groep verwerkt in onderstaande grafiek.

Analyse:

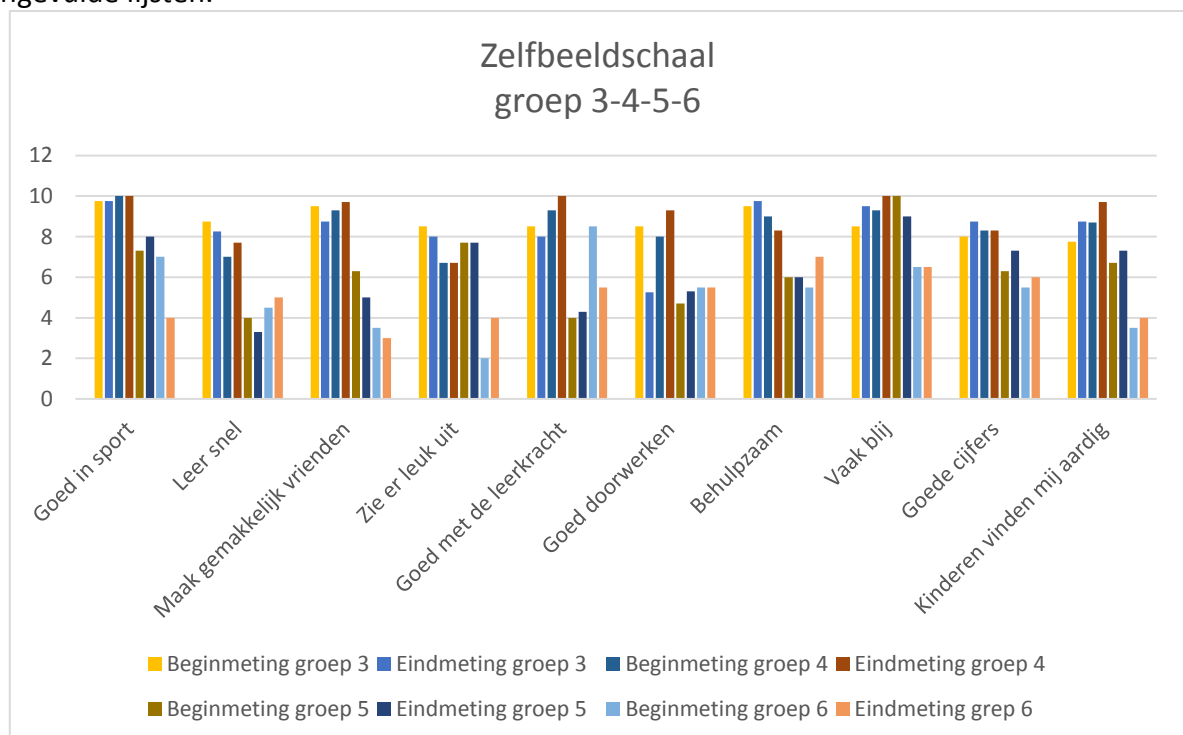
Groep 3	De betrokkenheid is gestegen met 0,3. Bij de individuele scores waren 2 leerlingen sterk gestegen, 1 leerling gelijk en 1 leerling had lager gescoord.
Groep 4	De betrokkenheid is gestegen met 0,1. Bij de individuele scores waren 2 leerlingen sterk gestegen, 1 leerling had veel lager gescoord.
Groep 5	De betrokkenheid is gestegen met 0,7. Bij de individuele scores waren alle leerlingen sterk gestegen.
Groep 6	De betrokkenheid is gestegen met 0,35. Bij de individuele scores heeft 1 leerling gelijk gescoord en 1 leerling was sterk gestegen.

Conclusie:

De betrokkenheid van alle groepen is gestegen. Groep 4 laat een lichte stijging zien dat verklaard kan worden doordat 1 leerling opvallend laag gescoord had wat van invloed is op het groepsgemiddelde. Groep 5 laat de hoogste stijging zien, de betrokkenheid van alle leerlingen was sterk gegroeid.

Zelfbeeldschaal (Jeninga, 2011, p. 284)

De zelfbeeldschaal helpt om meer zicht te krijgen op het vertrouwen dat een leerling in zichzelf heeft (zelfvertrouwen en zelfbeeld) (Jeninga, 2011, p. 75). Dit instrument is door de onderzoeker aangepast met behulp van een schaalvraag (zie bijlage 8.20). In onderstaande grafiek zijn de resultaten te zien. De leerlingen hebben hierbij geen zicht gehad op eerder ingevulde lijsten.

Analyse:

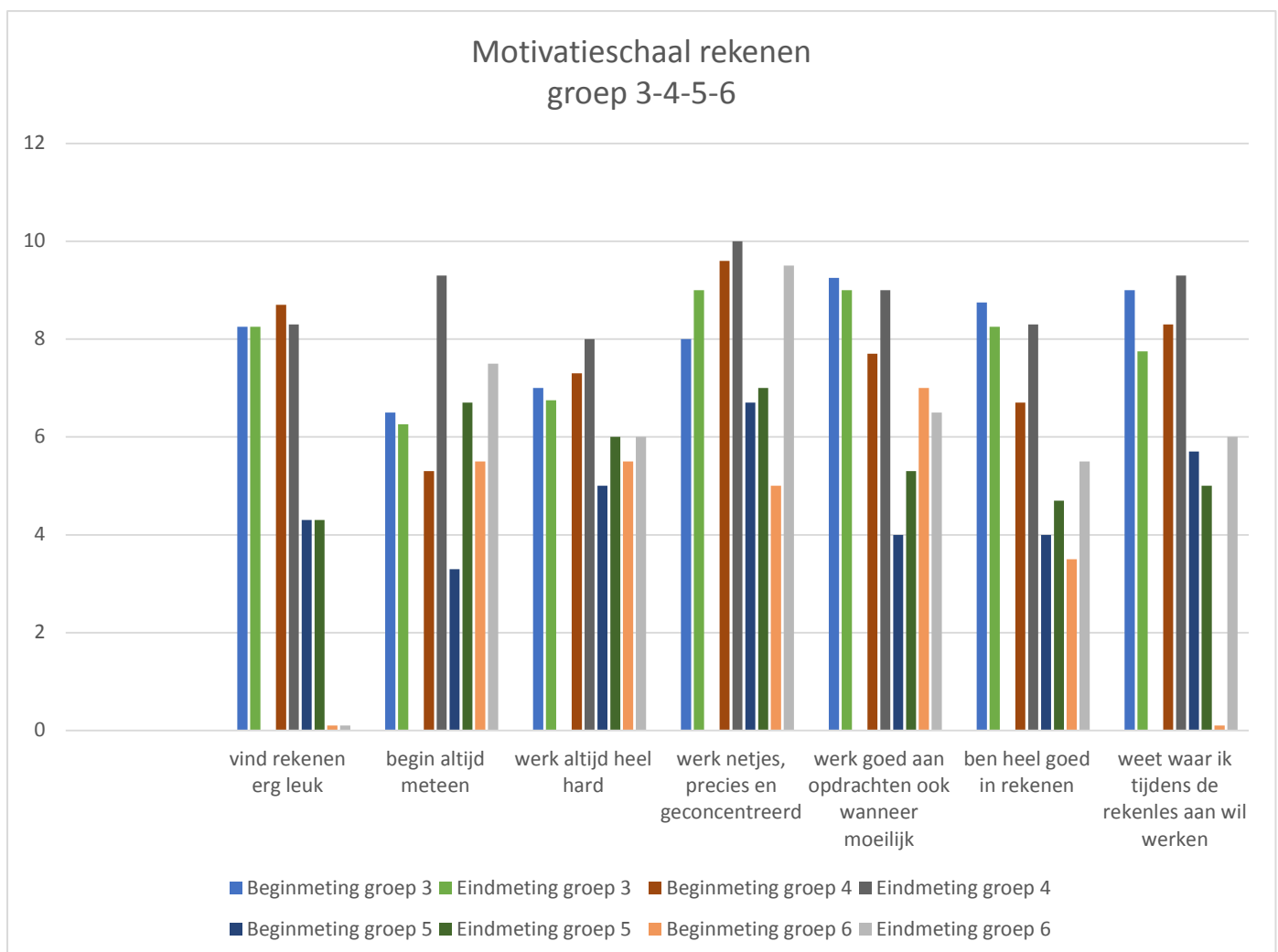
Groep 3	Bij de onderdelen behulpzaam, vaak blij, goede cijfers en aardig zien we een mooie stijging. Bij leer snel, gemakkelijk vrienden, ziet er leuk uit, goed met leerkracht, goed doorwerken een daling.
Groep 4	Op een onderdeel (behulpzaam) na is bij alle onderdelen een stijging of gelijke score te zien, waarbij goed doorwerken en kinderen vinden mij aardig opvallend zijn gestegen.
Groep 5	Bij de onderdelen sport, goed met leerkracht, doorwerken, goede cijfers en aardig zien we een mooie stijging, waarbij goede cijfers het meeste vooruit is gegaan. Bij leer snel, vrienden, vaak blij is een daling te zien.
Groep 6	Bij de onderdelen leer snel, uiterlijk, behulpzaam, goede cijfers en aardig zien we een mooie stijging, waarbij behulpzaam en uiterlijk opvallend gestegen zijn. De onderdelen sport, vrienden, goed met leerkracht, waarvan de laatste opvallend gedaald.

Conclusie:

Als we naar de onderdelen aardig, goede cijfers kijken, zie je dat alle groepen hier gestegen zijn. Bij behulpzaam, vaak blij, doorwerken, zie er leuk uit (uiterlijk) en sport hebben 3 van de 4 groepen hoger gescoord. Verder valt het op dat de scores op veel onderdelen niet heel veel verschillen. Het gaat vaak om 0,5 punt of minder. Groep 6 laat wel een hoge stijging van 2 naar 4 bij het onderdeel 'hoe zie ik eruit' zien en groep 6 een flinke daling van 8.2 naar 5.8 bij het onderdeel 'goed met de leerkracht opschiet'.

Vragenlijst: motivatieschaal rekenen

Vanuit documentonderzoek werd in het onderzoek 'Motivatie door oplossingen' (Gubbels, 2014) een motivatieschaal voor rekenen gevonden met hulp van de vier gedragskenmerken waaraan Schunk, Meece en Pintrich (2013) motivatie afleiden. De vragen uit deze motivatieschaal zijn gebruikt voor de motivatie van leerlingen binnen dit onderzoek te meten (zie bijlage 8.35). Binnen deze motivatieschaal is gebruik gemaakt van de schaalvraag, waarbij leerlingen zichzelf tussen de 0 en de 10 een score konden geven. De leerlingen hadden bij het invullen geen zicht op eerder ingevulde lijsten. Zie resultaten in onderstaande grafiek.

Analyse:

Groep 3	Op veel onderdelen zien we een daling, het onderdeel 'waar ik tijdens de rekenles aan wil werken' zeer laag, 'het netjes werken' is sterk gegroeid.
Groep 4	Op alle onderdelen zien we een flinke stijging behalve bij 'ik vind rekenen erg leuk'.
Groep 5	Op bijna alle onderdelen zien we een flink of lichte stijging behalve bij 'ik weet waar ik tijdens de rekenles aan wil werken'.
Groep 6	Op bijna alle onderdelen zien we een flinke stijging, vooral bij het laatste onderdeel. Opvallend is dat de score bij 'ik vind rekenen erg leuk' zeer laag is en ook geen verandering in is gekomen.

Conclusie:

Bij groep 4, 5 en 6 zien we bij veel onderdelen een grote stijging, behalve bij groep 3. De beleving van het vak rekenen is niet veel veranderd. Het eerder beginnen, netter werken, goed aan je opdracht werken, jezelf goed vinden in rekenen is wel flink gestegen.

5. Conclusies en discussies

Per deelvraag zullen conclusies getrokken worden waarna de onderzoeksvraag beantwoord kan worden. Omdat het onderzoek anders verlopen is dan verwacht zal bij de beantwoording van de onderzoeksvraag hiermee rekening gehouden worden. Tenslotte wordt er in paragraaf 5.3 kritisch naar het onderzoek terug gekeken.

5.1 Conclusie per deelvraag

5.1.1 Conclusie deelvraag 1

Welke aanpak is geschikt om de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van leerlingen in de onderbouw van onze school te vergroten?

Uit literatuuronderzoek en ervaringen van andere scholen blijkt dat het werken met portfolio's een bijdrage kan leveren aan de kernreflectie en het zelfvertrouwen van leerlingen wat overeenkomt met de visie van de school. De school blijkt bij nader inzien nog niet zeker hiervan te zijn. De aandacht gaat nu eerst uit naar het vergroten van de zelfverantwoordelijkheid en zelfsturing van leerlingen binnen hun eigen leerproces.

Uit literatuuronderzoek blijkt dat het werken met kernkwaliteiten leerlingen bevestigt in wie ze zijn, dat het onderwijs een steeds belangrijkere taak heeft in het ontwikkelen van kernkwaliteiten, dat kernkwaliteiten door leerkrachten nauwelijks benoemd worden. De resultaten uit de vragenlijst beginsituatie school bevestigen het beeld dat leerkrachten dit nauwelijks doen. Uit documentonderzoek blijkt dat de school het belangrijk vindt dat leerlingen meer zelfvertrouwen krijgen en hun talenten gebruiken. Het werken met kernkwaliteiten zou mooi kunnen aansluiten om de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van leerlingen op onze school te vergroten.

Omdat de school de komende jaren zich wil richten op het vergroten van de zelfverantwoordelijkheid en zelfsturing van leerlingen binnen hun eigen leerproces en dit schooljaar bezig is met het verbetertraject van rekenen. Ziet de school graag dat het onderzoek hier een bijdragen inlevert. Uit de visie van de school blijkt dat het belangrijk wordt gevonden dat leerlingen kunnen reflecteren en oplossingsgericht zijn. Het reflecteren en stellen van rekendoelen middels oplossingsgerichte gesprekstechnieken sluit hier mooi bij aan.

Hieruit kunnen we concluderen dat het werken met kernkwaliteiten en stellen en reflecteren op rekendoelen middels oplossingsgerichte gesprekstechnieken een geschikte aanpak kan zijn om de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van leerlingen te vergroten. Alleen zal dit nog wel lastig te zeggen zijn voor leerlingen in groep 1/2 gezien hun jonge leeftijd.

5.1.2 Conclusie deelvraag 2

Hoe kunnen leerkrachten concreet aan de slag met deze aanpak?

Kernkwaliteiten

Leerkrachten kunnen dagelijks of wekelijks door middel van verschillende werkvormen (zie paragraf 4.2) aan de slag rondom kernkwaliteiten. Daarnaast kunnen met de kaartjes die door de onderzoeker gemaakt zijn verschillende werkvormen gedaan worden (zie bijlage 8.12).

Rekendoelen stellen en reflecteren

Leerkrachten kunnen als volgt te werk gaan:

1. Met behulp van de wondervraag/toekomstvraag een rekendoel te stellen.
2. Het rekendoel met behulp van een logboek uitwerken.
3. Het logboek in een map binnen handbereik. Eventueel het doel in het klein plastificeren of op een kaartje laten schrijven en zichtbaar op het tafeltje tijdens iedere rekenles laten leggen.
4. Eind van de week (of tussentijds) met leerlingen reflecteren op het doel in het logboek middels de schaalvraag en noteren op het reflectieblad.
5. Bij het bereiken van het doel: vieren!
6. Proces begint opnieuw.
7. Bewaar alle logboeken en het reflectieblad (vervolggesprekblad) in een soort mapje en maak hier een groeidocument van, dit kan bij rapportgesprekken door leerlingen bekeken worden.

Voor leerlingen met ASS is het belangrijk meer tijd te nemen voor het komen tot een doel en het nut van het doel duidelijk te krijgen.

5.1.3 Conclusie deelvraag 3

Welke meetinstrumenten zijn bruikbaar om de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van leerlingen in de onderbouw, met name groep 3, te meten?

Omdat de hele school met de methode 'Goed gedaan' werkt voor de groepen 1 t/m 8, adviseer ik deze observatielijsten te gebruiken om zicht te houden op de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van leerlingen.

Omdat de school werkt met het leerlingvolgsysteem van SCOL en er een aantal onderdelen gericht zijn op het meten van de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen, adviseer ik dit instrument te gebruiken voor het meten hiervan.

5.2 Conclusie onderzoeksvraag

Welke bijdrage kunnen leerkrachten leveren om de zelfbevestiging en het vertrouwen van leerlingen in de onderbouw van onze school, in het bijzonder groep 3, te vergroten?

Uit dit onderzoek is gebleken dat het werken met kernkwaliteiten, het stellen en reflecteren op rekendoelen volgens het oplossingsgericht werken, een belangrijke bijdrage kunnen leveren om leerlingen te bevestigen en het zelfvertrouwen te vergroten.

Nadere onderbouwing:

- De Leuvense betrokkenheidsschaal laat bij alle groepen een stijging zien. Waarbij groep 5 een zeer hoge stijging.
- De motivatieschaal laat een grote stijging zien behalve in groep 3. De beleving van het vak rekenen is niet gegroeid ten opzichte van de beginmeting. Wel geven leerlingen aan eerder te beginnen met werken, netter gaan werken en zichzelf beter in rekenen gaan vinden. Er is hier wel sprake van een groei, wellicht zijn 6 weken relatief kort om over de beleving van rekenen iets te zeggen.
- De zelfbeeldschaal laat zien dat op een aantal onderdelen zoals aardig, goede cijfers alle groepen gestegen zijn. En bij 3 van de 4 groepen op meer onderdelen hoger scoort. Verder valt het op dat de scores op veel onderdelen niet heel veel verschillen. Het gaat vaak om 0,5 punt of minder. Groep 6 laat wel een hoge stijging van 2 naar 4 bij het onderdeel 'hoe zie ik eruit' zien en groep 6 een flinke daling van 8.2 naar 5.8 bij het onderdeel 'goed met de leerkracht opschiet'.
- De Tijdsteekproef wees uit dat 75% van de leerlingen een duidelijke groei laat zien. Tijdens de observaties in groep 4 was het op de momenten onrustig in de klas, dit kan hiertoe ook aan bijgedragen hebben.

5.3 Discussie

Dit onderzoek gaat over welke bijdrage leerkrachten kunnen leveren om de zelfbevestiging en het zelfvertrouwen van leerlingen te vergroten. De vorige paragraaf laat zien dat dit in grote lijnen gelukt is. Wat nu precies ervoor gezorgd heeft dat het zelfvertrouwen van de leerlingen is gegroeid is een discussiepunt. Ligt het aan het samenstellen van de doelen? Het inzetten van kernkwaliteiten? Of is dit gekomen door de wekelijkse (oplossingsgerichte) gesprekken met de leerlingen? Wat zou er gebeurd zijn wanneer de doelen niet op een oplossingsgerichte manier gesteld waren? De kans is groot dat door persoonlijke aandacht de leerling zich gezien en gehoord voelde wat van invloed kan zijn geweest op de resultaten van het onderzoek. Een eventueel vervolg- of longitudinaal onderzoek zou antwoord op deze vragen kunnen geven.

6. Evaluatie en reflectie

In dit hoofdstuk reflecteer ik op het hele proces van voorbereiden tot het uitvoeren van dit onderzoek. Hierbij maak ik koppelingen met de basisdimensies en de ontwikkelde competenties (Claasen, De Bruïne, Schuman, Siemons, & Van Velthooven, 2009).

6.1 Beschrijvende reflectie

In mijn persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) (Geurts, 2014) geef ik aan mij te willen professionaliseren op het gebied van gedrag met het oog op passend onderwijs, om zo beter aan te sluiten bij de onderwijsbehoeften van mijn leerlingen (*basisdimensie B2.1: gerichtheid op ontwikkelingsmogelijkheden*). In de praktijk ervaar ik door de druk vanuit het volle lesprogramma dat er weinig tijd is voor de leerling zelf. Zeker met het toenemende aantal zorgleerlingen vind ik het een belangrijke zaak oog dat leerlingen gezien en gehoord worden (*basisdimensie A1: visie op inclusie en waarderen van diversiteit*). Ik vond dat mijn pedagogische aanpak hier nog meer op mocht aansluiten. In mijn onderzoek ben ik daarom op zoek gegaan naar een aanpak om leerlingen binnen het onderwijs te bevestigen in wie ze zijn en hiermee het zelfvertrouwen te vergroten. Door het uitvoeren van dit onderzoek heb ik veel geleerd over het werken met kernkwaliteiten en wat leerlingen bevestigt en meer zelfvertrouwen geeft (*competentie 2: pedagogisch competent in de omgang met leerlingen*). Het bestuderen van literatuur en documenten, het toepassen van oplossingsgerichte gesprekstechnieken en het werken met verschillende groepjes leerlingen heeft mij pedagogisch sterker gemaakt.

Dit onderzoek heeft mij heel veel tijd gekost. Ik had zelf wel voor ogen welk doel te willen behalen, maar hoe ik dit kon gaan vormgeven was een tweede. Ook werkte ik vanaf de herfstvakantie op deze school, dit maakte het voor mij niet eenvoudig. Ik had eerst de tijd nodig om te wennen, na jaren in de bovenbouw te hebben gewerkt en te weten waar de school precies mee bezig is. Het onderzoek verliep niet helemaal naar verwachting. Na het terugkoppelen van de data uit de focusgroep met het managementteam werd ik op de rem getrapt. Ik liep te hard van stapel met mijn onderzoek op het gebied van portfolio's. De school had inmiddels andere plannen voor ogen. Hierdoor heb ik geleerd dat de samenwerking met je omgeving binnen het onderzoek erg belangrijk is. (*basisdimensie B2: hanteren cyclus professioneel werken*). Vanaf die tijd ben ik de directie meer op de hoogte van de ontwikkelingen binnen mijn onderzoek gaan houden (*basisdimensie B2.2: samenwerkend leren*).

Door het werken met verschillende groepjes leerlingen, heb ik ervaren dat leerlingen op reeds jonge leeftijd goed in staat zijn om hun eigen kernkwaliteiten en die van een ander te herkennen. Ook het samen stellen en reflecteren op doelen was voor zowel groep 3 als 6 geen enkel probleem (*competentie 1: interpersoonlijk competent in de omgang met leerlingen*). Door de juiste vragen te stellen, met behulp van de toekomstvragen en schaalvragen van het oplossingsgericht werken hielp hierbij. Door de groepen 3 t/m 6 bij het onderzoek te betrekken, door presentaties aan het team en de reacties van de leerlingen binnen het onderzoek, heb ik leerkrachten enthousiast kunnen maken voor het werken met kernkwaliteiten en het stellen van rekendoelen middels oplossingsgerichte gesprekstechnieken. Dit zegt mij dat ik mijn doel van dit onderzoek deels behaald heb.

6.2 Technische reflectie

Tijdens de voorbereiding en het uitvoeren van dit onderzoek heeft mijn onzekerheid mij vaak in de weg gestaan. Ook wilde ik dat het onderwerp van het onderzoek er toe deed en binnen de visie van de school zou passen. Het komen tot een definitieve keuze heeft veel tijd gekost doordat ik het graag zo goed mogelijk wilde doen. Het overleggen met criticalfriends en collega's hielp mij in dit proces om uiteindelijk tot een keuze te komen (*competentie 5: samenwerking met collega's*).

Wel opvallend want volgens de Kolb-leerstijltest in mijn POP (Geurts, 2014) blijf ik een doener te zijn. Tijdens dit onderzoek heb ik mij hier niet in herkend. Ik bleef juist lang hangen in het denken, overleggen, onderzoeken, twijfelen, weer overleggen en onderzoeken en ga zo maar door. Heel typerend is dat ik na mijn coachingsstraject (zie biografische reflectie) meer in het doen kwam en ook meer vaart in het onderzoek. Ik durfde namelijk weer op mezelf te vertrouwen! Ik realiseer mij dat een juiste combinatie van denken en doen helpend is bij het onderzoeken. Maar dat een onzekere houding waarbij je teveel in het denken blijft hangen ervoor zorgt dat de voortzetting van het onderzoek kan stagneren.

Omdat zelfbevestiging en zelfvertrouwen lastig te meten is, ben ik lang op zoek geweest naar onderzoeksmethodes die dit enigszins kunnen meten. Door theorie raad te plegen vanuit gevolgde modules, eerdere onderzoeken, kwam ik uit bij dat zelfbevestiging en zelfvertrouwen ook te koppelen is aan de motivatie en de taakwerkhouding van leerlingen (*basisdimensie B1: kritisch toepassen van kennis*). Door uiteindelijk verschillende meetinstrumenten te gebruiken kon ik de triangulatie binnen deze onderzoeksmethoden aanbrengen. Wanneer ik achteraf kijk naar de validiteit van deze onderzoeksmethoden is er wel discussie mogelijk. De relatie tussen 'intensiteit' en de tijdsteekproef als een van de vier indicatoren van motivatie is namelijk gedeeltelijk onderbouwd vanuit de theorie.

6.3 Biografische reflectie

Vanuit mijn opvoeding heb ik niet geleerd om voor mezelf op te komen en te gaan staan voor wat ik vind. Voortdurend had ik bevestiging nodig vanuit mijn omgeving of iets wel goed was. Dit heeft mij doen besluiten om op jonge leeftijd op mijzelf te gaan wonen. Dit maakte mij in een korte tijd sterker en leerde ik voor mezelf te denken en te beslissen. Mijn zelfvertrouwen bleef groeien en zo besloot ik de deeltijd PABO te gaan doen, op 25 jarige leeftijd studeerde ik af. Vervolgens ontwikkelde ik mij tot een zelfverzekerde leerkracht die wist waar ze voor stond. Ik voelde feilloos aan wat leerlingen nodig hadden om verder tot ontwikkeling te komen en kreeg dit vaak van collega's terug te horen (*basisdimensie A2: normatieve professionaliteit*). In een van mijn functioneringsgesprekken werd ik een natuurtalent benoemd (*basisdimensie A3: authentieke functioneren*).

Na deze mooie groei in mijn professionele en persoonlijke ontwikkeling liep mijn vertrouwen helaas een deuk op. Door op een gegeven moment binnen een onveilige, niet gewaardeerde omgeving en jaren vervangen door een schaarste aan banen, durfde ik steeds minder op mijn eigen inzichten te vertrouwen. Ook merkte ik dat ik steeds meer bevestiging nodig had van een ander. Dit schooljaar zou ik bij goed functioneren in januari een vaste baan krijgen. Door de groeiende onzekerheid, de negatieve ervaringen van de jaren ervoor en de druk die dit met zich meebracht, kon ik mij tijdens een observatie in de klas niet presenteren naar wie ik was. Uiteindelijk werd er dit schooljaar getwijfeld aan mijn basisvaardigheden als

leerkracht en werd er een coaching traject gestart. Een negatieve uitkomst van dit traject zou betekenen dat mijn carrière als leerkracht binnen de stichting tot een einde zou komen. Dit zou verschrikkelijk zijn! Mijn passie en toewijding voor het onderwijs is namelijk enorm! Gelukkig is het coaching traject heel goed verlopen en ben ik weer meer gaan vertrouwen op mijn eigen kennis en inzichten (zie bijlage 8.26 voor verslag coaching traject). Wat heel mooi was, is dat binnen dit traject heel veel elementen vanuit het oplossingsgericht werken verweven zaten! Een bewijs dat inzetten op wat er al is en de kracht van een persoon werkt!

Dit alles heeft mijn doen bevestigen dat een veilige en gewaardeerde leeromgeving waarin positieve eigenschappen naar elkaar uit worden gesproken, bijdraagt aan het zelfvertrouwen en verdere ontwikkeling. 'Wat je aandacht geeft groeit', werd veelvuldig tijdens de modules van oplossingsgericht werken gezegd. Na dit schooljaar en het uitvoeren van dit onderzoek, is het voor mij nog duidelijker geworden dat het werken en benoemen van kernkwaliteiten onmisbaar zijn om te groeien in je vertrouwen.

6.4 Kritische reflectie

Dit onderzoek heeft zich gericht op een aanpak voor leerkrachten om de zelfbevestiging en zelfvertrouwen van leerlingen te vergroten. Ik ben mij ervan bewust dat dit onderwerp niet zomaar uit de lucht is komen vallen, gezien mijn persoonlijke ontwikkeling en situatie. Dit heeft mij nog meer tot inzicht gebracht dat wat je zelf meemaakt van invloed is op je onderwijs en de omgang met leerlingen. Door het onderzoek ben ik in aanraking gekomen met diverse literatuur, werkvormen en manieren om aan de bevestiging van leerlingen tegemoet te komen. Ook is gebleken dat het werken aan kernkwaliteiten en het stellen en reflecteren van rekendoelen middels oplossingsgericht werken een verandering bij leerlingen teweeg brengt. Natuurlijk is het zo dat niet alles even objectief en betrouwbaar te meten is. Maar als je nagaat dat het al iets doet, binnen 6 weken en niet door de groepsleerkracht zelf uitgevoerd, wat betekent dit als het structureel door de eigen leerkracht ingezet zou worden?

Het onderzoeken en vergelijken van diverse bronnen heeft mij geholpen bij het ontwikkelen van een reflectieve, onderzoekende en kritische houding. Voorheen nam ik iedere informatie voor waar aan. Nu ga ik op zoek naar meerdere bronnen om deze met elkaar te vergelijken. Dit geeft mij meer inzichten en kennis (*basisdimensie B2.3: onderzoekend handelen*). Ook weet ik nu beter hoe ik informatie over een onderwerp kan vinden en ben ik meer gericht op wie dit geschreven heeft.

6.5 Meta-reflectie

Mijn studiebegeleider heeft mij met haar kennis, kritische vragen en meedenken geholpen met het vinden van een passende onderzoeksvraag en het doorzetten van het onderwerp van mijn onderzoek. Mijn critical friends en collega's hebben mij geholpen wanneer ik vastliep met mijn onderzoek (*basisdimensie B2.2: samenwerkend leren*). Vaak dacht ik te groot of verloor ik mijzelf in de kleine details. Hun feedback en kritische vragen hielpen mij om het overzicht te bewaren maar ook mijn reflectief onderzoekende houding te ontwikkelen (*competentie 7: competent in reflectie en ontwikkeling*). Zo ben ik kritischer

geworden ten aanzien van wat iemand over het onderwijs vertelt of schrijft. Ik kijk nu of dit ook door meerdere mensen wordt bevestigd.

Het toepassen van oplossingsgerichte gesprekstechnieken, het samen stellen en reflecteren van doelen met leerlingen uit diverse groepen, heeft mij geleerd om nog meer in mogelijkheden te denken (*competentie 4: organisatorisch competent*). Door de juiste vragen te stellen blijken leerlingen al op jonge leeftijd goed te weten wat ze willen leren. Het uitvoeren van dit onderzoek heeft mij doen inzien om eerder tot een keuze te komen. Mijn onderzoeksdagboek staat in het begin vol met overwegingen. Ik ben mij er nu van bewust dat dit ook met een basisgevoel van veiligheid te maken heeft gehad. Dit had mij een hoop werk kunnen besparen, zeker nu ik op het einde van mijn zwangerschap loop en 7 september uitgeteld ben 😊.

Het is een bewogen jaar geweest met ups en downs. Door mijn positieve houding en het diepgewortelde gevoel dat alles uiteindelijk goed komt, hebben we (mijn partner, de kleine in de buik 😊) ons er goed doorheen geslagen. Met een heel mooi resultaat. Namelijk een positieve afronding van het coaching traject, na 9 jaar eindelijk een vaste baan binnen de stichting, binnenkort (hopelijk) het diploma van de Master SEN op zak en het allerbelangrijkste... de komst van ons grote, kleine wonder...

Figuur 3: Silverstein, S. (1979)

7. Literatuurlijst

- Bakker-Beens, D., e.a. (1995). *Voor gedrag een 8*. Nijmegen: Berkhout.
- Beumer-Peeters, C. (2010). *Mission Possible*. Amsterdam: Boom Nelissen.
- Boekaerts, M. (2005). Motivatie om te leren. Verkregen op 16 april 2014 via <http://www.ibe.unesco.org/publications/educationalpracticesseriespdf/prac10dutch.pdf>.
- Boer, W.Th. de (1996). *Koenen Woordenboek N/N Nederlands*. Utrecht/Antwerpen: Koenen Woordenboeken .
- Bokhorst, K., Vries, de P. (2004). *Instrumenten voor interne begeleiders*. Baarn: HBuitgevers.
- Cauffman, L., & Dijk, D.J. van. (2014). *Handboek oplossingsgericht werken in het onderwijs*. Den Haag: Boom Lemma.
- Claasen, W., Bruine, E. de, Schuman, H., Siemons, H., Velthooven, B. (2009). *Inclusief Bekwaam: Generiek Competentieprofiel inclusief onderwijs*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- De Jong, P. & Berg, I. K. (2001). *De kracht van oplossingen. Handwijzer voor oplossingsgerichte gesprekstherapie*. Amsterdam: Pearson
- De Shazer, S. (1988). *Clues: Investigating solutions in brief therapy*. New York: Norton.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). *The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and the SelfDetermination of Behavior*. *Psychological Inquiry*, Vol. 11, Nr 4, p. 227-268.
- Delors, J. (1996). *Learning: The treasure within. Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century*. Unesco Publishing.
- Dewulf, L., Beschuyt, P., Pronk, E. (2012). *Ik kies voor mijn talent. Toolbox voor jong talent*. Tiel: Lannoo.
- Durrant, M. (2001). *Creatieve oplossingen bij gedragsproblemen op school*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- Evers, M., Loman, E., Soepboer, W. (2004). *Kinderkwaliteitspel*. Amersfoort: CPS.
- Geurts, J. (2014). *Professioneel Ontwikkel Plan*. Eindhoven: Fontys OSO – Master SEN.
- Gubbels, I. (2014). *Motivatie door oplossingen*. Eindhoven: Fontys OSO – Master SEN.
- Hattie, J.A. (1992). *Measuring the effects of schooling*. *Australian Journal of Education*, 36(1), 5-13.
- Hol, E. (2012). *Wij kunnen het! Eindrapportage over het praktijkonderzoek in het kader van de leerroute Master SEN Gedragsspecialist. Module GS10 Leer- en onderzoekslijn: Meesterstuk en Afstuderen*. Amsterdam: Fontys OSO.

Kanamori, T. (2013). *Levenslessen van meester Kanamori. Als één kind niet gelukkig is, is niemand gelukkig*. Driebergen: hetkind.

Klabbers, W. & Boosten, A. (2013). *Een reflectieve-onderzoekende houding: een model voor reflectie als mogelijk hulpmiddel?* Nieuw Meesterschap, 3 (2), 29-33. Apeldoorn/Antwerpen: Garant.

Klink, J. (1991). *Vroeger toen ik groot was: Vergaande herinneringen van kleine kinderen*. Baarn: Ten Have.

Korthagen, F., Lagerwerf, B. (2011). *Leren van binnenuit. Kwaliteit en inspiratie in het onderwijs*. Den Haag: Boom Lemma.

Laevers, F., Peeters, A., & Vanwijnsberghen, P. (1997). *De Leuvense Betrokkenheidsschaal voor Leerlingen*. Leuven: Centrum voor ErvaringsGericht Onderwijs..

Lahr, P., Rijkée, D. (2012). *Spiegel jezelf spel ... en vergroot je zelfvertrouwen*. Duivendrecht: Dubbelzes.

Lange, R. de, Schuman, H. & Montesano Montessori, N. (2011). *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.

Lieshout, T. van (2009). *Pedagogisch adviezen voor speciale kinderen*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Luitjes, M., Zeeuws-Jans, I. (2011). *Ontwikkeling in de groep. Groepsdynamica bij kinderen en jongeren*. Bussum: Coutinho.

Marzano, R., Pickering, D., Pollock, J. (2013). *Wat werkt in de klas. Didactische aanpak*. Vlissingen: Bazalt.

Måhlberg, K., Sjöblom, M. (2008). *Oplossingsgericht Onderwijzen. Naar een gelukkiger school!* Antwerpen/Apeldoorn: Garant.

Maslow (1943). Opgevraagd op 15 november 2014:
http://nl.wikipedia.org/wiki/Piramide_van_Maslow

Maslow, figuur 1: behoeftenhiërarchie Maslow opgehaald: Opgevraagd op 15 november 2014 van:
<http://www.btsg.nl/infobulletin/Maslow.html>

Maslow, A.H. (1997). *The farther reaches of human nature*. Harmondsworth, Engeland/New York: Penguin Books.

Maslow, A.H. (1976). *The farther reaches of human nature*. Harmondsworth, Engeland/New York: Penguin Books.

Mattelin, E., Volckaert, H. (2014). *Oplossingsgericht aan de slag met mensen met autisme*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

McIntyre, D., Pedder, D. & Rudduck, J. (2005). *University of Cambridge. Research Papers in Education*, 20 (2), 149-168.

Ponte, P., & Smit, B.H.J. (2013). Education for all as praxis: consequences for the profession. *Professional Development in Education*, 39(4), 455-469.

Regenmortel, T. (2009). Empowerment als uitdagend kader voor sociale inclusie en moderne zorg. *Journaal of Social Intervention: Theory and Practice* 2009. Volume 18, Issue 4, pp. 22-42.

Ros, A., Castelijns, J., Loon van, A., Verbeeck, K. (2014). *Gemotiveerd leren en lesgeven. De kracht van intrinsieke motivatie*. Bussum: Coutinho.

Schunk, D. H., Meece, J. L. & Pintrich, P. R. (2013). *Motivation in Education. Theorie, Reaearch, and Applications*. New York: Pearson.

Seligman, M. (2003). *Authentic happiness*. Londen: Nicolaes Brealy.

Silverstein, S. (1979). *The missing piece*. New York: Harper & Row.

Stevens, L. (1997). *Overdenken en doen: een pedagogische bijdrage aan adaptief onderwijs*. Den Haag: Procesmanagement Primair Onderwijs.

Stevens, Opgevraagd op 15 november 2014:

<http://hetkind.org/2012/11/25/over-het-werk-van-luc-stevens-de-behoefte-aan-relatie-competentie-en-autonomie/>

Terruwe, Opgevraagd op 26 november 2014

http://terruwe.clubs.nl/nieuws/detail/250886_de-zelfbevestiging-voorbeeld

Van Beers, L., Westerkamp, B. (2014). *Eigenwijsjes ... trek je eigen kaartje ... en leer positief denken*. Duivendrecht: Dubbelzes.

Van der Wolf, K., Van Beukering, T. (2011). *Gedragsproblemen in scholen. Het denken en handelen van leraren*. Leuven: Acco.

Van Meersbergen, E., Jennings, H. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 51 (2012) 175-185.

Vekeman, H. (2004). - *Bevestiging – Erfdeel en opdracht*. Anna Terruwe – bevinding en perspectief. Budel: DAMON.

Verbeek, G. (2014). *Forum, verdieping. Stem van de leerling. Achtergronden symposium 'De stem van de leerling'*.

Verbeek, G., & Ponte, P. (2014). *Participatie in het onderwijs. Onderzoek met en door leerlingen*. Den Haag: Boom|Lemma.

Visch, C. (2013). *Gelukkige kinderen in een gelukkige klas*. Van leerkracht naar Happy Coach voor een warm schoolklimaat. Steenwijk: 248media.

8. Bijlagen

8.1 Feedback op onderzoek critical friends

Twee critical friends hebben dit PGO voorzien van feedback. Met blauw geef ik mijn reactie op de feedback en wat ik hiermee gedaan heb.

Feedback: Critical friend 1 A. (gegevens zijn opvraagbaar).

Datum: 23-7-2015

Feedback PGO Jenny

Hoi Jenny,

Leuk om je onderzoek te lezen! Je bent al goed op weg. Hopelijk heb je iets aan mijn feedback.

Succes met het verder uitwerken van je onderzoek!!

Algemeen:

- Je titelpagina ziet er netjes uit. Het is alleen niet helemaal duidelijk voor mij wat de titel en wat de ondertitel is. Ik denk titel: ieder kind in zijn kracht. En geen ondertitel?

[Ik heb de titelpagina aangepast en alleen 'Ieder kind in zijn kracht' laten staan en de ondertitel \(citaat\) weg gelaten.](#)

- Je hebt soms erg lange zinnen. Ook gebruik je een enkele keer t.t. en v.t. in een zin. Ik zou hier nog even naar kijken.

[Nogmaals kritisch gekeken naar de lengte van de zinnen en aangepast. Dit geldt ook voor de zinnen in tegenwoordige en verleden tijd.](#)

- Kijk nog even goed naar de literatuurverwijzingen in je stuk.

[Gedaan.](#)

- Je gebruikt passende en leuke citaten. Je moet wel even kijken hoe je deze goed weergeeft volgens de APA-normen. Er zit bijvoorbeeld een verschil tussen citaten van minder of meer dan 40 woorden. Daarnaast moet je bij een citaat het paginanummer weergeven.

[Aangepast. Aantal woorden heb ik gecheckt.](#)

- Je kopjes hebben niet overal dezelfde grootte en sommige zijn dikgedrukt. Hier nog even goed naar kijken, zodat je een lijn trekt in je hele toets.

[Klopt, deze lopen nog niet allemaal gelijk, aangepast.](#)

- Je benoemt soms dingen vaker/herhaalt ze vaker. Gezien het aantal woorden kun je hier misschien nog eens naar kijken.

[Nogmaals kritisch gaan kijken naar de tekst en tekst weggehaald waar ik dingen herhaal.](#)

Samenvatting:

Je gaf aan dat je samenvatting nog niet helemaal klaar is. [Klopt, deze is nog niet klaar. Deze moet nog verder afgemaakt worden. Bedankt voor je tips neem ik mee.](#) Er staat nu voornamelijk theorie in, ik mis wat jij in je onderzoek gedaan hebt? Wat is je doel? Wat zijn je middelen? Wat zijn de resultaten? Enzovoorts. Het handboek toetsing geeft de volgende punten aan:

- Onderwerp
- Onderzoeksvraag

- Onderzoeksstrategie
- Bevindingen

Ook geven ze 300-400 woorden aan, mocht je teveel woorden hebben als je dit hebt toegevoegd zou ik de theorie weglaten. Deze komt al uitgebreid aan bod in de rest van het onderzoek.

Inleiding, aanleiding en probleemstelling:

Je koppelt je visie en theorie aan elkaar, ik mis hier nog je handelen in de praktijk (triade). *Ik ben kritisch gaan kijken of mijn handelen in de praktijk voldoende terugkomt maar vraag me ook af of dit in dit hoofdstuk wel past. Volgens mij moet het vooral theoretisch zijn toch?*

Daarnaast is het voor mij nog niet helemaal duidelijk wat precies het probleem is. Je schetst wel goed je praktijksituatie, maar misschien kun je de probleemstelling wat specifieker benoemen. Je benoemt dat je school de visie heeft vernieuwd, maar wat is dan het probleem? Waar ga jij met je onderzoek een bijdrage aan leveren? *Het probleem is naar mijn inziens wel duidelijk, maar ik zal er nog eens goed naar kijken.*

Het lijkt nu alsof je twee hoofdvragen hebt. Ik geloof dat dat niet mag... Of ga je kiezen uit een van de twee vragen? *Klopt, ik ga inderdaad kiezen uit een van die twee. De deelvragen horen inderdaad bij de eerste hoofdvraag.* Je deelvragen zijn naar mijn idee gericht op de eerste hoofdvraag.

Theoretisch kader:

Je hebt al een goede basis voor je theoretisch kader.

Het handboek geeft 1600-2000 woorden aan, je hebt er nu ruim 2500 zonder de woorden uit de figuren (hier zitten nog wel opmerkingen van je bij). Let hier goed op, geef alleen weer wat echt aanvullende literatuur voor jou onderzoek is. *Klopt, dit zijn er nu nog teveel, wil nog kritisch gaan kijken welke theorie ik kan weglaten.*

Bij je theoretisch kader start je met je eerste kernbegrip, daarna zie ik de andere kernbegrippen niet meer terug in de kopjes. Misschien kun je nog even goed kijken naar je kernbegrippen en van hieruit je theoretisch kader opbouwen. *Klopt, door de andere kernbegrippen ook te benoemen kan ik inderdaad het theoretisch kader verder opbouwen en keuzes maken welke theorie wel of niet weg te laten.*

Je noemt heel veel theorie (citaten) van verschillende auteurs/filosofen/enzovoorts, maar soms leg je hier geen koppeling tussen en lijkt het meer een opsomming. Bijvoorbeeld bij het kopje 2.2.1, daar noem je achter elkaar: Lagerwerf & Korthagen(2006), Stevens (2004) en Visch (2013) zonder een koppeling te maken of iets dergelijks. Misschien kun je hier dieper op ingaan en ze kritisch met elkaar vergelijken. *Goede tip!* Ook zijn het heel veel losse, korte alinea's. Probeer er een samenhangend verhaal van te maken (wat meer aan elkaar te koppelen en minder kleine alinea's te gebruiken), gekoppeld aan je onderzoeksthema. *Bedankt voor de tip neem ik mee.*

Aan het einde heb je een kopje '2.9: conclusie en terugkoppeling praktijk' en '2.11: conclusie'. Ik mis 2.10. Daarnaast zou ik hier een kopje van maken. Ik denk dat niet alles van deze kopjes thuis hoort in je theoretisch kader. Ook mis ik hier de theorieën die je eerder hebt benoemd en benoem je theorie die je eerder juist niet hebt genoemd. Het laatste is denk ik wel belangrijk voor je onderzoek omdat je daar mee aan de slag bent gegaan als ik het goed begrepen heb? Zoals de portfolio's? Die noem je pas voor het eerst in de conclusie. Ik zou dat al eerder benoemen.

Onderzoeksmethodologie

Feedback zie opmerkingen toets.

Denk dat dit, als je de feedback van je onderzoeksvoorstel allemaal verwerkt hebt, prima is.

Data-analyse en resultaten:

In je toets heb ik hier wat opmerkingen bij geplaatst. Verder kan ik hier nog niet zoveel over zeggen, sorry! Ik denk wel dat je nu nog teveel beschrijvend bent, je moet concreter je handelen en data

weergeven. Daarnaast denk ik dat je hier nog teveel theorie benoemt, je moet hier juist je dataverzameling benoemen. [Bedankt voor je tip, ik loop er al tegenaan hoe ik dit concreter kan benoemen.](#) Theorie hoort voornamelijk thuis in hoofdstuk 2. Hier benoem je wat jij gedaan hebt en wat dit oplevert voor de praktijk. Ik mis nu de praktijk. In 4.3 zie ik dit wel al meer terug. Ik begrijp bij het lezen van dit hoofdstuk waar je tegenaan loopt en wat je hebt aangepast in je onderzoek. Ik vind het ook lastig om aan te geven waar je dit precies moet weergeven. Ik denk dat het nu wel laat aan bod komt en dat je eerder al bepaalde dingen moet noemen... Maar voor de zekerheid zou ik kijken of Doreen of Anja je hierbij kan helpen...

Beantwoording onderzoeksvraag; conclusie en discussie:

Die moet je nog maken geloof ik, toch? [Klopt die moet ik inderdaad nog maken.](#)

Evaluatie en reflectie:

Kijk ook hier even naar het aantal woorden. Het handboek geeft 1000-1400 aan en je hebt er bijna 2000. [Dit klopt, dit is een ruwe versie, ik moet het nog gaan verfijnen.](#)

Goed dat je naar de basisdimensies verwijst.

Kijk nog even goed naar je taalgebruik (zinsopbouw en spelfouten), er zijn verschillende lange zinnen en niet alle zinnen lopen lekker. [Klopt het is nog een ruwe versie.](#)

Je beschrijvende reflectie is erg lang (meer dan de helft van het totaal aantal woorden), deze zou ik inkorten en beknopter maken. Kijk nog even goed wat ze per reflectie precies vragen (hebben we o.a. in de studiegroepbijeenkomsten samengesteld in een document) en probeer concreet antwoord te geven op deze vragen.

Literatuurlijst:

Je moet overal eindigen met een punt. [Aangepast.](#)

Hoe je een site vermeld in je literatuurlijst moet je nog even goed bekijken. Je moet bijvoorbeeld ook de titel enzo benoemen, niet alleen wanneer je de site geraadpleegd hebt. [Aangepast.](#)

Bijlagen:

Ik zou iedere nieuwe bijlage op een nieuwe pagina beginnen. [Klopt, dit is bij een aantal dingen opgeschoven, aangepast.](#)

Ik denk dat je tijdspad eruit kan en alleen je logboek genoeg is... Is een beetje hetzelfde toch? [Mijn logboek is meer voor mezelf om te kijken welke stappen ik gezet heb, met wie en wat en wat dit opleverde. Tijdspad van het onderzoek is meer concreet de stappen binnen het onderzoek die ik ga zetten.](#)

Kijk ook nog even goed naar het lettertype enzo, dat is in een aantal bijlagen verschillend. [Klopt inderdaad, aangepast.](#)

Jenny, je bent goed op weg! Hopelijk heb je iets aan mijn feedback. Als iets niet duidelijk is of als je vragen hebt, laat maar weten! Succes met het verder werken aan je onderzoek. Komt helemaal goed, je kunt het!! ☺

Groetjes A.

Feedback: Critical friend 2 A. (gegevens zijn opvraagbaar).

Datum: 10-8-2015

Hoi Jenny,

Hierbij mijn feedback. Poe h?, wat heb jij hard gewerkt! Ik ben erg kritisch geweest. Als je vragen hebt over mijn feedback, dan hoor ik het wel! Ik heb algemene feedback en opmerkingen in het bestand geplaatst. Dit zijn twee bestanden geworden; de eerste is voor hoofdstuk 1 t/m 3 en de laatste vanaf hoofdstuk 4. De bijlagen heb ik niet allemaal doorgelezen..WAT HEB JIJ VEEEEEEEL bijlagen!!! [Nogmaals goed gekeken welke bijlagen al dan niet relevant zijn en weggelaten](#) hahaha

Heeeeeeeel veeeeel succes met de laatste loodjes! Je bent er bijna!!

Groetjes A.

Hoi Jenny,

Allereerst complimenten voor al het werk wat je al verricht hebt. Wow, wat heb jij er veel tijd in gestoken, dat zie je meteen. Al die data maakt het alleen niet zo overzichtelijk en het switchen tijdens je onderzoek helpt niet mee voor de rode draad. T/m hoofdstuk 4 heb ik alles heel kritisch bekeken. Daarna iets minder, omdat dit nog niet helemaal af was.

Ik hoop dat je mijn feedback begrijpt en dat je de juiste aanpassingen kan doen. Als er vragen zijn, dan hoor ik het wel!

Samenvatting:

Je start duidelijk met een het doel en de onderzoeksvraag van je onderzoek. Ik weet meteen waar het onderzoek over zal gaan. Fijn! Je koppelt dit aan je literatuuronderzoek en visie van de school; prima. Daarna is het minder goed te volgen; als ik het goed begrijp ben je door de inbreng van school gewisseld van onderwerp. Een nieuwe wending zo te lezen. Toch is je onderzoeksvraag nog hetzelfde gebleven. Dit volg ik niet. [Ik heb van verschillende mensen gehoord dat ik de onderzoeksvraag niet moest veranderen en kon laten staan, een onderzoek is namelijk onderhevig aan veranderingen. Dit kon ik dan beter in hoofdstuk 4, 5 en in de reflectie verduidelijken.](#) Ik moet nu eerst verder lezen voordat ik weet wat je precies gedaan hebt in je onderzoek. Dit moet in je samenvatting meteen duidelijk zijn. [Er wordt in de samenvatting wel aangegeven wat er verandert is en wat ik in het onderzoek gedaan heb...](#)

Goed dat je een aantal algemene resultaten/conclusies benoemt in je samenvatting.

Inleiding:

Kort maar krachtig. Goed. Je zou het eventueel ook weg kunnen laten, want ik zie alles terugkomen in hoofdstuk 1. Voor als je woorden te veel hebt... [Hoofdstuk 1 heb ik nog woorden over, maar ik zou het kunnen overwegen.](#)

Hoofdstuk 1:

Je schrijft vanuit jezelf. Op zich prima, want ik zie hierdoor de triade goed terugkomen, maar het mag hier en daar wat zakelijker geschreven worden. Probeer woorden als ik, mijn, onze etc. minder te gebruiken. Je start vanuit je eigen ervaring, koppelt hier modules en theorie aan. Ik lees een persoonlijke aanleiding en relevantie.. een intrinsieke motivatie om dit onderzoek uit te voeren. Mooi om te lezen! Daarna komt de koppeling naar de praktijk en weer een stukje theorie van de 21st century skills. Hiermee geef je ook een soort maatschappelijk belang aan. Ik kan alles dus wel terug vinden, maar je zou het meer gestructureerd weer kunnen geven met tussenkopjes. Bijv. apart tussenkopje voor 'relevantie'. Dat is jouw keuze, het is niet noodzakelijk, maar kan het wel overzichtelijker maken. [Bedankt, ik neem het mee.](#)

Onderzoeksvraag en deelvragen; deelvraag 2 lijkt mij geen goede vraag, maar als jij dit met Doreen besproken hebt, zal dat wel goed zijn. [Ja de vraag is zo met Doreen besproken en goed gekeurd](#)

gevonden in het onderzoeksvoorstel. Deelvraag 1 lijkt mij heel complex! Net als deelvraag 3. Deelvraag 3 gaat over meetinstrumenten, is op zich een duidelijke vraag waar een antwoord goed op te vinden is of bedoel je een andere vraag?

Kernbegrippen: moeten dacht ik uit de onderzoeksvraag te halen zijn.

Hoofdstuk 2:

Je schrijft dat je feedback had gekregen dat de triade weinig terug komt en dat je zelf denkt dat dit ook niet perse hoeft in theoretisch kader. Naar mijn idee mag inderdaad de theorie de boventoon voeren, maar ik zie nu helemaal geen koppeling naar jouw onderzoek. Ik had in mijn pgo na elk stukje de koppeling gelegd met mijn onderzoek. Bijvoorbeeld: Met dit gegeven ga ik in mijn onderzoek.. Dit betekent voor dit onderzoek het volgende... In dit onderzoek gebruik ik onderstaand model om... Dit herken ik in de praktijk en daarom kies ik voor... Nu wordt er helemaal geen koppeling gelegd naar de praktijk en naar je onderzoek. Dit is wel belangrijk! Ook de persoon mag af en toe terug komen. Wat vind jij belangrijk? Waarom sta jij wel of niet achter bepaalde theoretische ideeën etc. Oke, dankjewel dit is heel concreet en kan ik mee verder!

Ik zie dat je naar overeenkomsten zoekt in de verschillende theorieën. Goed zo. Ik zie vergelijkingen tussen verschillende literatuur. Waak er wel voor dat het geen opsomming wordt. Door de koppeling naar de praktijk te leggen, heb je dit minder. Oke, dankjewel neem ik mee!

De figuren die je gebruikt zijn niet duidelijk te lezen. Probeer afbeeldingen te zoeken die helderder zijn. Ik zal hier nog kritisch naar kijken en of deze figuren wel of niet iets toevoegen en anders weg te laten.

Het stukje over autisme bij oplossingsgericht werken, kan wat mij betreft weg. Ik heb eerder niks over deze doelgroep gelezen, dus dat hoeft je niet aan te kaarten. Ik zou eerder iets meer toelichting geven over oplossingsgerichte gespreksvoering uit het handboek van Cauffman.

Hoofdstuk 3:

De doelgroep is me niet duidelijk. In je samenvatting heb je het over groepjes uit groep 3/4 en 5/6, in hoofdstuk 1 vooral over groep 3 (en 4), en in hoofdstuk 3 beschrijf je groep 1 t/m 4. Zorg dat dit klopt. Ik zal hier nog eens goed naar kijken, want hier loop ik nu juist tegenaan dat de een zegt dat ik niets moet veranderen en de ander wel. Eens kijken wat ik hiermee kan.

Doelen: je zou evt. macro niveau er nog bij kunnen pakken. Wat levert jouw onderzoek op voor het samenwerkingsverband/onderwijsstichting? Misschien de kopjes micro – meso – macro gebruiken, maar hoeft niet. Dit zou inderdaad ook kunnen, kies er nu voor om het zo te laten.

Bij respondenten hoor je alleen de deelnemers toe te lichten. Ik zou de rest bij Ethiek naar voren laten komen. Zie opmerkingen in het bestand zelf. Bekeken en aangepast waar nodig.

De methodes heb je duidelijk uitgewerkt. Dit schept voor mij wat duidelijkheid in wat je gaat doen. Ben wel consequent in je begrippen. Je gebruikt interviews en focusgroepen door elkaar. Dit is iets anders! Ik heb hier nogmaals kritisch naar gekeken en kan het in eerste instantie niet vinden. Mocht ik het vinden dan pas ik het verder aan.

Hoofdstuk 4 De methodes die je hierin beschrijft, kloppen niet met wat je in hoofdstuk 3 beschreven hebt. Ik snap dat het lastig is, omdat je het onderzoek hebt moeten omgooien, maar dit maakt het voor de lezer erg lastig om te volgen. Mij raak je in dit hoofdstuk kwijt. Je gaat er nieuwe methodes bijhalen (bijvoorbeeld scholen interviewen over portfolio's), terwijl je dit eerder helemaal niet

benoemd hebt. Dit klopt, het is een actie onderzoek en door het uitvoeren van methodes en de analyse hierop zijn er veranderingen ontstaan ten opzichte van vervolgstappen. Deze staan in hoofdstuk 4 uitgelegd hoe en waarom. Omdat ik verschillende feedback heb gehad op wat ik wel en niet moet veranderen heb ik er uiteindelijk voor gekozen om dit in hoofdstuk 4, 5, reflectie en samenvatting terug te laten komen.

Ook de activiteiten die je daadwerkelijk hebt uitgevoerd, kloppen niet met wat je eerder beschrijft. Ik kan hier wel uit opmaken dat je ontzettend veel data verzameld hebt! Jeetje wat heb jij veel gedaan tijdens dit onderzoek. Je moet echt keuzes maken, want zoveel data maakt het er niet overzichtelijker op. Dat is inderdaad erg lastig met al die data, ik ga eens kijken wat ik in een bijlage weg kan zetten, misschien dat dit het een en ander duidelijker kan maken.

Je hebt veel metingen gedaan, verschillende instrumenten gebruikt. Ik raak het overzicht kwijt in hoofdstuk 4. Probeer structuur aan te brengen door bijvoorbeeld per deelvraag de methodes uit te werken. In de vorige feedback kreeg ik het advies dit juist niet aan de hand van deelvragen te doen, toen heb ik dit aangepast, nu krijg ik het advies dit wel te doen wat ik overigens ook goed begrijp het gaat om de structuur aan te brengen. Ik zal nog eens kijken of het dan toch de deelvragen worden of duidelijkere kopjes. Probeer ook het beschrijvende deel weg te laten en vooral data analyses en korte conclusies weer te geven. Oke, dankjewel, ga ik mee verder. Je kunt niet alles weghalen, want doordat je je onderzoek hebt omgegooid, moet het wel duidelijk zijn waarom je dit gedaan hebt en wat je vervolgstappen waren. Precies en dit wil ik juist in dit hoofdstuk duidelijk naar voren laten komen. Echter kan dit wel korter omschreven worden. Oke, dankjewel ga ik mee verder.

Hoofdstuk 5: Je was duidelijk nog bezig met het beschrijven van de conclusies. Ik heb dit hoofdstuk dan ook niet helemaal nagekeken. Let er wel op dat je niet in herhaling valt en hier de conclusies beschrijft en niet de data analyse samenvat. Oke, dankjewel!

Doordat je zoveel gedaan hebt in dit onderzoek, is het lastig om conclusies te trekken. Welke interventie heeft welk effect? Je hebt veel acties gedaan, maar je weet niet welke veel effect hebben gehad. Alles bij elkaar zie je wel verschil, maar waardoor komt dit nu precies?

Ik blijf het toch raar vinden dat je alles zo mocht laten, qua onderzoeksvraag enzo.. Want je begint met een onderzoeksvraag, je gaat iets anders onderzoeken... en je komt terug op de eerste onderzoeksvraag en deelvragen. Voor mijn gevoel klopt dit niet (ik hoop dat je begrijpt wat ik bedoel). Ik begrijp wat je bedoelt, dat is ook juist waar ik tegenaan ben gelopen tijdens dit onderzoek. Maar uiteindelijk is mijn doel te komen tot een aanpak voor leerkrachten op onze school om leerlingen te bevestigen in zichzelf en hiermee het zelfvertrouwen te vergroten. Hierop kan ik evengoed nog een antwoord geven, alleen heb ik verantwoord waarom ik daarom niet voor de onderbouw heb gekozen maar voor groep 3 t/m 6, dit is wel een verandering.

Reflectie: Ook deze was nog niet volledig af. Klopt, dit is de ruwe versie en wil ik gaan verfijnen als alle hoofdstukken helemaal naar wens zijn. Ik heb hier en daar wat opmerkingen geplaatst. Ik vind dat je goed naar jezelf kan kijken en je hebt een aantal mooie zelfreflecties beschreven. Dankjewel 😊 In je beschrijvende reflectie benoem je ook al biografische reflectie en in je technische reflectie ben je ook op meta niveau aan het reflecteren. Kijk dus even goed hoe je dit indeelt. Je zit over het aantal woorden, dus probeer wat in te korten. Klopt, het is een ruwe versie, bedankt voor de tips neem ik mee!

Literatuurlijst: Sites niet apart vermelden. Maak 1 lijst met alle bronnen op alfabetische volgorde. Klopt is aangepast.

Bijlagen; geen namen gebruiken (8.7.1) en 8.15. Oke, is dat zo? Ik zie bij verschillende onderzoeken dat dit wel gedaan is, geeft ook duidelijkheid over de inhoud van die bijlage, toch? Ik laat dit liever toch zo staan.

Wow wat heb jij veel data! Klopt, ik zal eens kijken wat nog weg kan als dit teveel is.

8.2 Tijdsplan

Dit is mijn opzet van het werkplan. Tijdens de onderzoeksfase hebben zich wijzigingen voorgedaan ten aanzien van het eerste tijdsplan. Een onderzoek is een proces dat onderhevig staat aan verandering door nieuwe inzichten.

Wanneer:	Activiteit
Augustus 2014	• Digitaal logboek maken en bijhouden van activiteiten rondom onderzoek. • Digitaal logboek van gelezen literatuur/bronnen maken en bijhouden. • Start onderwerp onderzoek naar aanleiding boek 'Vroeger toen ik groot was' (Klink, 1991)
September 2014	• Verfijnen onderzoeksonderwerp • Lezen literatuur over onderzoeksonderwerp
Oktober 2014	• Brainstormen met intern begeleider en locatie leider over mogelijkheden onderzoek op werkplek en aansluiting binnen het onderwerp. • Overleg studiebegeleidster onderzoeksonderwerp. • Kennismakingsgesprekken ouders: ouders schrijven beiden 1 of samen 2 aspecten over hun kind waarop ze trots zijn.
November 2014	• Navraag onderbouwleerkrachten die willen deelnemen in de focusgroep. • Inleveren onderzoeksvoorstel.
December 2014	• Documentonderzoek. • Literatuuronderzoek. • Artikel schrijven.
Januari 2015	• Informatie document- en literatuuronderzoek verwerken in artikel als basis voor mijn onderzoek. • Symposium Helmond: Eigentijds beoordelen.
Februari 2015	• 25 februari studiemiddag: vaststellen visie school. • Visie koppelen aan onderzoeksvraag. • Team voortgang onderzoek informeren.
Maart 2015	• Vragenlijst/interview rondom portfolio's 2 scholen • (Start 'coachingstraject', zie biografische reflectie)
April 2015	• Focusgroep • Data-analyse focusgroep • Terugkoppeling data focusgroep directrice • Theoretische verdieping eigenaarschap, zelfsturing en talenten. • Vragenlijst collega's • Terugkoppeling resultaten vragenlijst locatieleider. • Teamvergadering: presentatie onderzoek,

	uitkomsten focusgroep, hoe verder ... • Voorbereiding op uitprobeerfase adhv conclusies theoretisch kader, visie school en terugkoppeling managementteam.
Mei 2015	• Uitprobeerfase 6 weken na meivakantie in de praktijk zie bijlage 8.14 voor wie, wat, wanneer
Juni 2015	• Afronding uitprobeerfase. • Data analyse uitprobeerfase.
Juli 2015	• Conclusies en aanbevelingen middels presentatie aan het team. • Gegevens verwerken in het PGO. • Feedback criticalfriends.
Augustus 2015	• Gegevens verwerken in het PGO. • Feedback criticalfriends. • Inleveren PGO

8.3 Visie school

Visie/missie basisschool

Hoe zien we ons zelf in de wereld van morgen?

Uitgangspunt:

Op C. is ieder kind kleurrijk.

Gedachte van Peter Heinrich von Coninx:

Haal het goede uit deze tijd in de school, maar gooi het oude dat goed is niet weg.

Waar gaan we voor?

- C. is een school waar ieder kind kleurrijk mag zijn, een plek waar we alle moeite doen om niemand uit te sluiten van ons onderwijsaanbod. We vinden het erg belangrijk dat alle kinderen met veel plezier naar school gaan.
- C. is een school waar veel aandacht wordt besteed aan een goed pedagogisch en sociaal veilig klimaat
- We willen de kinderen leren zelfverantwoordelijkheid te dragen en zelfsturing te geven aan hun eigen leerproces.
- De manier waarop het eigen maken van vaardigheden bij kinderen plaatsvindt, is nogal verschillend. Sommige leerlingen hebben maar een kleine stimulans nodig om tot ontwikkeling te komen. Veel kinderen kunnen zich, met een rijke uitdagende en stimulerende leer/speelomgeving, een aantal vaardigheden zelf eigen maken.
- Daarnaast zijn er ook altijd kinderen die een structureel en vroegtijdig aanbod nodig hebben om tot voldoende ontwikkeling te komen.
- Leerkrachten en ouders zullen het ontwikkelingsaanbod goed moeten afstemmen op de leerling. Naarmate de leerling ouder wordt zal dit steeds meer in samenspraak zijn met de leerling zelf.

Wat zien wij als onze opdracht?

- Het ontwikkelen van de talenten die onze leerlingen hebben lukt het beste als wij samen met leerlingen, ouders, leerkrachten en andere betrokkenen werken aan de basisvoorwaarden om tot echt leren te komen.

Waarvoor staan we:

Wie is het C. kind:

Als C. kind verwerf ik kennis, vaardigheden en ontwikkel ik mij als persoon:

- Ik heb kennis
- Ik ben verantwoordelijk
- Ik kan samenwerken
- Ik gebruik mijn talenten
- Ik kan reflecteren

- Ik kan goed communiceren
- Ik ben ruimdenkend
- Ik heb zelfvertrouwen
- Ik ben empathisch
- Ik ben onderzoekend
- Ik ben oplossingsgericht
- Ik neem initiatief

GEWOON GOED ONDERWIJS....

Daar staan wij voor op C.!

- *Leren doen we overal, niet alleen op school.*
- *Leren doen zowel kleine als grote mensen.*
- *Leren doen we zowel spontaan als gepland.*
- **Open staan voor ieder kind**

Hoe doen we dat:

- **De basis van ons leren halen we uit moderne methodes**
- **Dit aangevuld met up to date computerprogramma's**
- **We zijn een school die veel warmte uitstraalt, we zijn samen verantwoordelijk voor de kinderen**
- **We gaan regelmatig in gesprek met onze kinderen**
- **Kinderen houden zelf een portfolio bij**

8.4 Vragenlijst interview: Het werken met portfolio's

Vragenlijst: Het werken met portfolio's

1. Waarom zijn jullie met portfolio's gaan werken? (doel)
2. Wat zijn jullie verwachtingen rondom de opbrengsten door te werken met portfolio's?
3. Hebben jullie inmiddels jullie verwachtingen bij moeten stellen of gaat het naar verwachting?
4. Waar zijn jullie tegenaan gelopen tijdens de opstartfase met het werken van portfolio's?
5. Op welke momenten wordt er gewerkt aan de portfolio's?
6. Wie bepaald wat er in het portfolio komt? En welke werkjes worden er in het portfolio opgenomen (alleen exacte vakken of ook drama, gym, handvaardigheid...)?
7. Is het portfolio ter vervanging van het rapport?
8. Wordt er iets rondom het presenteren van portfolio's gedaan, door kinderen zelf bijvoorbeeld? Zo ja, hoe wordt dit vorm gegeven?
9. Is het kind bij de rapport/portfolio gesprekken aanwezig? Waarom?
10. Zijn er tips die je mee kunt geven binnen de opstartfase en het komen tot een conceptontwerp van het portfolio?
11. Wat zijn de ervaringen van ouders rondom het werken met portfolio? Hebben jullie de ouders hierin meegenomen?
12. Gebruiken jullie het portfolio ook voor de (kern)reflectie van leerlingen te ontwikkelen? Zo ja, gebruiken jullie ook een format voor?
13. Hoe is de vormgeving van het portfolio? (papieren versie, digitaal?..., lay-out)
14. Worden er adhv het portfolio kindgesprekken gevoerd?

8.5 Interview school 1

Vragenlijst: Het werken met portfolio's

1. Waarom zijn jullie met portfolio's gaan werken? (doel) Het werken met portfolio's past in het Daltononderwijs omdat het inzicht geeft in het ontwikkelproces. Het is een middel om te reflecteren.
2. Wat zijn jullie verwachtingen rondom de opbrengsten door te werken met portfolio's? Het geeft de leerlingen, ouders en leerkracht inzicht in hun ontwikkeling waardoor ze meer eigenaar worden o.a. door reflectie van het proces.
3. Hebben jullie inmiddels jullie verwachtingen bij moeten stellen of gaat het naar verwachting? Er zijn geen afspraken over het inzetten van de portfolio's. In diverse groepen zijn proeftuintjes waar vooral begonnen is met verzamelportfolio's. <u>Groep 1-2:</u> verzamelportfolio in een klapper(leerkracht gestuurd) en daarnaast worden foto's op verzoek van de leerling gemaakt. De leerkracht voert een kind- of reflectiegesprek met de leerling. De klapper gaat 2 keer per jaar mee naar huis. <u>Groep 3:</u> kinderen hebben een eigen 2-rings klapper/ordner meegebracht. Er is voor 2-rings gekozen zodat kinderen zelf perforeren en invoegen zonder hulp van de leerkracht. Het is een verzamelportfolio met eigen plannen en andere werkjes. Soms bepaalt de leerkracht wat er in komt maar meestal is het een eigen initiatief van de leerlingen. Iedere 1 ^{ste} vrijdag van de maand gaat de klapper mee naar huis en komt op maandag weer terug. We merken dat kinderen ook reflecteren met de ouders. <u>Groep 5,6,7:</u> verzamelportfolio.
4. Waar zijn jullie tegenaan gelopen tijdens de opstartfase met het werken van portfolio's? Groep 3 is dit jaar op deze manier gaan werken. We merken dat het doorgaande lijn geeft vanuit groep 1-2 en kunnen dit nog verder ontwikkelen. Het mee naar huis geven heeft een grote meerwaarde. Kinderen voelen zichzelf verantwoordelijk dat de klapper weer mee terugkomt en ze er nieuwe dingen in kunnen doen. Dus positieve ervaringen!
5. Op welke momenten wordt er gewerkt aan de portfolio's? Inloop en zelfstandig werkmomenten.
6. Wie bepaald wat er in het portfolio komt? En welke werkjes worden er in het portfolio opgenomen (alleen exacte vakken of ook drama, gym, handvaardigheid...)? Zie 3
7. Is het portfolio ter vervanging van het rapport? Nee. Het rapport heeft naast het gedeelte dat is ingevuld door de leerkracht ook een reflectieblad van de kinderen.
8. Wordt er iets rondom het presenteren van portfolio's gedaan, door kinderen zelf bijvoorbeeld? Zo ja, hoe wordt dit vorm gegeven? In groep 3 worden kind- of reflectiegesprekken gehouden en vooral teksten en eigen plannen worden gepresenteerd in de groep voordat ze in het portfolio gaan.
9. Is het kind bij de rapport/portfolio gesprekken aanwezig? Waarom? Leerlingen van groep 6 t/m 8 zijn aanwezig bij de gesprekken. 2 tot 3 weken na de zomervakantie zijn er kennismakingsgesprekken. Wederzijdse informatie en verwachtingen worden gedeeld. Gericht doelen en de aanpak om ze te halen worden besproken. In het 2 ^{de} gesprek wordt er geëvalueerd middels een gesprek met alle betrokkenen.
10. Zijn er tips die je mee kunt geven binnen de opstartfase en het komen tot een conceptontwerp van het portfolio? • Geef ouders de mogelijkheid tot regelmatige inzage. • Door reflectiegesprekken of presentaties in de groep zijn de kinderen trots en voelen ze zich

competent. Ze zijn kritisch en willen zich verbeteren. Eigen doelen worden gesteld en de leerling is meer eigenaar van het proces.
11. Wat zijn de ervaringen van ouders rondom het werken met portfolio? Hebben jullie de ouders hierin meegenomen? Zie 3/10 We krijgen positieve reacties!
12. Gebruiken jullie het portfolio ook voor de (kern)reflectie van leerlingen te ontwikkelen? Zo ja, gebruiken jullie ook een format voor? Het zit verpakt in “het eigen plan” waar diverse formats voor zijn in de verschillende groepen. Ook hier zijn verschillende proeftuinen.
13. Hoe is de vormgeving van het portfolio? (papieren versie, digitaal?..., lay-out) Zie 3
14. Worden er adhv het portfolio kindgesprekken gevoerd? Zie 3. Bij “het eigen plan” wordt het proces door de leerkracht begeleid middels gesprekken.

8.6 Interview school 2

Vragenlijst: Het werken met portfolio's

1. Waarom zijn jullie met portfolio's gaan werken? (doel) Mede zelfverantwoordelijk eigen ontwikkeling, rapport hele linie basisschool.
2. Wat zijn jullie verwachtingen rondom de opbrengsten door te werken met portfolio's? - Merken dat bewust doelen op leer en gedraggebied en plannen maken (komt nog steeds meer) hier wil ik aan werken en zo wil ik dit gaan doen en leerkracht observeertr zie ik dat ook. Minpuntje is te weinig gesprekken met leerlingen te doen, bewust inplannen zonder gesprek geen zin, want dan heeft het geen zin. Kinderne mogen aangeven waar ze trots op zijn (niet leerkracht). Einde schooljaar 5 totale werkjes, naast volgen kernconcepten. Zit vaste volgorde in. Iedere 2 maanden iets.
3. Hebben jullie inmiddels jullie verwachtingen bij moeten stellen of gaat het naar verwachting? * Doen wat er af gesproken is als leerkracht, ondanks afspraken lijst gevaar voor eigen interpretatie. * afspraken met team (zonder directeur) * gesprekscyclus aanpassen met start portfolio gesprekscyclus aangepast: 1^e gesprek oktober: kind presenteert en ouders en leerkracht erbij (15 minuten) met ouder, daarna met leerkracht 15 minuten, mei nog een keer, februari: rapportgesprek nav cito's dan alleen met ouders (maar word gekeken met leerling). Juni gesprek op wens ouders, afronden hgp'd's. • Ze willen het graag ook als rapportage gebruiken als rapport. Kernconcepten werkjes spiegelblad knn zelf evalueren of het doel bereikt is. (spiegelblad reflectieblad). Administratie maakt layout klapper, indeling. Indeling staat vast: tabbladen erindoen en naam op zijkant. Voorkant is door leerling zelf. Dit ben ik blad. Ieder jaar nieuw blad en oude tekeningen in klapper om verloop te zien. Blad: ter afsluiting jaar: format zit er in Ik ben goed in... blad (Gedraggebied, leergebied) ieder jaar op nieuw, oude blijven zitten Invulblad leerkracht: bevindingen vakgebied in oktober ipv cijferrapport Leerpunten tav leren blad: samen met leerling invullen. 1^e jaar soort van pop blad. En gedragisleerpuntenblad. Ouders vullen iets over het kind in en de leerkracht met zelfde vragen: mijn talent en mijn leerpunt. Adhv gesprek portfolio leg je deze naast elkaar om tot leerpunten te komen Kernconcepten: wereldoriëntatie (leren niet uit boeken, doelen worden gekoppeld aan thema van 1 t/m 8.). zowel leerkracht als leerling vult hierover een blad (spiegelblad). Rapporten er ook in, helemaal achterin. Volgend schooljaar gaat de school zich vooral richten op: • Afspraken aanscherpen. • Gedrag verbinden uit scroll. Hier komt iets uit, stappenplannen zijn helemaal klaar: komt binnenkort binnen. • Aanscherpen bewust om leerkracht ontwikkelgesprekken in te plannen: - Hoeveel knn inplannen.
4. Waar zijn jullie tegenaan gelopen tijdens de opstartfase met het werken van portfolio's? - afspraken nakkomen duidelijk kafspreken wat de bedoeling is

- hoe concreter het is hoe duidelijker het is voor iedereen Soms denk je dat je duidelijk bent, dan kan iemand het anders oppakt. Gedrag en leren allebei teveel. Meteen gesprekken meeplannen Zie ik dit jou ook doen, doel moet ook terugkomen, vanaf groep 5 staan eigen doelen ook op de weektaak, schrijf dit zelf ook op als reminder Leerkracht groep 3/4 laten iedere week kinderen opschrijven heb ik goed aan mijn doel gewerkt, dit doen ze verwoorden.
5. Op welke momenten wordt er gewerkt aan de portfolio's? - geen vaste afspraken, is meer naslagwerk wat er in komt - mag meer vaste momenten terugkomen van portfolio's inkijken, bewerken.
6. Wie bepaald wat er in het portfolio komt? En welke werkjes worden er in het portfolio opgenomen (alleen exacte vakken of ook drama, gym, handvaardigheid...)? -
7. Is het portfolio ter vervanging van het rapport? Ja
8. Wordt er iets rondom het presenteren van portfolio's gedaan, door kinderen zelf bijvoorbeeld? Zo ja, hoe wordt dit vorm gegeven? /
9. Is het kind bij de rapport/portfolio gesprekken aanwezig? Waarom? /
10. Zijn er tips die je mee kunt geven binnen de opstartfase en het komen tot een conceptontwerp van het portfolio? /
11. Wat zijn de ervaringen van ouders rondom het werken met portfolio? Hebben jullie de ouders hierin meegenomen? Super, heel tevreden! Opvallend is dat ze pas in februari punten krijgen en ouders dit geen probleem vinden. Bij klankbordgroep ouders: iedere groep gelooft aantal ouders, voorgelegd idee wat vinden jullie hiervan. Mee laten denken. Wat moest blijven van ouders was punten.
12. Gebruiken jullie het portfolio ook voor de (kern)reflectie van leerlingen te ontwikkelen? Zo ja, gebruiken jullie ook een format voor? Momenteel te vrijblijvend. Scroll eraan verbinden, dit worden de onderdelen die met gedrag te maken hebben.
13. Hoe is de vormgeving van het portfolio? (papieren versie, digitaal?..., lay-out) /
14. Worden er adhv het portfolio kindgesprekken gevoerd? /

8.7 Werken met portfolio's

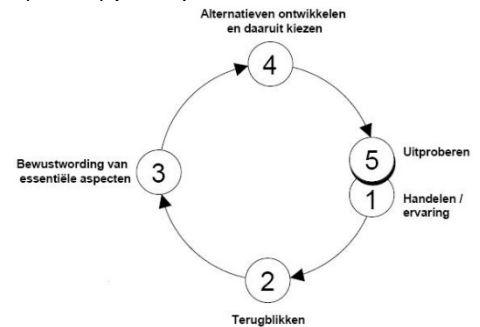
Hier volgen de resultaten van het documentonderzoek naar verschillende werkwijzen om met portfolio's te werken. Allereerst volgt het document van Esther Hol die onderzoek deed naar hoe leerlingen meer plezier en zelfvertrouwen ervaren door te praten over en te reflecteren op hun portfolio? Vervolgens volgt de verwerking van de presentaties van diverse scholen, tijdens het symposium 'Eigentijds beoordelen' te Helmond 2015. Deze zijn puntsgewijs verwerkt.

8.7.1 School 1: Onderzoek 'Wij kunnen het' (Hol, 2012)

- Op dit moment gebruiken we een kindrapport in de vorm van een portfolio. We hebben drie vakken afgesproken die er in komen. Bij deze vakken zijn twee kopjes opgenomen, namelijk 'wat kan ik?' en 'wat wil ik?' Verder voegt elke leerkracht nu dingen toe die ze belangrijk vindt.
- We zijn gestart door de leerling te leren zichzelf te beoordelen.
- Leerkracht legt het portfolio aan in overleg met de leerling. Het doel hiervan is dat de leerling ziet wat al geleerd is. Hiermee kan de leerling ook thuis laten zien wat op school geleerd en tot stand gekomen is (zie bijlage).
- Het voeren van oplossingsgerichte reflectiegesprekken met leerlingen. De gesprekken worden door de groepsleerkracht gevoerd. Het doel hiervan is meer inzicht te krijgen in de leerling en de leerling te betrekken zijn ontwikkeling (zie bijlage 7).
- De leerling kan thuis ook laten zien wat het op school geleerd heeft en tot stand gekomen is.
- Door de wondervraag te stellen proberen we een doel vanuit de leerling tot stand te laten komen.
- Door een schaalvraag te stellen proberen we concreet te maken wanneer een leerling plezier en zelfvertrouwen ervaart.
- De gesprekken worden door de groepsleerkracht gevoerd. Het doel hiervan is meer inzicht te krijgen in de leerling en de leerling te betrekken binnen zijn ontwikkeling.
- Het voeren van oplossingsgerichte reflectiegesprekken met leerlingen.
- Er wordt gewerkt vanuit de basisregels van Oplossingsgericht werken:
 1. Als iets niet werkt, leer ervan en doe iets anders.
 2. Als iets wel (of beter) werkt, doe er meer van.
 3. Als iets blijkt te werken, leer het (van/aan) iemand anders.(Cauffman & Van Dijk, p. 33)
- Van Lieshout (2009) beschrijft dat OGW uit gaat van de kracht, competenties en talenten van de cliënt: hij zelf is de expert bij het vinden van oplossingen. Door de leerling te wijzen op wat hij goed doet, helpen we hem dichterbij zijn doel te komen.
- Aangezien het zelfbeeld van de leerling grotendeels afhangt hoe hij zijn eigen capaciteiten ziet, richten wij ons op het positieve daarin, in plaats van de mogelijke knelpunten.
- Leerlingen leren positieve gebeurtenissen toe te schrijven aan zichzelf (locus of control).
- Visualisatie is een zeer effectieve manier van zelfontwikkeling, onze acties worden gestuurd door beelden die we vormen in ons hoofd. Het kan de leerling helpen een duidelijk doel voor het portfolio voor ogen te zien en te verwoorden.

- Het reflecteren op ons eigen handelen gebeurt nog niet gestructureerd. Daarom gebruiken we een hulpmiddel, om een gesprek te voeren en te reflecteren, is het spiraalmodel voor reflectie van Korthagen & Vasalos (in: Korthagen & Lagerwerf, 2011, p.157):

- 1: Handelen/ervaring
- 2: Terugblikken
- 3: Bewustwording essentiële aspecten
- 4: Alternatieven ontwikkelen en daaruit kiezen
- 5: Uitproberen

Figuur 1: Het spiraalmodel voor reflectie van Korthagen & Vasalos

8.7.2 Werkwijzen portfolio school 2: presentatie Symposium

- Groep 1 t/m 4 papieren portfolio en 5 t/m 8 digitaal.
- Groep ½: kinderen maken zelf foto's van hun werkstukken/werkjes (met kaartje smiley erbij ter beoordeling van hun werkje) die ze in hun portfolio willen opnemen.
- Groep 3: portfolio gevuld door leerkracht middels geluidsfragmenten (wel veel werk), is niet voor iedereen haalbaar. En foto's van werkjes met een plaatje van een smiley erbij ter beoordeling van hun werkje). Zowel goede als minder goede werkje op gebied van rekenen, taal, wereldoriëntatie enz. maar ook beeldende vorming, drama, dans enz.
- Einddoel portfolio: als reflectiemiddel.
- Iedere dag werken 4 leerlingen een half uur aan het portfolio (op school) tijdens leeshalfuur of zelfstandig werken.
- Ook opa's en oma's komen kijken naar het portfolio.
- We werken met peer feedback, feed up (wat niet goed, welke punten).
- In het portfolio komen ook juist werkjes die nog niet goed zijn.
- Portfolio als middel niet als doel op zich.

Stukje visie:

- Leerlingen trots te laten zijn op hun werkjes en hun zelfvertrouwen en eigenaarschap te vergroten (dat is waar we het voor doen).
- Voordeel: door het gebruik van prowise (kijken hoeveel computers er in de klas zijn, wat is haalbaar) kunnen ICT vaardigheden hiermee ook vergroot worden.

8.7.3 Werkwijzen portfolio school 3: presentatie Symposium

- Iedere dag wordt er voor de les een doel opgesteld.
- Er wordt gebruik gemaakt van picto's om vragen te stellen.
- Einde van de dag wordt er een groen kaartje of rood kaartje (evaluatie kaartjes) gelegd. Dan wordt er gevraagd: Hoe kun je het de volgende keer wel halen, en geven leerlingen elkaar tips.
- Leerlingen vergelijken werk van elkaar. Wat werkte goed, waarom werkt dit goed?

8.7.4 Werkwijzen portfolio school 4: presentatie Symposium

- Kinderen leren om zichzelf te leren presenteren (dit staat bovenaan)
- kinderen filmen elkaar 1 keer paar jaar om groei te laten zien.
- Drama, dans, expressie wordt ook meegenomen.
- Talenten van kinderen achterhalen: motiveren om te leren en zo een ingang proberen te vinden.

Visie/doelstellingen:

- Belangrijkste doel voor de school om met portfolio's te werken is: om het zwakke zelfbeeld van leerlingen te versterken, kinderen een gezicht te geven, ook de cultuur speelt hierbij een rol.
- Kinderen leren trots te zijn op hun resultaten.

8.7.5 Werkwijzen portfolio school 5: presentatie Symposium

- Portfolio als middel om in gesprek te gaan met leerlingen, welke vragen stellen.
- Reflectie: inzicht vergroten.
- Gebruik van effectieve vraagsoorten.
- Kinderen zelf laten schrijven van hoe ze per vakgebied vinden dat het gaat.
- Reflectieve vragen leren stellen en hiermee leerlingen bewust te maken van hun leerproces (foto poster).
- Vooral tijdens zelfstandig werken leeskwartier aan portfolio's werken.
- Proces belangrijker dan product.
- Kritische houding stimuleren en het vergroten van het zelfvertrouwen.
- Reflecteren vooraf dat je kinderen iets leert.
- Er zit een persoonlijk blad in het portfolio (familie, hobby's) kind meer eigenaar.
- 1x in de week stappen van reflecteren leren/leren (leerkracht staat model).
- Kinderen verzamelen zelf werk waar ze trots op zijn of iets persoonlijks (hobby, tekenen, sport).
- Het is zoeken naar de tijd om individuele gesprekken met leerlingen te voeren. Coöperatieve werkvormen en door leerlingen zelf in gesprek te laten gaan over hun portfolio werkt goed en is een mooie vorm en ook laag drempelig.
- Gebruik vragenkaartje waarmee leerlingen elkaar gericht kunnen stellen over hun portfolio.

Visie/opmerkingen:

- Veel werk: portfolio eigen kind.
- Veel tijd en oefening nodig om eigen te maken.
- Vragende houding leerkracht, duurt een aantal jaren om te ontwikkelen.
- Tip: vraag ouders om een rol te laten vervullen bij het vullen van de portfolio's.

8.7.6 Werkwijzen portfolio school 6: presentatie Symposium

- Van verzamelportfolio naar presentatie portfolio.
- Geen cijfers op het rapport meer.
- Leerlingen verzamelen zelf hun werkjes voor in het portfolio.
- 1x per jaar portfoliogesprek.
- Leerlingen
- 1x per jaar portfoliogesprek ouders.
- Momenteel leert de leerkracht om gesprekken te voeren met leerlingen, essentieel! Hierbij krijgen leerkrachten begeleiding.
- Gebruik van reflectieformulieren (zie bijlage).
- Families ipv alleen de ouders laten komen (portfoliopresentatie).
- Groepsdoorbrekend elkaar portfolio's bespreken, dit stimuleert de motivatie bij leerlingen onderling. Want wat ga je leren in een andere groep, onderlinge betrokkenheid stijgt, kinderen leren elkaar binnen de school beter kennen wat ten goede komt binnen de sfeer van de school.
- Leerlingen zelf doelen laten stellen en resultaten bespreken.
- Visueel maken van de doelen helpt.
- Gebruik van onder de loep formulier (zie bijlage).
- Tijdens weektaak werken aan portfolio op vaste momenten.
- Leerlingen leren het leerproces goed te verwoorden.
- Gebruik van portfoliocyclus: selecteren, reflecteren, evalueren
- Gebruik van de 'Denkcirkel' van evalueren om te leren.

Visie/opmerkingen:

- Portfolio is gaande weg een middel geworden (ipv het doel), dit was een swith, een zij stap.
- Opvallend is dat het leerkracht gedrag verandert door het werken met portfolio's. Leren luisteren naar kinderen en hun opmerkingen vertalen naar de praktijk (full partnership)

8.7.7 Werkwijzen portfolio school 7: basisschool interview 1

- Gestart met een aantal proeftuintjes binnen diverse groepen (met name verzamelportfolio's):
 - Groep 1-2: verzamelportfolio in een klapper(leerkracht gestuurd) en daarnaast worden foto's op verzoek van de leerling gemaakt. De leerkracht voert een kind- of reflectiegesprek met de leerling. De klapper gaat 2 keer per jaar mee naar huis.
 - Groep 3: kinderen hebben een eigen 2-rings klapper/ordner meegebracht. Er is voor 2-rings gekozen zodat kinderen zelf perforeren en invoegen zonder hulp van de leerkracht. Het is een verzamelportfolio met eigen plannen en andere werkjes. Soms bepaalt de leerkracht wat er in komt maar meestal is het een eigen initiatief van de leerlingen. Iedere 1ste vrijdag van de maand gaat de klapper mee naar huis en komt op maandag weer terug. We merken dat kinderen ook reflecteren met de ouders.

- Groep 5,6,7: verzamelportfolio.

Groep 3 is dit jaar op de manier zoals hierboven staat gaan werken. We merken dat het doorgaande lijn geeft vanuit groep 1-2 en kunnen dit nog verder ontwikkelen.

- Het mee naar huis geven heeft een grote meerwaarde. Kinderen voelen zichzelf verantwoordelijk dat de klapper weer mee terugkomt en ze er nieuwe dingen in kunnen doen.
- Tijdens inloop- en zelfstandig werkmomenten wordt er aan het portfolio gewerkt.
- Het portfolio is niet ipv het rapport. Het rapport en heeft naast het gedeelte dat is ingevuld door de leerkracht ook een reflectieblad van de kinderen zelf.
- In groep 3 worden kind- of reflectiegesprekken gehouden.
- Vooral teksten en eigen plannen worden gepresenteerd in de groep voordat ze in het portfolio gaan werken.
- De reflectie met leerling zit verpakt in “het eigen plan” waar diverse formats voor zijn in de verschillende groepen.
- Ouders krijgen de mogelijkheid tot regelmatige inzage portfolio’s.
- Door reflectiegesprekken of presentaties in de groep zijn de kinderen trots en voelen ze zich competent. Ze zijn kritisch en willen zich verbeteren. Eigen doelen worden gesteld en de leerling is meer eigenaar van het proces.

Visie/verdere opmerkingen:

- Gestart met het werken met portfolio’s om inzicht te krijgen in het ontwikkelproces en als middel om te reflecteren (en visie Daltononderwijs).
- Ze hopen hiermee leerlingen, ouders en leerkracht meer inzicht te krijgen in de ontwikkeling van het kind.
- Vergroten eigenaarschap leerling.
- 2 tot 3 weken na de zomervakantie zijn er kennismakingsgesprekken met ouders (wederzijdse informatie en verwachtingen worden gedeeld). Gerichte doelen en de aanpak om ze te halen worden besproken. In het 2de gesprek wordt er geëvalueerd middels een gesprek met alle betrokkenen.

8.7.8 Werkwijzen portfolio school 8: basisschool interview 2

- Leerlingen maken plannen: hier wil ik aan werken, zo wil ik dit gaan doen, de leerkracht observeert zie ik dat ook terug.
- Portfolio is alleen zinvol wanneer leerkrachten met leerlingen gesprekken inplannen.
- Leerlingen mogen aangeven op welke werkjes ze trots zijn in hun portfolio komt (niet leerkracht). In totaal mogen dit 5 werkjes op jaarbasis (per jaargroep) zijn (naast de werkjes van de kernconcepten) (bijvoorbeeld: iedere 2 maanden 1 werkje kiezen, mag ook gewijzigd worden met 1 werkje eruit en een ander in).
- Belangrijk dat afspraken die gemaakt worden door iedereen worden nagekomen.
- Ieder kind heeft een klapper. Bij start groep 1 zorgt administratie voor begin lay-out van de klapper: eenvoudig: voor ieder jaar een tabblad. Voorkant klapper (in plastic

hoes) komt tekening van leerling zelf. Ieder jaar nieuwe tekening van zichzelf ('oude' tekeningen worden bewaard om ontwikkeling te zien). Naam leerling op zijkant klapper.

- Verdere inhoud portfolio:
 - Ik ben goed in ... blad (op zowel gedrags- als leergebied) (komt ieder jaar terug)
 - Invulblad leerkracht over bevindingen per vakgebied in oktober (nog geen punten, in februari wel).
 - Ouders en leerkracht vullen beiden een blad in waaruit talentpunten en leerpunten komen. Hierover gaat leerkracht meer leerling in gesprek.
 - Leerpunten tav leren blad: samen met leerling invullen. 1^e jaar soort van pop blad. En gedragsleerpuntenblad.
 - Aan het einde van het jaar is er een evaluatie/voorblikblad ter afsluiting van het schooljaar voor in het portfolio.
 - Rapporten komen aan het einde van het portfolio in de klapper achter een tabblad.
- Portfolio wordt als rapportage (rapport) gebruikt. Zit het rapport zelf ook in.
- Voor kernconcepten wordt een spiegelblad (reflectieblad) gebruikt om te evalueren of het doel bereikt is.
- Gesprekscyclus is door het werken met portfolio's aangepast:
 - 1^e gesprek oktober: kind presenteert aan ouders in 15 minuten zijn portfolio. Daarna 15 minuten met ouders, kind en leerkracht gesprek.
 - In mei nog een keer op dezelfde wijze.
 - In februari: rapportgesprek nav cito's dan alleen met ouders (maar wordt gekeken of dit ook met leerlingen mogelijk is).
 - In juni gesprek op wens ouders, afronden hgp'd's end.
- Belangrijk dat leerkracht de leerling observeert op zijn leerpunt waar ij aan wil werken. Vanaf groep 5 schrijven leerlingen iedere week hun eigen doel op de weektaak (als reminder).
- Leerkracht groep 3/4 bespreekt op het einde van de week met de kinderen hoe ze aan hun doel hebben gewerkt en laten hen dit verwoorden.
- Ouders zijn heel enthousiast over het portfolio, ondanks dat leerlingen pas in februari punten krijgen.
- Bij start portfolio's een klankbordgroep ouders samengesteld. Wat sterk naar voren kwam was dat ouders willen dat de punten blijven.

Visie/aanvullingen:

- Mede zelfverantwoordelijk eigen ontwikkeling, rapport hele linie basisschool.
- Door met portfolio's te werken merken we dat leerlingen bewuster doelen gaan stellen op zowel leer- als gedragsgebied en het maken van plannen.

8.8 Focusgroep

Doel: draagkracht voor het onderzoek te creëren om leerlingen te bevestigen in zichzelf en het zelfvertrouwen te vergroten middels het werken met portfolio's

Alle collega's van groep 1 t/m 4 en de intern begeleider zijn uitgenodigd om deel te nemen aan de focusgroep. Voorafgaand is een powerpoint verstuurd met presentatie ter voorbereiding op de focusgroep. Daarnaast ontving iedere deelnemer de opdracht zich voor te bereiden op de volgende vragen:

1. Noem een aantal kenmerken waaruit blijkt dat een leerling bevestigd wordt in zichzelf en zelfvertrouwen heeft?
2. Wat draagt bij aan het versterken van het zelfvertrouwen en de zelfbevestiging van leerlingen?

De focusgroep was verdeeld in vier onderdelen dat met behulp van een powerpointpresentatie gepresenteerd werd;

- (1) korte presentatie onderzoek
- (2) vraagstelling kenmerken zelfbevestiging en zelfvertrouwen
- (3) vraagstelling wat draagt bij aan het versterken van zelfbevestiging en zelfvertrouwen
- (4) arceren werkvormen portfolio's die ons als school aanspreekt

Allereerst werd vooraf de onderzoeksvraag gepresenteerd, gelinkt aan de visie van de school, onderbouwd vanuit literatuur en gekoppeld aan het werken met portfolio's. Daarna werden alle deelnemers uitgenodigd mee te denken over de onderstaande vragen (antwoorden zijn toegevoegd).

1. Noem een aantal kenmerken waaruit blijkt dat een leerling bevestigd wordt in zichzelf en zelfvertrouwen heeft?
uitdaging durven aangaan, stralen, kan omgaan met feedback, niet bang zijn fouten te maken, lef hebben, iets durven vragen, zich veilig voelt, trots kan zijn, ervaringen deelt met anderen, zichzelf kent (reëel beeld van zichzelf heeft).
2. Wat draagt bij aan het versterken van het zelfvertrouwen en de zelfbevestiging van leerlingen?
complimenten geven, alert zijn als leerkracht op signalen/zien wat nodig is, het kind gezien laten voelen door goed te luisteren, de tijd te nemen, ruimte te geven, in gesprek te gaan, inspelen op leerlingen, doorvragen (hierdoor kom je vaak meer te weten over een leerling en kan een leerling meer vertellen wat vertrouwen geeft), lesstof op niveau aanpassen, vertrouwen uitspreken (realistisch), positieve houding.

De antwoorden die door collega's werden gegeven kwamen overeen met wat hierover in de literatuur te vinden was. Dit betekent dat de deelnemers voldoende op de hoogte zijn wat leerlingen bevestigt in zich en zelfvertrouwen geeft.

Vervolgens werden alle deelnemers van de focusgroep in 2 groepjes verdeeld met de vraag om uit een aantal werk- en zienswijze, van diverse scholen rondom het werken met portfolio's, te arceren wat hen aanspreekt (gekoppeld aan het zelfvertrouwen, bevestiging geven en de visie van de school).

De uitkomsten hiervan zijn in onderstaand schema verwerkt. De werk- en zienswijze die met elkaar overeenkomen zijn voorzien van dezelfde kleur. Korte conclusie: de blauwe, gele, groene en paarse werkwijze spreekt de deelnemers van de school het meest aan.

Blauw: zowel sterke kanten als ontwikkelpunten.

Groen: gericht op leerlingen eigen doelen laten stellen en plannen maken.

Geel: voeren van gesprekken met kinderen (reflectiegesprekken).

Paars: reflectie- en evaluatiemiddel

Groepje 1: 2 leerkrachten groep ½	Groepje 2: 1 leerkracht groep 4, groep ½ en de intern begeleider
1. Eigen doelen stellen. 2. Goede en minder goede werkjes. 3. Reflectiegesprekken met kinderen. 4. Portfolio als reflectiemiddel. 5. Zowel papier als digitaal. 6. Talenten van kinderen achterhalen.	1. Leerlingen maken plannen. 2. Individuele gesprekken inplannen (cyclisch). 3. Trots zijn. 4. Talent- en leerpunten. 5. Gedragsleerpuntenblad. 6. Evaluatie/voortuitblikblad. 7. Als rapportage. 8. Leerkracht observeert + in gesprek. 9. Klankbordgroep ouders: ouderpanel? 10. Reflectie: inzicht vergroten. 11. Bewust worden eigen leerproces. 12. Proces belangrijker dan product. 13. Kritische houding vergroten vh kind. 14. Ontwikkelen vaardigheden leerkracht (gespreksvaardigheden) goed basis.

Tabel 1: Overzichtstabel uitkomst werkwijze portfolio's

Tijdens de presentatie gaven de leerkrachten van groepje 1 aan niet zoveel kennis over het werken met portfolio's te hebben. Een voorbeeld was hier wellicht helpend geweest. Leerkrachten groepje 2 vonden dit juist fijn om er blanco in te staan.

8.9 Terugkoppeling data focusgroep (directrice en locatieleider)

Datum: 7-4-2015

Wie: A. (directrice)

Na terugkoppeling data focusgroep met directrice in een gesprek bleek dat de school nog niet zeker is om in de toekomst met portfolio's te werken. Ze vindt dat ik op dit moment te hard voorop loop met mijn onderzoek. Het managementteam heeft besloten om zich de komende jaren meer te richten op leerlingen meer eigenaarschap te geven en te betrekken binnen hun eigen leerproces. Ideeën voor verder onderzoek:

- De zelfsturing en zelfverantwoordelijkheid van leerlingen op een hoger niveau krijgen.
- Idee om een werkvorm of hulpmiddel te ontwerpen waarmee leerlingen eigen leerdoelen kunnen formuleren (op rekengebied).
- Werkplan ontwikkelen waarop leerlingen zichtbaar kunnen maken hoe ze aan deze leerdoelen gaan werken.
- Werkvorm/hulpmiddel ontwerpen hoe de doelen met leerlingen te evalueren.
- Gericht kijkend naar een opbouw van groep $\frac{1}{2}$, 3, 4, 5 ... en gemakkelijk binnen een andere groep aan te passen.
- Rekening houdend met niveauverschillen en het complexe kind binnen een groep zoals autisme.

Omdat ik binnen mijn onderzoek wil komen tot een aanpak om leerlingen te bevestigen in zichzelf en het zelfvertrouwen wil vergroten, het belangrijk vind om bij de visie van de school aan te sluiten, uit de data van de focusgroep blijkt dat het voeren van reflectiegesprekken, leerlingen eigen doelen leren stellen en plannen kunnen maken met het oog op zowel sterke kanten als ontwikkelpunten, wil ik mij binnen het onderzoek verder gaan richten op het vinden van geschikte werkvormen/hulpmiddelen om:

- Leerlingen te leren hun eigen doelen te stellen.
- Leerlingen te leren hun eigen plan te maken.
- Met leerlingen te leren reflecteren op hun doel.
- Leerlingen kennis te laten maken met hun sterke kanten en talenten.
- Leerlingen leren hun sterke kanten en talenten in te zetten bij het bereiken van hun doel.

Datum: 9-4-2015

Wie: D. (locatieleider)

Het wordt nu al concreter nu je aangeeft werkvormen of hulpmiddelen te vinden en uit te proberen waarmee leerlingen hun eigen doelen leren stellen en plannen kunnen maken. Daar neem je ook nog het reflecteren bij, misschien wat veel, maar kunt het ook niet los zien lijkt me. Op het moment dat je voor rekenen zou kiezen, sluit je wel aan bij een rekenverbetertraject waar de school op dit moment vol in zit. In de klassenbezoeken die we doen observeren we ook op feedback van leerkrachten. Jij zou dan al door kunnen pakken met werkvormen/hulpmiddelen in de rekenles. Dan baken je het voor jezelf af. Je werkt dan (mijn inziens) nog steeds aan het gedrag omdat je het zelfvertrouwen wilt versterken. Maar kijk dan goed of de beginsituatie die je al in kaart hebt gebracht hierbij aansluit?

8.10 Vragenlijst met antwoorden beginsituatie

Analyse vragenlijst: Doelen stellen, reflecteren, feedback en kernkwaliteiten

1^e kolom: antwoord onderbouw

2^e kolom: antwoord middenbouw

3^e kolom: antwoord bovenbouw

Doelen stellen:

Bij welke lessen noem je het doel van de les?		
Allemaal	Bij taal-rekenen-lezen-spelling vrijwel altijd.	Bij alle lessen, bij sommige lessen lezen we het doel gezamenlijk, bij andere lessen komt het in de software naar voren en anders vertel ik het.
Geldt dit ook voor de rekenlessen?		
Ja	Ja	Zeker
Zo ja, hoe betrek jij leerlingen bij de doelstelling van de les? (welke manier, gebruik je werkvormen)		
Benoemen, terugpakken vorige les coöperatief, daarna kijken wat nu, voorkennis ophalen, etc.	Ik benoem de doelstelling en het staat aan het begin van de dag op het bord genoteerd.	Lezen en bespreken
Wanneer reflecteer je met leerlingen op het doel van de les (tussentijds, einde van de les)?		
Tussentijds en einde van de les	Over het algemeen einde van les. Ik moet het ook weer vaker tussentijds doen, maar komt er gewoonweg niet van (of zit nog niet in mijn systeem).	Tussentijds met degene die bij me aan tafel (komen) zitten en tussentijds reflecteren zij zelf als ze hun eigen werk nakijken of nabespreken. Leerlingen komen bij meer dan 2 fouten in een bepaalde opdracht naar me toe of maken dat kenbaar. Dan bekijken we samen wat/waarom het niet goed ging en wat er nodig is om het tot een goed resultaat te brengen.
Hoe reflecteer je met leerlingen op het doel van de les (werkvormen, coöperatief, plenair)?		
Iedere les	Meestal met de interviewkaartjes (dus coöperatief), soms klassikaal.	Dat doen ze soms zelf (door na te kijken), soms in een gesprek plenair, soms in het groepje. Vaak mondeling.

Feedback:

Op welke momenten geef je vooral veel feedback aan leerlingen?		
Bij de kleuters: wanneer ze aan een werkje zitten en begeleidt worden, wanneer ze antwoord geven in de kring	In (verlengde) instructie en korte gesprekjes.	In gesprekjes n.a.v. gemaakte fouten, maar ook tijdens de instructie als ik vragen stel, eigenlijk de hele dag door.
Geef je feedback aan leerlingen tijdens de rekenles?		
Ja	Ja	Ja
Wat benoem je dan zowel naar leerlingen?		
Complimenten, vooral wat is goed.	Vaak is feedback gericht op de manier van oplossen of op houding van leerkrachten (bijv. doorzetten als het moeilijk is).	/
Wat vind jij belangrijk in de manier van feedback geven?		
Vooraf positief	Dat het oprecht en eerlijk is en dat het meer is dan 'goed gedaan'. Er moet iets uit te halen zijn.	Dat leerlingen er mee aan de slag kunnen, dat ze er verder mee komen.
Laat je leerlingen elkaar ook feedback geven? Zo ja, op welke manier (werkvormen)?		
Bij de kleuters: tweetal-coach; goed gedaan of probeer het nog een keertje	Ja, bijvoorbeeld door het geven van tips en tops. Of in de vorm van complimenten.	Ja, ze geven elkaar vaak tips/tops n.a.v. mondelinge verwerkingen van taallessen bijvoorbeeld.

Kernkwaliteiten:

Heb je wel eens van kernkwaliteiten gehoord?		
Nee	Ja	Ja
Zo ja, doe je al iets rondom kernkwaliteiten in je klas?		
/	Niet bewust	Vast wel, maar niet bewust. Ik benoem ook wel wat me niet bevalt bij een leerling. Ik vind dat ze dat ze daarmee moeten kunnen omgaan voordat ze naar het VO gaan. Als ze altijd maar positief benaderd worden, zijn ze bang van docenten die wat minder pedagogisch te werk gaan in het VO. En dat gaan leerlingen zeker tegenkomen.
Wat kan volgens jou het effect zijn van de bewustwording van leerlingen van hun kernkwaliteiten?		
/	Meer zelfkennis	Dat geeft zelfvertrouwen en dus een goede basis om te

		kunnen leren.
--	--	---------------

Zelfverantwoordelijkheid:

Hoe dragen leerlingen bij jou in de klas verantwoording af over hun gemaakte rekenwerk?		
/	Door het zelf na te kijken / het werk in te leveren / tweetallen te bespreken.	Ik heb vaak gesprekken met leerlingen over hun werkhouding en het zelfverantwoordelijk zijn. Ze kunnen gewoon een antwoordenboek overschrijven.... En dat gebeurt ook soms. Maar dat zijn prachtige aanknopingspunten om het gesprek gaande te houden. In groep 8 wil iedereen over het algemeen het beste uit zichzelf halen en presteren. Dat houdt dus in dat ze zelf verantwoordelijkheid nemen. Toetspunten worden zeer openlijk getoond, leerlingen weten dat iedereen er hard voor werkt en dat de een zonder te oefenen een 9 kan halen waar de ander met heel veel moeite een 6 scoort. Soms vierden we de 6 meer dan die 9. Respect is het toverwoord.
Doe je dit telkens op dezelfde manier? Zo nee, hoe dan nog meer?		
/	Zie vorige vraag.	Altijd in gesprek/contact met de leerling.

Zelfsturend leren:

Staan alle zaken in een week vast die de leerlingen in jou klas doen of maken?		
Niet alle maar veel wel bij de kleuters.	Ja, in principe wel. Maar hier is ruimte voor input van leerling (bijv. als er een onderwerp is uit het nieuws wat aandacht vraagt, etc.).	Nee, er zijn ook taken op de weektaak die ze kunnen kiezen als extra werk. En bij rekenen mogen ze soms zelf aangeven wat ze niet willen doen.
Zo ja, wat staat vast en waarom maak je deze keuze?		
Weektaak staat vast en de rest van het gekozen werk	De lessen van de methoden staan vast.	Zie weektaak

niet.		
Zo niet, bij welke zaken/vakken is dit het geval en hoe zit dat in de praktijk eruit?		
/	/	Leerlingen krijgen niet al hun werk af in de gewone lessen. Hun rekenweektaak is verplicht en staat altijd als weektaakwerk op de weektaak.
Mag de leerling zelf bepalen in welke volgorde het werk gemaakt wordt?		
Ja	Over het algemeen (nog) niet.	Ja

4 fasen van zelfstandig werken.

Groen: onderbouw

Rood: middenbouw

Blauw: bovenbouw

Op welk niveau je je nu bevindt en wat is jouw streefniveau?			
Zelf(ver)werken. Bij deze fase bepaalt de leerkracht of de methode de activiteiten. De opdrachten zijn gesloten.	Zelfstandig werken. Bij deze fase bepaalt de leerkracht of de methode de activiteiten. Opdrachten zijn gesloten. Leerling bepaalt zelf in welke volgorde hij of zij de activiteiten uitvoert.	Zelfstandig leren. Bij deze fase bepaalt de leerkracht of de methode het doel. De leerling heeft invloed op de manier waarop dat doel bereikt wordt. De opdrachten hebben een meer open karakter.	Zelfverantwoordelijk leren. Bij deze fase bepaalt de leerling het doel en de wijze waarop hij of zij dat doel gaat bereiken. De opdrachten hebben een open karakter.
Over het algemeen deze fase	Onderbouw		Probeer ik te doen in de week na de toets. Zelf kijken adhv je toets aan welke doelen je nog wilt werken. Onderbouw streefniveau
In groep 8 komen al deze fases aan bod en daar streef ik ook naar.			

8.11 Bevindingen beginsituatie

Hieronder worden kort de bevindingen van de beginsituatie puntsgewijs samengevat:

- Alle leerkrachten betrekken de leerlingen actief bij het doel binnen de les.
- Er wordt op verschillende wijze met leerlingen gereflecteerd op het doel van de les (einde van de les, tussentijds, coöperatief, mondeling).
- Leerkrachten vinden een positieve grondhouding belangrijk. Geven gedurende de gedurende de dag en binnen instructies feedback aan leerlingen daarnaast laten ze leerlingen elkaar ook feedback geven middels tips en tops en coöperatieve werkvormen.
- De leerkrachten in de midden- en bovenbouw weten wat kernkwaliteiten zijn en wat je hiermee kunt bereiken maar zijn hier nog niet bewust mee bezig.
- Naarmate de leerlingen ouders worden krijgen ze meer verantwoordelijkheid over de gemaakte stof en mogen ze meer bepalen wanneer ze wat maken. In de onderbouw en middenbouw wordt dit vrijwel gestuurd door de leerkracht zelf maar wel gezocht naar mogelijkheden waar ze de leerling hierin meer vrijuit kunnen geven.
- Leerlingen in de onderbouw en bovenbouw meer vrijheid krijgen om te kiezen wanneer ze welk werk af hebben, in de middenbouw wordt dit gestuurd. De middenbouw is wel zoekende op welke momenten dit wel te doen.

8.12 Kernkwaliteiten

Mogelijke manieren om met de zelfgemaakte kernkwaliteiten te werken.

- Start met het kennismaken van de kernkwaliteiten (meteen een goede woordenschat oefeningen). Eerst voordoen, dan de werkvorm twee-praat waarbij leerlingen door de klas lopen en elkaar uitleggen wat de kernkwaliteiten betekent.
- Neem als leerkracht een willekeurig kaartje en benoem de kernkwaliteit. Wie van de leerlingen herkent zich hierin en kan een voorbeeld van een situatie benoemen waarbij deze kernkwaliteit goed van pas kwam.
- Neem als leerkracht een willekeurig kaartje en benoem de kernkwaliteit. Wie van de leerlingen herkent iemand anders hierin en kan een voorbeeld van een situatie benoemen waarbij dit te zien was.
- Neem als leerkracht een willekeurig kaartje en benoem de kernkwaliteit. Wie van de leerlingen zou deze kernkwaliteit willen hebben of willen ontwikkelen en waarom? In welke situatie is dit handig?
- Ieder kind krijgt een kaartje en loopt door de klas. Op het signaal van de leerkracht wordt er gemixt en geruild totdat ieder kind een kaartje heeft waarbij hij zichzelf herkent. Hierbij is het handig om meerdere kaartjes van dezelfde kernkwaliteiten te hebben. Vervolgens wordt klassikaal of in klein groepjes besproken welke kernkwaliteit je hebt en waarom je hiervoor gekozen hebt.
- De kinderen zitten in groepjes van 4 bij elkaar. In het midden van de tafel ligt een stapeltje kaartjes met kernkwaliteiten. Om de beurt neemt een leerling een kaartje en kijkt bij welke leerling hij dit kaartje vindt passen en waarom.
- De leerkracht neemt dagelijks een kaartje en hangt deze op het bord. Aan deze kernkwaliteit wordt die dag in het bijzonder aandacht aan geschonken. Wanneer er iets gebeurt die dag wat met die kwaliteit te maken heeft kan dit op een vast moment of tussendoor besproken worden. Zo worden leerlingen zich van de kwaliteiten bewust en gaan ze meer ontwikkelen.
- Benoem als leerkracht de kernkwaliteiten die je bij je leerlingen ziet. Wat je aandacht geeft groeit. Tevens sta je model als leerkracht en gaan leerlingen die van je overnemen.
- Breng ouders op de hoogte van het werken met kernkwaliteiten tijdens de ouderavonden en gebruik eens een werkvorm. Ook hier geldt goed voorbeeld doet volgen!
- Laat leerlingen een woordspin maken over hun kwaliteiten en vul deze om de zoveel tijd aan. Bewaar deze eventueel in een leuk mapje, groeidocument waarin alles komt wat met de leerlinge te maken heeft.
- Maak een kernkwaliteiten winkel in de klas. Waar kaartjes met kernkwaliteiten kunt halen en bij een leerling op het bureau kunt leggen.
- Voor meer ideeën wil ik je verwijzen naar:
 - Spiegel jezelf spel (Lahr & Rijkée, 2012) (van 8 t/m 88 jaar)
 - Eigenwijsjes (Van Beers & Westerkamp, 2014) (van 6 t/m 106 jaar)
 - Kinderkwaliteitenspel (Evers & Loman & Soepboer, 2004)
 - Ik kies voor mijn talent (Dewulf & Beschuyt & Pronk, 2012) (vanaf groep 5 te gebruiken) (zie bijlage 8.42)

8.13 Vergelijking kernkwaliteiten

Spiegel jezelf kaarten	Kernkwaliteiten
------------------------	-----------------

1. Behulpzaam	Behulpzaam
2. IJverig	IJverig
3. Creatief	Creatief
4. Handig	Behendig+handig
5. Enthousiast	Enthousiast
6. Sportief	Sportief
7. Grappig	Grappig
8. Tevreden	Tevreden
9. Gevoelig	Gevoelig
10. Sociaal	Sociaal
11. Bescheiden	Bescheiden
12. Dapper	
13. Geduldig	Geduldig
14. Spontaan	Spontaan
15. Slim	Slim
16. Zelfstandig	Zelfstandig
17. Positief	
18. Vrijgevig	Gul
19. Serieus	Serieus
20. Gezellig	Gezellig
21. Vrolijk	Vrolijk
22. Begripvol	
23. Eerlijk	Eerlijk
24. Betrouwbaar	Betrouwbaar
	25. Ambitieuus
	26. Avontuurlijk
	27. Dromerig
	28. Gehoorzaam
	29. Kieskeurig
	30. Knap
	31. Lief
	32. Mooi
	33. Netjes
	34. Nieuwsgierig
	35. Open
	36. Optimistisch
	37. Ordelijk
	38. Precies
	39. Rustig
	40. Snel
	41. Speels
	42. Sterk
	43. Voorzichtig
	44. Vriendelijk
	45. Blij
	46. Wijs
	47. Zacht

	48. Zorgzaam
--	--------------

_____ () _____

_____ { _____ }

8.14 Schema activiteiten leerlingonderzoek

Schema activiteiten praktijkonderzoek.

- Onderzoeker (Jenny): oranje
- Leerkrachten gr 3+4+5/6: groen
- Leerling+onderzoeker: blauw
- Ouders: paars

Leerling onderzoek	
Week 21	
Maandag 18 mei	• Leerkracht: de leerlingen zelfbeeldschaal invullen (10-15minuten) klassikaal+vraag aan leerlingen die hieraan wil meedoen. • Jenny: - legt zelfbeeldschaal klaar in de klas (bijlage 8.20) - Analyse zelfbeeldschaal + kiezen 3 leerlingen terugkopp. Lkr - Telefonisch contact ouders: uitleg onderzoek + toestemming vragen • Alle ouders ontvangen brief ter informatie onderzoek (bijlage 8.15) • Ouders: ontvangen brief met toestemmingsformulier (bijlage 8.16 + 8.17) • Groep 3: in groepje werken met kernkwaliteiten + individuele gesprekken: motivatie rekenschaal, zelfbeeldschaal, wondervraag, logboek invullen middels oplossingsgerichte gesprekken.
Dinsdag 19 mei	• Beginmeting: tijdsteekproef verwerking rekenles begin deze week • Beginmeting: Leuvense betrokkenheidsschaal • 's middags gr. 4+5: 30 minuten uit de klas totaal waarvan: In groepjes werken met kernkwaliteiten + individuele gesprekken: motivatie rekenschaal, zelfbeeldschaal, wondervraag, logboek invullen middels oplossingsgerichte gesprekstechnieken.
Donderdag 21 mei	• 's middags gr. 6: 30 minuten uit de klas totaal waarvan: In groepjes werken met kernkwaliteiten + individuele gesprekken: motivatie rekenschaal, zelfbeeldschaal, wondervraag, logboek invullen middels oplossingsgerichte gesprekstechnieken.
Week 22	
Dinsdag 26 mei	• 's middags gr. 3+4: 30 minuten uit de klas totaal waarvan: In groepjes werken met kernkwaliteiten + individuele gesprekken: terugblik rekendoel dmv schaalvraag en oplossingsgerichte gesprekstechnieken.
Donderdag 28 mei	• 's middags gr. 5+6: 30 minuten uit de klas totaal waarvan: In groepjes werken met kernkwaliteiten + individuele gesprekken:
Week 23	
Maandag 1 juni	• 's middags gr. 3+4: 30 minuten uit de klas totaal waarvan: In groepjes werken met kernkwaliteiten + individuele gesprekken: terugblik rekendoel dmv schaalvraag en oplossingsgerichte gesprekstechnieken.
Donderdag 4 juni	• 's middags gr. 5+6: 30 minuten uit de klas totaal waarvan:

	In groepjes werken met kernkwaliteiten + individuele gesprekken: terugblik rekendoel dmv schaalvraag en oplossingsgerichte gesprekstechnieken.
Begin week 23	Tussentijdse meting: tijdsteekproef verwerking rekenles eind deze week
Week 24	
Maandag 8 juni	's middags gr. 3+4: 30 minuten uit de klas totaal waarvan: In groepjes werken met kernkwaliteiten + individuele gesprekken: terugblik rekendoel dmv schaalvraag en oplossingsgerichte gesprekstechnieken.
Donderdag 11 juni	's middags gr. 5+6: 30 minuten uit de klas totaal waarvan: In groepjes werken met kernkwaliteiten + individuele gesprekken: terugblik rekendoel dmv schaalvraag en oplossingsgerichte gesprekstechnieken.
Week 25	
Maandag 15 juni	's middags gr. 3+4: 30 minuten uit de klas totaal waarvan: In groepjes werken met kernkwaliteiten + individuele gesprekken: terugblik rekendoel dmv schaalvraag en oplossingsgerichte gesprekstechnieken.
Donderdag 18 juni	's middags gr. 5+6: 30 minuten uit de klas totaal waarvan: In groepjes werken met kernkwaliteiten + individuele gesprekken: terugblik rekendoel dmv schaalvraag en oplossingsgerichte gesprekstechnieken.
Week 26	
Maandag 22 juni	's middags gr. 3+4: 30 minuten uit de klas totaal waarvan: In groepjes werken met kernkwaliteiten + individuele gesprekken: terugblik rekendoel dmv schaalvraag en oplossingsgerichte gesprekstechnieken.
Dinsdag 23 juni	's middags gr. 5+6: 30 minuten uit de klas totaal waarvan: In groepjes werken met kernkwaliteiten + individuele gesprekken: terugblik rekendoel dmv schaalvraag en oplossingsgerichte gesprekstechnieken.
	Eindmeting: Tijdsteekproef verwerking rekenles Eindmeting: Leuvense betrokkenheidsschaal rekenles
Donderdag 25 juni	- Ouders: ontvangen brief aan leerlingen meegeven (bijlage 819). 's middags gr. 3+4+5+6: 20 minuten uit de klas totaal waarvan: Invullen zelfbeeldschaal, motivatie rekenschaal, terugblik doel.
Einde onderzoek	

8.15 Brief ouders: uitleg start onderzoek

Venray, 18-5-2015

Beste ouder(s),

Ik ben Jenny Geurts, leerkracht groep 3 op basisschool C.. Naast mijn werk volg ik een master studie aan de Fontys tot gedragsspecialiste. Momenteel ben ik gestart met mijn onderzoek waarbij het doel is om leerlingen te bevestigen in zichzelf en hun eigen kunnen. Het onderwerp van mijn onderzoek heet dan ook:

‘Ieder kind in zijn kracht’

De komende 6 weken ga ik als onderdeel van mijn onderzoek met een aantal leerlingen werken binnen diverse groepen. Om de beginsituatie en eindsituatie te meten vraag ik alle leerlingen een aantal vragen te beantwoorden rondom hun welbevinden, zelfvertrouwen en zelfbeeld. De ouders waarvan met leerlingen gewerkt gaat worden zal ik persoonlijk benaderen en om toestemming vragen. Mocht u nog vragen hebben stel ze dan gerust.

groetjes Jenny Geurts

8.16 Brief ouders: toestemming onderzoek

Venray, 18 mei 2015

Beste ouder(s),

Ondergetekende(n) verlenen hierbij toestemming aan Jenny Geurts om
[voornaam en achternaam van uw kind]

te laten deelnemen aan het praktijkgericht onderzoek, gericht op het vergroten van de zelfbevestiging, zelfvertrouwen en motivatie bij rekenen. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de studie Master Special Educational Needs in de richting gedrag.

De verkregen gegevens worden anoniem verwerkt in het onderzoeksverslag.

Wij verlenen daarnaast toestemming aan Jenny Geurts om gevoerde gesprekken eventueel te fotograferen, filmen of op te nemen. Deze filmmaterialen worden niet gepubliceerd, maar uitsluitend bekeken en verwerkt door Jenny Geurts.

Datum en plaats: _____

Naam vader: _____

Handtekening vader: _____

Naam moeder: _____

Handtekening moeder: _____

{ }

8.17 Brief ouders: uitleg onderzoek

Venray, 18 mei 2015

Beste ouder(s),

Bedankt voor u toestemming voor de deelname van uw kind aan mijn onderzoek. Ter informatie volgt hieronder uitleg van dit onderzoek.

Ik ben Jenny Geurts, leerkracht groep 3 op C.. Ik volg de master SEN aan de Fontys tot gedragsspecialiste. Het doel van mijn onderzoek is om leerlingen te bevestigen in zichzelf en hun eigen kunnen. Het onderwerp van mijn onderzoek heet dan ook:

‘Ieder kind in zijn kracht’

De komende 6 weken ga ik met het onderzoek van start. Een keer in de week ga ik met uw kind met een groepje leerlingen en individueel werken aan het bewust worden van zijn of haar sterke kanten en het stellen van rekendoelen. Door leerlingen bewust te maken van waar ze goed in zijn, kunnen ze deze sterke kanten gebruiken bij dingen die ze nog lastig vinden. Door leerlingen zelf te betrekken bij het stellen van hun doelen, worden ze zich bewuster van waar ze nog aan willen en kunnen werken en vergroot dit de motivatie en het zelfvertrouwen.

Ik zou jullie willen vragen om een toestemmingsformulier in te vullen en op school in te leveren.

Alvast bedankt voor het meewerken aan dit onderzoek en het invullen van de lijsten. Ik hoop dat ik u bij deze voldoende op de hoogte heb gebracht. Mocht u nog vragen hebben stel ze dan gerust. Dit kan ook per mail: /.

groetjes Jenny Geurts

8.18 Brief ouders: huiswerkopdracht

Venray, 26-5-2015

Beste ouder(s),

Iedere week werk ik met uw kind aan het bewust worden van hun sterke kanten. Een sterke kant wordt ook wel een talent of kwaliteit genoemd. Kernkwaliteiten zijn kwaliteiten die van nature bij je horen. Het zijn kwaliteiten die je geen energie kosten en vanzelf gaan zonder bij na te denken.

De afgelopen weken ben ik met uw kind, samen met een aantal klasgenoten, op zoek gegaan naar elkaars kernkwaliteiten. Vandaag heeft uw kind een woordspin gemaakt van zijn of haar kernkwaliteiten met behulp van kaartjes.

Nu wil ik jullie vragen dit deze week samen met uw kind te doen. Het gaat als volgt:

1. Je kiest deze week samen een moment uit om dit te gaan doen. Als het kan met beiden ouders.
2. Je knipt de kaartjes met de kernkwaliteiten uit en legt ze verspreid op de tafel.
3. Je neemt een groot vel papier (A3 formaat) (heeft uw kind meegekregen van school) en wat kleurtjes en stiften.
4. Je bespreekt 1 voor 1 de kaartjes met de kernkwaliteiten waarvan je als ouder vindt dat deze bij uw kind passen. Bij ieder kaartje geef je een voorbeeld van een situatie aan waarbij je de kernkwaliteit van uw kind in terugziet. De kernkwaliteit van deze kaartjes, met in het kort waarom, schrijft u op het A3 vel.
5. Zo gaat uw alle kaartjes af.
6. Uw kind neemt de woordspin voor donderdag 4 juni terug naar school. Deze gaan ze donderdag 4 juni aan elkaar presenteren in een groepje.

Alvast super bedankt! Ik weet dat dit extra tijd van jullie vergt. Maar het is zeker een grote meerwaarde om deze oefening met uw kind samen te doen en erg leuk!

Veel van jullie hebben de lijst rondom de sociaal emotionele ontwikkeling al ingeleverd. Heel fijn! Is dit nog niet gelukt dan wil ik uw vragen dit deze week nog te doen. Alvast bedankt!

Mochten er nog vragen zijn dan hoor ik dit graag!

groetjes Jenny Geurts

8.19 Brief ouders: einde onderzoek

Venray, 22 juni 2015

Beste ouder(s),

Deze week wordt het onderzoek afgerond. De komende weken ga ik aan de slag met de resultaten van het onderzoek en deze verwerken. Ik kan mij voorstellen dat je nieuwsgierig bent naar het resultaat hiervan. U ontvangt daarom een verslag hierover en uw kind krijgt de werkmap mee naar huis waarin het u kan laten zien wat het gedaan en geleerd heeft.

Nogmaals bedankt voor het meewerken aan dit onderzoek. Ik hoop dat ik u bij deze voldoende op de hoogte heb gebracht. Mocht u nog vragen hebben stel ze dan gerust. Dit kan ook per mail: /.

groetjes Jenny Geurts

{ }

8.20 Zelfbeeldschaal (aangepaste versie)

Zelfbeeldschaal

Naam:

Datum:

Ik ben goed in sport	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik leer snel	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik maak makkelijk vrienden	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik zie er leuk uit	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik kan goed met de leraar opschieten	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik kan goed doorwerken	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik ben behulpzaam	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik ben vaak blij	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik haal goede cijfers	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Andere kinderen vinden mij aardig	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

8.21 Tijdsteekproef

Tijdsteekproef-formulier

Tijdsteekproef-formulier				
Observator:		Categorie	Aantal	Procenten
Naam leerling:				
Groep:				
Datum observatie:				
		Ta		
		Kij		
		Sto		
		Lo		
		An		
		Totaal		100%
Min	Na 20 sec.	Na 40 sec.	Na 60 sec.	Opmerkingen
1	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
2	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
3	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
4	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
5	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
6	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
7	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
8	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
9	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
10	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
11	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
12	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
13	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
14	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
15	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
16	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
17	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
18	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
19	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
20	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	

TOELICHTING TIJDSTEEKPROEF

Doel

In plaats van het beschrijven van het taakgedrag van de leerling kan een observator een tijdsteekproef van dit gedrag nemen. Het voordeel van de tijdsteekproef is dat op een objectieve wijze de mate van taakgerichtheid kan worden vastgesteld. Bij de tijdsteekproef scoort de observator – gedurende de periode van het zelfstandig werken - om de 20 seconden wat de leerling doet. Op deze wijze verkrijgt hij 3 scores per minuut. Na afloop kan hij berekenen hoeveel procent van de tijd bedoeld voor zelfstandig werken, de leerling taakgericht bezig was.

Categorieën

Bij het nemen van een tijdsteekproef, scoort de observator het gedrag van de leerling in de volgende categorieën :

Ta	werkt taakgericht
Kij	kijkt afwezig rond of start voor zich uit
Sto	stoort andere leerlingen of praat met hen over andere onderwerpen dan de taak
Lo	loopt door de klas
An	is bezig met andere activiteiten

Procedure

De procedure bij het nemen van een tijdsteekproef is de volgende :

- Wanneer de leerkracht zijn individuele hulp aan de leerling beëindigt, drukt de observator de stopwatch in. Hij wacht tot de teller 20 seconden na de hele minuut aangeeft.
- Hij stelt vast wat de leerling *op die seconde* doet
- Hij zet een cirkel om de categorie die het beste het gedrag van de leerling op de 20e seconde weergeeft : Ta, Kij, Sto, Lo, of An.
- Hij wacht tot de teller 40 seconden na de hele minuut aangeeft en herhaalt stap b en c.
- De observator wacht tot de teller 60 seconden aangeeft en herhaalt stap b en c.
- De observator herhaalt deze procedure zolang de periode van zelfstandig werken duurt.
- De observator scoort het taakgedrag van de leerling *niet* tijdens momenten waarop de leerkracht en de leerling contact met elkaar hebben.

Verwerking

De observatiegegevens worden in procenten omgerekend en genoteerd op het tijdsteekproef-formulier. De werkwijze hierbij is de volgende :

- de observator bepaalt het totaal aantal gemaakte observaties per categorie
- hij bepaalt het totaal aantal gemaakte observaties
- hij berekent de percentages : deel het aantal observaties per categorie door het totaal aantal observaties en vermenigvuldigt de uitkomst met 100

8.22 Leuvense Betrokkenheidschaal voor Leerlingen

Niveau 1 **GEEN ACTIVITEIT**

volledig afgehaakt - dromen - prullen - tijdvallend niet-functioneel gedrag

Niveau 2 **VAAK ONDERBROKEN ACTIVITEIT**

taakgerichte momenten + afhaken - beperkte mentale activiteit

Niveau 3 +/- **AANGEHOUDEN ACTIVITEIT**

activiteit zonder echte concentratie - oppervlakkig volgen

Niveau 4 **ACTIVITEIT MET INTENSE MOMENTEN**

momenten van concentratie & substantiële mentale activiteit

Niveau 5 **AANGEHOUDEN INTENSE ACTIVITEIT**

doorlopend sterk geconcentreerd - volkomen opgeslorpt

Leerling: A B C

Schaalwaarde →	1	2	3	4	5	Opmerkingen
Betrokkenheidssignaal ↓						
- Energie						
- complexiteit en creativiteit						
- nauwkeurigheid						
- mimiek en houding						
- concentratie						
- verwoording						
- persistentie						
- reactietijd						
- voldoening						
Totaal						

Betrokkenheidsniveau: 1 1,5 2 2,5 3 3,5 4 4,5 5

Toelichting:

Beoordeling van de niveaus van betrokkenheid

Niveau	Waardering
> 3.75	ZEER GOED
3.51 – 3.75	GOED
3.26-3.50	MATIG
3.00 - 3.25	LAAG
< 3.00	ZEER LAAG

8.23 Onderzoeksdagboek

Onderzoeksdagboek

Datum	Activiteit	Resultaten/uitkomsten
19-5-2014	Bezoek aan de Twister: navraag mogelijkheid onderzoek	Gesprek directeur, enthousiast. Onderwerp: Leerkrachtvaardigheden externaliserend gedrag
27-5-2014	Gesprek IB'er Twister nav mogelijk onderzoek op Twister	Samen tot een mogelijk onderwerp gekomen, verder uitwerken onderzoeksvraag/deelvragen
2-6-2014	Gesprek IB 'er Twister/boek onderzoek gelezen	Verfijnen onderzoeksvragen
10-6-2014	Presentatie/uitleg over mijn onderzoek aan leerkrachten Twister	Leerkrachten zitten overvol met werkzaamheden, wensen niet deel te nemen
8-8-2014	Boek 'Vroeger toen ik groot was' gelezen	Inspirerend voor nieuw onderzoeksonderwerp. Woordspin gemaakt (zie woordspin 1)
Aug' 2014	Woordspinnen maken, onderwerp verkennen	Aantrekkelijke lessen, kindgerichter onderwijs, wat is nu goed onderwijs meer naar kinderen luisteren , meervoudige intelligentie.
20-8-2014	Met studiegenoot gebrainstormd over mogelijk onderwerp nav boek 'Vroeger toen ik groot was'	Duidelijke studieplanning gemaakt, modules ondergebracht bij opdrachten.
28-8-2014	Gesprek IB'er Focus mbt onderzoeksonderwerp	Aantrekkelijker onderwijs, kindgerichter, in al zijn facetten.
28-8-2014	Bronnen bekeken	Ken Robinson: Bring on the learning revolution, creativiteit
3-9-2014	Gesprek IB'er+ duocollega Coninxhof onderzoeksonderwerp	Mogelijk onderwerp: gespreksvoering met kinderen
3-9-2014	Gesprek Doreen mbt onderzoek	Bevestiging mogelijk onderzoeksonderwerp, dicht bij mezelf blijven. Voorbereiden op woensdag, hoofdstuk lezen over onderzoeksinstrumenten. Opschrijven waar ik in de praktijk tegenaan loop, vanuit daar onderzoeksvraag realiseren.
4-9-2014	Boek 'Praktijkgericht onderzoek', verhaal praktijksituatie, woordspin	Inleiding/aanleiding: praktijkvoorbeeld, betekenisvol onderwijs?
8-9-2014	Boek: de spirituele behoefte van kinderen (ib'er speciaal onderwijs), de loopbaan voorbij artikel studiebegeleidster.	2 Woordspinnen: 8-9-2014 Peggy Joy Jenkins, kids bewuster maken, Woordspin: gaan staan voor jezelf, met je eigen talenten, wat vind ik belangrijk, hoofd boven het labrynt (zie woordspin

		8-9-2014).
11-9-2014	Gesprek Doreen kijkend naar logboek	Reflectie tussendoor: Hoe heb ik aan de centrale thema's gewerkt? Aan de basisdimensies? Wat heeft de informatie tot nu toe opgeleverd. Wat heeft mijn kijk doen veranderen? Wat heeft dit voor gevolg voor mijn handelen/denkkaders?
11-9-2014	Ib'er speciaal onderwijs: praktijkonderzoek: Kies niet met je hoofd maar met je hart.	Taalknap, model Korthagen, meer eigenaar eigen ontwikkelproces. Kans leerling, OGO, het beste wat je kunt worden is jezelf (school de Bolster) zie pop.
13-9-2014	POP voor	Binnen competentie 1 wil ik graag werken aan: Gespreksvoering met kinderen onderzoeken om zo meer naar het kind te gaan kijken om zo meer verbinding te krijgen tussen de leerkracht, de leerlingen en de leerstof.
14-9-2014	Boek 'Ontwikkeling in de groep'	Dijkstra, 2009: Leerlingen willen gezien en gehoord worden, ze willen zich serieus genomen voelen. Als docent moet je dus goed kunnen luisteren en begrip voor ze tonen.
15-9-2014	Boek 'Ontwikkeling in de groep' stukje over effect moeder-kind relatie tov mijn ontwikkeling	Vertrouwen – vertrouwen, loslaten. Naar mezelf toe, moeder die niet kon loslaten (je kunt niet zonder mij op 19 ^e). Hierdoor onderschat ik mezelf nog vaak, is niet nodig. Vertrouwen geeft ruimte, doorstroming van energie waarin heel veel mogelijk is en hetgeen je op dat moment nodig hebt is er.
16-9-2014	Brainstormen idee onderzoek	Motivatie/betrokkenheid: belang voor intrinsieke motivatie, effectieve schouderklopjes, gerichte feedback, leerling-leerkracht relatie, didactische werkvormen, kindgesprekken (portfolio), zelfsturend, verbinding, passend onderwijs, kind volgen/niet andersom, vanaf gr. ½ en dan...
16-9-2014	Sparren met duocollega over onderzoek	Misschien is het mogelijk om een veldonderzoek te doen: - visie in kaart brengen vd school - wat wil de school - wat zou het betekenen voor Coninxhof om te werken met portfolio's? - Hoe past dit in de verscherpte visie en hoe doe je dit in de praktijk? - Wat zou het voor Coninxhof opleveren en voor de knn om gespreksvoering en portfolio?
17-9-	Onderzoeksonderwerp met studiebegeleidster	Onderzoeksonderwerp wordt steeds

2014	besproken	concreter.
20-9-2014	Artikel: intrinsieke motivatie, growth mindset, complimenten geven Filmpje: Validation Site: www.lerendoorwaarderen.nl	Contact met Els Pronk voor kinderen coachingscursus: zorgen dat knn zich krachtig en zeker voelen, zodat ze zich vrijuit kunnen ontwikkelen op alle gebieden.
21-9-2014	Mailverkeer Els Pronk	
23-9-2014	Meer zicht op mijn onderzoeksonderwerp krijgen	Aanpak voor beter leren en meer veerkracht Linda Bolier Toepassing sterke kanten benadering in het onderwijs Djoerd Hiemstra Veerkracht en welbevinden: de rol vh schoolklimaat. Fixed en growth mindset Leven 'wel te zijn'
29-9-2014	Studiemiddag: visie vd school	Leerkrachten willen: - kinderen meer betrokken bij hun eigen leerproces middels kindgesprekken, portfolio, meer ruimte voor inbreng kinderen.
1-10-2014	Gesprek collega groep 8 over onderzoek.	Zij zou kinderen zelfstandiger willen maken.
3-10-2014	Gesprek directrice over portfolio, kindgesprekken	- Visie van de school (tot zover) naar mij gestuurd. - Zij gaat in gesprek met lb'er en locatieleider over verder te nemen stappen.
6-10-2014	Concretiseren onderzoeks-onderwerp. Woordspinnen bekijken, voorbeeld onderzoeksvoorstel Addie, onderzoek 'Taalknap' doorkijken	- Lijstje vragen voor collega's gemaakt. - Portfolio: kids weten wie ze zijn, wat ze kunnen, wat ze willen, dat ze hun pad kunnen volgen. Niet afgesneden worden van hun energie.
9-10-2014	Aleid gesproken	- Zorg ervoor dat je niet gaat zweven, concrete theorie waar je iets mee kan - Tip kijk bij module over jonge kind (kaders) voor info.
29-9-2014	Studiemiddag visie van de school	-concretisering van de visie, we zijn er nog niet helemaal.
11-10-2014	Concretiseren onderzoeksonderwerp met docent A. Nijmegen	- eigen stem van de leerling/autonomie: eigenaarschap/voicing - Kiezen onderzoeksvraag en hierbij blijven - Mijn drive het moet er toe doen
12-10-2014	http://nivoz.nl/artikelen/achtergronden-symposium-de-stem-van-de-leerling/ Kennisbank: Een andere tijd vraagt een ander denken: http://nivoz.nl/artikelen/achtergronden-symposium-de-stem-van-de-leerling/ We kunnen het:	

	http://www.hbo-kennisbank.nl/nl/page/hborecord.view/?uploadId=fontys_didlmods%3A0ai%3Arepository.samenmaken.nl%3Ampid%3A30034	
13-10-2014	Skype sessie met Els Pronk Doel: sparren onderwerp eigen stem van de leerling/portfolio	Meer richting aan mijn onderzoek: Bewustwording van talenten bij lkr zorgt voor bewustwording van talenten bij lln wat voor meer veerkracht zorgt. Toolbox talentenkaartjes besteld, inlezen
16-10-2014	In gesprek lb'er en directrice Coninxhof	Onderzoek binnen de klas doen en uitproberen en daarna presenteren aan de school. Hoeft niet gericht op portfolio te zijn. Kan en mag hier mijn eigen draai aan geven.
17-10-2014	In gesprek met lb'er speciaalonderwijs mbt onderzoek, verschillende boeken gekregen rondom leren van binnenuit, effectief leren, duurzaam opvoeden en pakkende teksten.	Belangrijk om binnen mijn onderzoek een focusgroep te hebben. Een onderzoeksgroep en een andere groep om hiermee te kunnen aantonen wat het doet.
18-10-2014	Brainstromen over mijn onderwerp Toolbox is binnen: Ik kies voor mijn talent	Basis van mijn onderzoek: 'De gelukkige klas' Toolbox ingelezen.
19-10-2014	Boek Theo Thijssen 'De gelukkige klas' (getipt door lb'er SBO, Jacques Vriens, film The Alphabet. Artikel Volkskrant: Geluksdoos http://www.gelukskoffer.nl/scholen-2/trainersdagen/ Gelukskoffer doorgestuurd door lb'er SBO.	Kritisch naar het onderwijs zijn. Het onderwijs heeft zich verloren door braaf te doen wat door de politiek wordt opgedragen.
20-10-2014	Film The Alphabet in Nijmegen	Consumptiemaatschappij en effect op kinderen, brein vd kinderen, creativiteit, China extreem
21-10-2014	Tip van schoonvader(onderwijsman): Anna Terruwe grondlegger bevestigingsleer http://www.annaterruwestichting.nl/activiteiten/documentaire/ Krantenartikel: Ontdekken en experimenteren (20-10-2014) Kennisbank: trefwoorden: zelfvertrouwen vergroten:	Prachtige tekst de bevestiging van Anna Terruwe. Boek besteld. Belang van zelf ontdekken en experimenteren Inzage in scripties en onderzoeken andere studenten rond zelfvertrouwen
22-10-2014	Intern begeleider (SBO) stuurt aantal artikelen over huidige onderwijs Site: rapport onderwijsinspectie 2014 http://www.onderwijsinspectie.nl/binaries/content/assets/Onderwijsverslagen/2014/onderwijsverslag-2012-2013.pdf Kennisbank lezen Master onderzoeken rondom zelfvertrouwen	Betrokkenheid kan beter! Bracht me dicht bij de kern van het onderzoek, mogelijke theorieën die ik kan gebruiken en verder kan verdiepen, bestellen van een aantal boeken: oplossingsgericht werken
23-10-	Artikelen van lb'er SBO binnen	

2014	Boek oplossingsgericht werken binnen	
24-10-2014	Aantekeningen onderzoeksbijeenkomsten 1 t/m 4 gelezen, Boek Praktijkgericht onderzoek bijlages doorgenomen en info H1 doorgenomen Ond.vorst.: H1 aangepast Kanamori uitgelezen Leren van binnenuit	Belangrijkste info eruit gefilterd en in 1 document gezet (uitprinten) nav deze info H1 nog eens kritisch bekeken en aangepast verschillende uitspraken geaccentueerd en verschillende bruikbaar H2 theoretisch kader.
25-10-2014	Boek Praktijkgericht onderzoek bijlages doorgenomen en info H1 doorgenomen en Leren van binnenuit gelezen tot blz. 21. Ond.vorst.: H1 ingekort, H2 aangepast H1 onderzoeksvoorstel naar critical friends gestuurd ter beoordeling.	H3 onderzoeksvoorstel aangepast, paradigma wordt steeds meer helder Tekst in H1 ond.vorst verwerkt.
26-10-2014	Feedback I. critical friend onderzoeksvoorstel	Onderzoeksvoorstel aangepast
28-10-2014	Brainstormen I. over onderzoeksonderwerp: inkorten Lezen boek: Is de klas nog wel zo gelukkig?	Nieuwe onderzoeksvraag die concreter is
29-10-2014	Boekje: Is de klas nog wel zo gelukkig Boek: Leren van binnenuit	Boekje uit, belangrijkste citaten/opmerkingen aangegeven met kaartje
30-10-2014	Hoofdstuk 1: onderzoeksvraag Boek: leren van binnenuit	
31-10-2014	Boek: oplossingsgericht werken binnen	Tot blz. 37 gelezen
1-11-2014	Boek: oplossingsgericht werken binnen Hoofdstuk 1,2,3,4 bijgewerkt Toolbox voor jong talent doorgenomen	Tot blz. 108 gelezen Sneltest gedaan, kaartjes doorgenomen
2-11-2014	http://www.grootklein.nl/ https://www.pameijer.nl/node/294 http://www.cm.be/actueel/nieuwsflashes/vlieg-erin-maakt-kinderen-veerkrachtig.jsp	Visie Els Pronk zelfvertrouwen vergroten Uitleg empowerment Belang van vergroten van veerkracht
4-11-2014	Theoretisch kader aan werken	
5-11-2014	Onderzoeksvraag bespreken met studiebegeleidster	Niet masterwaardig!
6-11-2014	Nieuwe onderzoeksvraag vanuit studiebegeleidster dat mijn onderzoek dekt.	Hoe kunnen leerkrachten in de onderbouw en in het bijzonder groep 3 van het basisonderwijs een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van hun leerlingen tot 'fully functioning well beings'? (Fromm, 2014)
7-11-2014	Monitoring op SBO school waar ik vorig jaar werkte.	Resultaten van mijn groep vorig jaar opvallend goed ondanks turbulent jaar voor de kinderen. Conclusie vanuit management: de wijze waarop ik met kinderen werk, voor de klas sta met passie en hart voor het kind maakt dat de resultaten zo goed zijn.

8-11-2014	Onderzoeksvraag wel masterwaardig volgens docente oplossingsgericht werken?! En vraag te breed...	Wat nu? Overleggen met collega's, terugkoppeling studiebegeleidster? Verwarrend dat docenten zoveel verschillende dingen zeggen.
9-11-2014	Verleg critical friend over onderzoeksvraag.	Onderzoeksvraag is wel mogelijk! ☺
11-11-2014	Brouwer, G. & Ahlers, L. (2011). <i>Knappe koppen in de klas</i> . Amersfoort: CPS Onderwijsontwikkeling en advies.	Labelen H3 in doelstelling aanpassen.
12-11-2014	Overleg duocollega over onderzoeksvraag en praktisch maken.	Conclusie: ontwerponderzoek/ actieonderzoek. Van hieruit weer verder.
13-11-2014	Werken aan onderzoeksvraag en deelvragen.	
14-11-2014	Informatie medestudent oplossingsgericht werken over haar afstudeerwerkstuk 'Happy Kids' en haar boektip: De 7 eigenschappen voor happy kids.	Recensies opgezocht over dit boek. Leuk ideeën wel vanaf ca. 9 jaar bruikbaar.
15-11-2014	Krantenkniptel in de 'Hallo' van A. Rozendaal uit Horst.	Herkenbare situatie en conclusie waarom ik doe wat ik doe en dit onderzoek wil uitvoeren.
15-11-2014	http://www.kleuren-wijs.nl/index.php/mainwelkom Tip van vriendin over Wilga Zibel. Miltje gestuurd naar Wilga Zibel met vraag informatie over haar manier van werken en uitleg waar ik mee bezig ben/onderzoek eventuele aanvulling hierop. http://hetkind.org/2012/11/25/over-het-werk-van-luc-stevens-de-behoefte-aan-relatie-competentie-en-autonomie/ luc stevens basisbehoeften http://www.onderwijsmaakjesamen.nl/thema/inspirerend-onderwijs/krachtig-leren-adaptief-onderwijs/?output=pdf http://www.btsg.nl/infobulletin/Maslow.html http://nl.wikipedia.org/wiki/Piramide_van_Maslow	Visie van Wilga Zibel en haar manier van werken met kinderen komt precies overheen met die van mij. Aanvulling op theoretisch kader. Aanvulling op theoretisch kader. Aanvulling op theoretisch kader, piramide van Maslow.
16-11-2014	Boek: Hebben en zijn lezen tot blz. 36 Site stem van de leerling (symposium) http://nivoz.nl/artikelen/achtergronden-symposium-de-stem-van-de-leerling/	Inzicht in hoe momenteel de mensheid het leven afbreekt door het hebben. Het aantal zelfstandige naamwoorden dat gegroeid is in de jaren. Waar gaat het nu om...?
17-11-2014	Mailverkeer Wilga Zibel	Uitnodiging voor informatie/inspiratie avond.
18-11-2014	Het is belangrijk voor onze leerlingen om hun plezier en zelfvertrouwen te vergroten. Volgens Van Lieshout (2009) zullen ze gebeurtenissen toeschrijven aan hun 'interne	Mijn doel is dat leerlingen positieve gebeurtenissen toeschrijven aan zichzelf. Ze zullen zich minder hulpeloos opstellen doordat ze kunnen meedenken over hun

	locus of control'. Bij een 'externe locus of control' schrijven kinderen positieve gebeurtenissen toe aan geluk of de eenvoud van de taak. Bij de 'interne locus of control' zien zij een gebeurtenis wel bepaald door hun eigen toedoen, het gaat dan vaak om negatieve zaken, waarvan ze vinden dat zij daar de schuld aan hebben (p.97).	eigen leerproces.
21-11-2014	Tip duo collega: Gelukkige kinderen in een gelukkige klas. Van leerkracht naar Happy Coach voor een warm schoolklimaat.	Boek besteld. Mooie visie: voor leerkrachten die van binnenuit voelen dat kinderen het meeste leren wanneer zij zich gelukkig voelen.
22-11-2014	http://www.plukjegeluk.be/positieve-psychologie Martin Seligman	Toevoeging theoretisch kader
19-11-2014	Feedback T. op onderzoeksvoorstel	Aanpassingen doen
21-11-2014	Feedback D. op onderzoeksvraag	Aanpassingen doen
23-11-2014	Verbeek, G., & Ponte, P. (2014). <i>Participatie in het onderwijs. Onderzoek met en door leerlingen</i> . Den Haag: Boom Lemma. Ponte, P., & Smit, B.H.J. (2013). Education for all as praxis: consequences for the profession. <i>Professional Development in Education</i> , 39(4), 455-469.	Theorie voor internationalisering
24-11-2014	Durrant, 2001, p. 65	Extra aanvulling op theorie in theoretisch kader
25-11-2014	Feedback van M. op onderzoeksvoorstel Feedback van H. op onderzoeksvoorstel	Aanpassingen doen n.a.v. feedback
26-11-2014	Onderzoeksbijeenkomst data analyse	Bijwerken data analyse in onderzoeksvoorstel
27-11-2014	Puntjes op de i en versturen onderzoeksvoorstel	
dec. 2014	* In afwachting beoordeling onderzoek. * Start artikel: ligt de nadruk tegenwoordig niet te zeer op de prestaties en wat doet dit met het welbevinden en het gedrag van onze leerlingen? * Vanuit teamgadering vraag wie wil aansluiten in de commissie: nieuwe rapporten. * Begin december mailtje vanuit SBO waar ik vrijdagmiddag werk voor aanmelding symposium: Eigentijds leren.	* Onderzoeksvoorstel voldoende! ☺ * Verdere verdieping wat prestatiedruk doet met welbevinden en resultaten van leerlingen. Conclusie: leerlingen meer aanspreken op hun talenten en krachten. * Ik sluit mij aan bij de commissie: nieuwe rapporten. * Doorgestuurd collega's van de school waar ik werk. We gaan met intern begeleidster, locatie leider en collega naar het Symposium toe.
jan. 2015	* 7-1 Symposium 'Eigentijds beoordelen' Helmond de Kempel. * Inlezen 'Leren om te leren' en koppelen aan artikel en onderzoek. * Onderzoek even op pauze, focus op artikel. * 30-1 artikel ingeleverd.	* lezingen en presentaties diverse scholen rondom werken met portfolio's bijgewoond. * Info 'evalueren om te leren' gebruikt voor theorie in artikel. * Info 'evalueren om te leren' komt

		tegemoet aan het welbevinden, bevestigen en bekrachtigen van leerlingen. Wellicht is het portfolio een prachtig middel om dit tastbaar te maken voor leerlingen en leerkrachten?
febr. 2015	* Aanpassen feedback uit beoordeling in het onderzoeksvoorstel. * 25-2015 studiemiddag visie school	* Feedback beoordeling aangepast, geeft duidelijk waar aandachtspunten zijn, doelen scherper gesteld moeten worden, duidelijker is wie, wat en wanneer doet. * Visie school is vastgesteld en opgenomen in onderzoeksverslag . * Idee om portfolio als middel gaan ontwikkelen om het leren om te leren in een tastbare vorm te gieten.
mrt. 2015	* 5-3-2015 Teamvergadering: korte toelichting start onderzoek bevestiging leerlingen, gekoppeld aan leren om te leren en portfolio * Interview met 2 scholen over portfolio.	* Collega's focusgroep aangegeven binnenkort te starten info volgt nog. * Conclusie beginsituatie: zie bijlage ... startsituatie.
april 2015	* 2-4-2015 focusgroep * data-analyse focusgroep * Terugkoppeling data focusgroep directrice Theoretische verdieping eigenaarschap, zelfsturing en talenten. * Verdere voorbereiding uitprobeerfase adhv conclusies, theoretisch kader, visie school en terugkoppeling managementteam. * Oefeningen talentenbox bekeken voor bruikbare werkvormen kernkwaliteiten * Kinderkwaliteitenspel (CPS) * Eigenwijsjes (coachingskaarten op aanraden collega) * Spiegel jezelf kaarten * Vragenlijst collega: beginsituatie * Presentatie team: uitleg onderzoek	* veel input gekregen * hoop data opgeleverd (zie bijlage 8.8) * zie verslag bijlage 8.9, verandering binnen de richting van het onderzoek * kernkwaliteiten en oplossingsgerichte gesprekstechnieken kunnen passend zijn * Bruikbare werkvormen bij * Staan een heleboel kernkwaliteiten op die goed te gebruik zijn * Leuke kaartenset eenvoudig te gebruiken vanaf 6 jaar * Handige kaartjes om in te zetten bij het werken met kernkwaliteiten * zie bijlage 8.10 en 8.11
mei 2015	* Uitprobeerfase 6 weken na meivakantie in de praktijk zie bijlage 8.14 voor wie, wat, wanneer	
juni 2015	* Afronding uitprobeerfase. * Data-analyse uitprobeerfase	* analyseren van de data * verwerken data in grafieken
Juli 2015	* 14-7-2015: presentatie conclusies en aanbevelingen aan het team * Gegevens van de analyse verwerken in het	* leerkrachten zien het nut om te werken met kernkwaliteiten en stellen van doelen. Ik spreek af dat de materialen in een map op de server komen te staan. Iedere leerkracht ontvangt de zelfgemaakte kaartjes van de kernkwaliteiten te gebruiken voor in de klas als bedankje. * gegevens verwerkt

	PGO. * Feedback criticalfriends verwerken.	*feedback verwerkt
Aug. 2015	*Gegevens verwerken in het PGO. * Feedback criticalfriends. * Inleveren PGO	* verwerkt *feedback verwerkt

8.24 Onderdelen SCOL

Ervaringen

{ }

Praat erover wanneer hem/haar iets naars is overkomen

Maakt een grapje

Praat met een medeleerling over iets dat ze samen hebben meegemaakt

Aardig

Biedt excuses aan als hij/zij onaardig heeft gedaan tegen een ander

Houdt rekening met de gevoeligheden van een ander

Helpt een ander

Zegt iets aardigs tegen een ander

Samen

Houdt zich aan een afspraak

Draagt ideeën aan in een gezamenlijke activiteit

Overlegt over de aanpak van een gezamenlijke activiteit

Taak

Maakt een taak af

Volgt bij een taak de aanwijzingen van de leerkracht op

Zet door als een taak niet direct lukt

Presenteren

Vertelt iets in de groep

Treedt ontspannen op voor de groep

NeVraagt iets aan een ander die hij/zij niet zo goed kent

Keuze

Komt gemakkelijk tot een beslissing

Komt uit voor een keuze die afwijkt van die van anderen

Denkt na voor hij/zij iets doet

Opkomen

Zegt 'nee' als hij/zij iets niet wil

Spreekt een ander er op aan als deze zich niet aan de afspraak houdt

Zegt het de ander als deze onaardig tegen hem/haar doet

Vraagt een ander om hulp

Ruzie

Luistert bij een ruzie naar de ander

Verzint een oplossing bij ruzie

Gaat bij een ruzie in op wat de ander zegt

8.25 Vergelijking onderdelen oplossingsgerichte gesprekken

Schema is overgenomen uit het onderzoek van Gubbels (2014).

Onderdelen oplossingsgericht	Literatuur
------------------------------	------------

gesprek			
	Cauffman & Van Dijk (2010)	Beumer-Peeters (2010)	De Jong en Berg (2001)
Contact leggen	X		
Context verkennen	X		
Beschrijven van het probleem			X
Doelen stellen	X	X	X
Voordelen onderscheiden		X	
Complimenten geven	X	X	X
Exploreren van uitzonderingen/ differentiatiemogelijkheden	X		X
Sterke punten markeren, krachtbronnen aanboren	X	X	
Op toekomst oriënteren	X		
Supporters verzamelen		X	
Symbool toekennen		X	
Schalen/schaalvragen	X	X	X
Klein stapje formuleren		X	
Feedback aan einde van sessie			X
(Web)log bijhouden		X	
Vorbereiden op tegenslag		X	
Succes vieren		X	
Evaluatie vooruitgang cliënt			X

8.26 Verslag coachingstraject

Roermond, 29 april 2015

Verslag:
coaching en advies over de ontwikkeling van leerkracht Jenny Geurts
Intakegesprek met Jenny, 23 maart 2015

Jenny beschrijft zichzelf als reflectief, beschadigd, open, eerlijk, samen, respectvol. Ze geeft aan dat ze veel te bieden heeft en door ervaringen uit het verleden heeft geleerd om vanuit kracht te denken. Graag wil Jenny zich richten op prioriteiten stellen en doelgericht werken. Ze wil het graag heel goed doen voor de ander en gaat daarbij voorbij aan haar eigen inzichten.

Observatie 26 maart 2015:

Jenny geeft concrete feedback aan de kinderen en benoemt het gewenste gedrag. Ze straalt enthousiasme uit, maar ook spanning. Deze spanning is merkbaar doordat ze veel en snel praat en linksonder naar de grond kijkt i.p.v. de klas in. Er zijn delen van het DIM in de les terug te zien. Jenny is hard aan het werk en voortdurend met de kinderen bezig. In het nagesprek bespreken we dat Jenny gaat letten op signalen bij zichzelf die aangeven wanneer ze onrustig wordt. Ze gaat de balkonscène inzetten om te zien hoe de kinderen met hun taak aan de slag gaan en ze gaat haar les voorbereiden op de manier die past bij de kennis, inzichten en ervaring van Jenny (met doelen uit de methode als richting).

Meewerken in de klas, 30 maart

Jenny geeft een les die anders is dan ze zelf heeft voorbereid. Op vragen antwoordt ze dat dit voortkomt uit onzekerheid. Wat denkt de ander ervan? Als Jenny de les toch gaat geven op de wijze die ze zelf heeft voorbereid zie ik een hele andere Jenny. Ze praat veel rustiger, geeft duidelijke instructie en gebruikt daarbij minder woorden. We oefenen samen het stilteteken voor de klas en wat het effect daarvan is en bespreken wat we zien als de kinderen zelfstandig aan de slag mogen. We komen samen tot de conclusie dat als Jenny haar eigen inzichten inzet in de les, de les veel gestructureerder verloopt. Hiervoor is het nodig dat Jenny vertrouwt op zichzelf.

Filmen en tussenevaluatie met Anet op 8 april:

In deze les volgt Jenny haar eigen lesvoorbereiding. Ze zet haar balkonscène in. Jenny zet diverse verschillende coöperatieve werkvormen in, waarbij ze tegemoet komt aan de bewegingsdrang van kinderen. Jenny leert in deze les haar gevoel te volgen als het niet loopt zoals verwacht. Ze legt het even stil en benoemt het gewenste gedrag. Door een stapje terug te doen ontstaat er meer rust in de groep, de kinderen ervaren het vertrouwen en dat geeft weer zelfvertrouwen.

In de tussenevaluatie spreekt Jenny heel duidelijk uit dat het voor haar erg moeilijk is om haar eigen gevoel te volgen omdat ze denkt voor de ander (wat zou Anet hiervan vinden). Dat maakt haar onzeker, daarom kiest Jenny dan voor de "veilige" weg, waardoor ze de grip kwijt raakt en onrustig wordt. In het gesprek is duidelijk zichtbaar wanneer Jenny voor de ander begint te denken. Ze gaat dan veel en snel praten. Jenny vraagt aan Anet of ze wil komen kijken in de klas op een onverwacht moment.

Filmen en meewerken in de klas, 15 april:

In deze les is het thema: sturen op tijd en op korte duidelijke instructie. Tijdens een automatiseringsoefening kijken we naar het doel in relatie tot de geïnvesteerde tijd. We bespreken daarbij ook hoe het effectiever kan en proberen dat uit. Bij de instructie in de rekenles oefenen we voordoen en nadoen. Door te observeren ervaart Jenny de verschillen en brengt het daarna direct in de praktijk. We merken opnieuw dat deze werkwijze, het kiezen van een gestructureerde aanpak, meer passend is bij Jenny dan precies volgen wat de methode voorschrijft. En dat ze hierbij echt op zichzelf kan en moet vertrouwen. Het is ook duidelijk zichtbaar dat dit vertrouwen begint te groeien.

Projectnummer 20151069-NP - 3 - Schooljaar 2014/2015

Ze neemt meer sturing op haar eigen handelen in de klas en richting collega's. Jenny komt langzaam weer terug in haar kracht.

Filmen in de klas en samen met Anet bespreken, 22 april:

Deze les bespreken we samen met Anet. Het is belangrijk voor Jenny om te weten hoe haar leidinggevende naar haar lessen kijkt. We bekijken een aantal fragmenten waarbij Anet en Jenny samen reageren op wat ze zien en wat ze daarvan vinden. De conclusie is dat er voldoende wederzijds vertrouwen is zodat ze dit ook heel goed samen kunnen doen.

Conclusie en advies:

Als ik kijk naar de SBL competentie *Interpersoonlijk* competent zie ik, op de momenten dat ik in de groep ben, Jenny leiding geven aan haar groep. Ze zorgt voor een fijne sfeer, ziet de kinderen en luistert naar hun inbreng. Door de inzet van coöperatieve werkvormen bevordert Jenny de samenwerking tussen leerlingen.

De competentie *Pedagogisch* competent is zichtbaar in de manier waarop Jenny de kinderen aanspreekt op wat ze kunnen. Jenny maakt kinderen zelf verantwoordelijk door bv. met de kinderen te kijken naar wat ze denken te kunnen bereiken met racelezen en vervolgens te reflecteren op wat ze dan bereikt hebben.

Vakinhoudelijk en didactisch competent zie ik terug in de wijze waarop Jenny de lessen voorbereidt. Ze kiest daarbij de strategie die passend is bij haar groep. Jenny kan hier nog groeien in het kiezen en loslaten van de methode op momenten dat haar groep iets anders vraagt! Door de diverse werkvormen komen verschillende onderwijsbehoeften van kinderen aan bod.

Organisatorisch competent is de competentie waarin ik nog groeimogelijkheden zie. Jenny kan haar lestijd nog efficiënter inzetten door de instructie te verkorten en de kinderen die dat aankunnen sneller aan het werk te zetten. Ze zou nog meer vaart in haar lessen kunnen brengen door meer sturing op tempo te geven aan de werkvormen die Jenny inzet.

Competent in *reflectie en ontwikkeling* heb ik duidelijk gemerkt doordat de aandachtspunten die we bespreken in de volgende les terug te zien zijn als verbeterpunt. Jenny stelt zich in onze gesprekken kwetsbaar en leerbaar op. Ze is erg gemotiveerd om zich te ontwikkelen tot een leerkracht in haar kracht. Dit blijkt uit de wijze waarop Jenny zichzelf over drempels heen zet en ondanks een tegenslag blijft doorgaan!

Kortom: in de lessen die ik heb bekeken zie ik een leerkracht die goed in staat is een positief klimaat te scheppen in de klas. Ze heeft een fijne relatie met de kinderen, een goed inzicht in de onderwijsbehoeften van de kinderen en is in staat om deze behoeften om te zetten in concreet handelen. Jenny is in de hele korte periode dat ik met haar gewerkt heb gegroeid van een onzekere leerkracht die bezig is om aan de verwachtingen van anderen te voldoen, in een leerkracht die steeds meer de regie in eigen hand neemt vanuit het vertrouwen in haar eigen inzichten en ervaring. Jenny heeft een zeer sterk ontwikkelde intuïtie die haar daarbij helpt.

Jenny heeft in het coaching traject geleerd om meer sturing te nemen in de klas maar ook daarbuiten. Ze vraagt daarbij concrete feedback van haar collega's. Het leerpunt van Jenny zie ik in het doelgericht lesgeven. Door korte instructie te geven en de pluskinderen sneller aan de slag te zetten kunnen de lessen nog effectiever ingericht worden. Hierin is al duidelijk groei te zien. Jenny heeft goed in beeld welke kinderen meer of minder instructie nodig hebben. Het gaat nog om het loslaten en het juiste moment daarvoor kiezen. *Projectnummer 20151069-NP - 4 - Schooljaar 2014/2015*

Advies aan Anet:

Als ik kijk naar de SBL competenties heb ik, tijdens de lessen, kunnen zien dat Jenny, op de gebieden die ik kan beoordelen, een vakbekwame leerkracht is. De competenties samenwerken met collega's en samenwerken met de omgeving heb ik niet gezien, daar kan ik dus niets over zeggen. Jenny laat reflectie zien tijdens de gesprekken en ook n.a.v. de filmbeelden. Ze kan dit ook omzetten in ontwikkeling en toepassen. Ze is beschadigd door ervaringen uit het verleden en als je haar blijft benaderen van uit gelijkwaardigheid, positiviteit en vertrouwen, zal ze haar groei voortzetten. Op het moment dat Jenny echt weer op zichzelf durft te vertrouwen en weer in haar kracht is zal ze ook in het team haar meerwaarde kunnen bewijzen.

Ze heeft nog steun nodig om haar instructiekwiteit verder uit te bouwen. Het is wenselijk dat ze hier nog begeleiding bij krijgt door iemand die kijkt naar wat er al is en daarop voortborduurt zodat haar vertrouwen zich verder op kan bouwen! Het leidinggevend team kan veel voor Jenny betekenen als ze sturen op het uitspreken van wederzijds vertrouwen en waardering tussen de collega's onderling.

Je veilig voelen is je gewaardeerd weten.

Met vriendelijke groet,
VeerKrachtGroep
N.

8.27 Lijst geselecteerde leerlingen onderzoek

Hieronder volgt nadere informatie over groep 3/4 en 5/6 en een lijst met de geselecteerde leerlingen voor het onderzoek.

In groep 3/4 zitten 34 leerlingen waarvan 10 leerlingen in groep 3 alle ochtenden apart les krijgt van een vaste leerkracht (tevens de onderzoeker van dit onderzoek). In groep 5/6 zitten 24 leerlingen die les krijgen van 2 vaste leerkrachten waarvan 8 leerlingen in groep 6 en 16 leerlingen in groep 5. Groep 5/6 bestaat uit een complexe groep leerlingen met veel probleemgedrag en gedragsstoornissen. In groep 6 zitten 2 leerlingen met gediagnosticeerd autisme.

Er is gekozen om in groep 3 voor 4 leerlingen te kiezen omdat meerdere leerlingen uitvielen op de zelfbeeldschaal van Jeninga (2011). In groep 6 is bewust gekozen voor 2 leerlingen met ASS. Uit literatuuronderzoek is gebleken dat het oplossingsgerichte werken helpend is bij deze leerlingen maar wel extra aandacht behoeft, onder anderen langer tijd nemen voor het geven van antwoorden (Mattelin & Volckaert (2014) (zie paragraaf 2.8). Ook heb ik vanuit de module autisme 5 (gespreksvoering met leerlingen met autisme) geleerd dat onder anderen het aanbrengen van een vaste structuur binnen gesprekken met leerlingen met ASS erg belangrijk zijn. Mogelijk kan ik na het uitvoeren van dit onderzoek adviezen geven in de aanpak bij leerlingen met ASS bij het werken aan kernkwaliteiten en het stellen en reflecteren op rekendoelen.

Groep 3 bestaat uit 4 leerlingen:

1. E. (meisje)
2. D. (jongen)
3. N. (meisje)
4. A. (meisje)

Groep 4 bestaat uit 3 leerlingen:

1. J. (jongen)
2. L. (meisje)
3. K. (meisje)

Groep 5 bestaat uit 3 leerlingen:

1. L. (meisje)
2. A. (jongen)
3. Lu. (jongen)

Groep 6 bestaat uit 2 leerlingen:

1. M. (jongen) (gediagnosticeerd autisme)
2. J. (jongen) (gediagnosticeerd autisme)

8.28 Uitleg werken aan kernkwaliteiten

Vanuit de literatuur 'Leren van binnenuit' (Korthagen & Lagerwerf, 2011), het 'Spiegel jezelf spel' (Lahrs, Rijkée, 2012), de coachingskaartjes 'Eigenwijsjes' (Van Beers, Westerkamp, 2014), de Talentenbox'' (DeWulf, Beschuyt, Pronk, 2012) en het 'Kinderkwaliteitenspel' (Evers, Loman, Soepboer, 2004) heeft de onderzoeker werkvormen gehaald en met elkaar gecombineerd om gedurende 6 weken aan kernkwaliteiten met leerlingen te werken.

Week 21	
Invullen aangepaste zelfbeeldschaal (Jeninga, 2011)	Zie bijlage 8.20.
Start: mapje uitkiezen: keuze uit 3 types	Te gebruiken om alle werkmaterialen van de komende 6 weken in te verzamelen, als groeidocument en als extraatje voor de leerling voor de medewerking aan het onderzoek.
Aantrekkelijke voorkant met daarop een foto van de leerling	Aantrekkelijke voorkant zorgt voor motivatie van leerlingen (bijlage 8.29). Beginfoto van de leerling om de uitstraling (flow vast te leggen) (bijlage 8.29).
Spiegel jezelf spel	Je kiest een kaart voor jezelf uit en geeft een voorbeeld van waarom je die kaart gekozen hebt. Je kiest voor ieder kind uit je groepje een kaart en geeft een voorbeeld waarom je die kaart gekozen hebt.
Foto van de gekozen kaarten maken	Foto van de gekozen kwaliteiten komen in een grote spiegel voor in het mapje van de leerling (bijlage 8.30).
Week 22	
Kaartjes gemaakt van 'Spiegel jezelf spel' en het 'kinderkwaliteitenspel' (bijlage 8.16 voor vergelijking kaartjes). Van kaartjes die met elkaar overeenkomen zijn kaartjes gemaakt.	Alle leerlingen krijgen de nieuw gemaakte kaartjes en krijgen de opdracht om alle kaartjes die ze bij hem of haar passend vinden in een woordspin te schrijven. Hierbij krijgen ze een groot vel papier met stiften (zie bijlage 8.32 voor een indruk van deze kaartjes).
Uitleg huiswerkopdracht	Iedere leerling ontvangt een groot vel papier en een brief met de huiswerkopdracht voor thuis (bijlage 8.18) met de zelfgemaakte kaartjes. Alle kaartjes met kernkwaliteiten worden besproken met vader en/of moeder en vastgelegd op een vel papier (soort van woordspin maken) en wordt er kort in steekwoorden bij geschreven waarom die kwaliteit bij hun kind hoort. De keer erop presenteren de leerlingen de uitkomsten.
Afronding eigenwijsje	De kaartjes werden geschud en met de achterkant op tafel gelegd waarna iedere leerling concentreert op een kaartje en er eentje mag pakken. Het kaartje wordt besproken door te vragen wat het kaartje voor degene betekent en of andere leerlingen zich ook hierin herkennen.
Week 23	
Presentatie huiswerkopdracht.	Zie bijlage 8.30 voor foto's van een aantal presentaties

	van de leerlingen (alle ouders hebben toestemming gegeven voor foto- en filmgebruik).
Eigen woordspin (vorige opdracht) aanvullen met kwaliteiten huiswerkopdracht.	
Afronding eigenwijsje	De kaartjes werden geschud en met de achterkant op tafel gelegd waarna iedere leerling concentreert op een kaartje en er eentje mag pakken. Het kaartje wordt besproken door te vragen wat het kaartje voor degene betekent en of andere leerlingen zich ook hierin herkennen.
Week 24	
Andere variant met kwaliteitskaarten.	Kies blind een kaart. Wat betekent deze eigenschap? Welk gedrag hoort erbij? Bij wie zie je deze eigenschap goed? Kun je andere woorden bedenken voor deze eigenschap? Kun je de eigenschap uitbeelden? Zou je deze eigenschap willen hebben? Waarom?
Afronding eigenwijsje	De kaartjes werden geschud en met de achterkant op tafel gelegd waarna iedere leerling concentreert op een kaartje en er eentje mag pakken. Het kaartje wordt besproken door te vragen wat het kaartje voor degene betekent en of andere leerlingen zich ook hierin herkennen.
Week 25	
Spelvorm: zoveel mogelijk eigenschappen onthouden.	Alle leerlingen krijgen even de tijd om alle kernkwaliteitskaarten te zien en daarna zoveel mogelijk op te noemen binnen een minuut tijd.
Aanvullen woordspin met kernkwaliteiten	Alle leerlingen vullen hun woordspinnen aan met kernkwaliteiten die bij hen horen.
Afronding eigenwijsje	De kaartjes werden geschud en met de achterkant op tafel gelegd waarna iedere leerling concentreert op een kaartje en er eentje mag pakken. Het kaartje wordt besproken door te vragen wat het kaartje voor degene betekent en of andere leerlingen zich ook hierin herkennen.
Week 26	
Terugblik op de woordspin met kernkwaliteiten	Er wordt gekeken of alle kernkwaliteiten compleet zijn. Andere leerlingen mogen op elkaars woordspin reageren door aan te geven wat ze nog missen.
Invullen eindmeting aangepaste zelfbeeldschaal (Jeninga, 2011) en terugblik werken met kernkwaliteiten	Zie bijlage 8.20 Zie bijlage 8.33 voor reacties leerlingen.
Afronding eigenwijsje	De kaartjes werden geschud en met de achterkant op tafel gelegd waarna iedere leerling concentreert op een kaartje en er eentje mag pakken. Het kaartje wordt besproken door te vragen wat het kaartje voor degene betekent en of andere leerlingen zich ook hierin herkennen.

8.29 Kaft mapje

Titel: _____

Naam:

Groep: 3

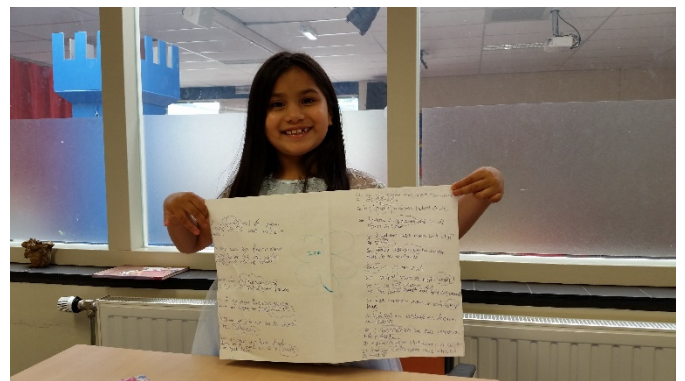
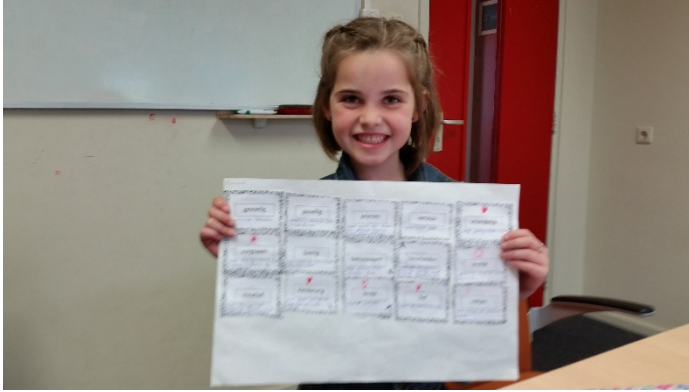
8.30 Kernkwaliteiten mapje

Mijn kernkwaliteiten

8.31 Presentatie huiswerkopdracht

Hieronder volgen een aantal foto's van de presentaties van de huiswerkopdracht. Opvallend is hierbij dat leerlingen stuk voor stuk stralen (flow, paragraaf 2.5).

8.32 Zelfgemaakte kernkwaliteitkaartjes

Hieronder zie je een aantal kaartjes van de serie kaarten die gemaakt zijn om te gebruiken tijdens het onderzoek. De kaartjes zijn een combinatie van de kernkwaliteiten die in het 'Spiegel jezelf spel' en het 'Kinderkwaliteitenspel' benoemd worden en met elkaar overeenkomen, zie bijlage 8.13 voor deze vergelijking.

8.33 Terugblik leerlingen op het werken met kernkwaliteiten

Groep 3	
E.	Leuk dat je de kaartjes mag houden, leuk om te weten wat papa en mama vinden.
D.	Vind het leuk om spelletjes te kiezen.
N.	Vind het leuk om de eigenwijsjes te doen en wordt er blij van.
A.	Dat ik nu weet dat ik gevoelig ben en weet dat ik ook kan voelen wat andere kinderen ook voelen.
Groep 4	
J.	Leuk dat je zelf mag kiezen wat bij je hoort, leuk thuis opdracht wat pap en mam van mij vonden.
L.	Dat ik hier best vrolijk van wordt en te weten wat andere vinden.
K.	Nieuwe dingen geleerd heb over mezelf. Nu vrolijker.
Groep 5	
L.	Vond het super leuk. Maakt me best blij, een beetje vrolijk in mijn hoofd. Dan weten kinderen welke kant er is en dat er nog een verborgen kant zit.
A.	Leuk dat ik zo'n kaartje kreeg, ik herkende mij er vaak ook in. Leer meer van mezelf.
Lu.	Leuk om te doen. Ik heb geleerd dat je jezelf moet zijn en wat je zelf allemaal bent.
Groep 6	
M.	Leuk, ik weet niet, kaartjes die voor me uitgekozen zijn kloppen wel.
J.	Leuk om te weten welke kaartjes bij mij passen. Leuk om over iemand anders meer te weten kom. Beter leren wat je kunt zijn. Dat niet anderen alles kunnen zien van mij.

8.34 Uitleg van stellen en reflecteren op rekendoelen

Vanuit literatuur- en documentonderzoek, kennis vanuit de modules oplossingsgericht werken 1 en 2, kennis over kernkwaliteiten en naar eigen inzicht heeft de onderzoeker werkvormen geselecteerd en aangepast om met leerlingen rekendoelen te stellen. In het onderstaand schema staat aangegeven wat per week met de leerlingen gedaan is en waar gebruikte materialen in welke bijlage te vinden zijn.

Week 21	
Uitleg komende 6 weken	Omdat leerlingen van groep 6 ASS hebben heeft de onderzoeker voor hen puntsgewijs opgeschreven wat we stapsgewijs gaan doen (zie bijlage 8.36). Is iets afgerond dan wordt dit doorgestreept.
Invullen motivatieschaal Voor beginmeting	Zie bijlage 8.35.
Wondervraag	Zie bijlage 8.37 voor de wondervraag die gebruikt werd voor het komen tot een rekendoel. Zie bijlage 8.41 voor het antwoordblad voor de wondervraag. Zie bijlage 8.38 voor de antwoorden van de leerlingen die op de antwoordbladen geschreven zijn. Ook staat hierbij het uiteindelijke smartdoel beschreven wat in het logboek van iedere leerling komt te staan.
Logboek	Vervolgens worden het rekendoel aan de hand van de wondervraag in het logboek smart gemaakt en verder uitgewerkt in het logboek hoe hieraan te werken. Zie bijlage 8.39 voor een voorbeeld van een ingevuld logboek
Materialen in mapje	Materialen gaan allemaal in het mapje dat is uitgekozen bij het werken met kernkwaliteiten. Dit mapje ligt overdag in het laadje van de leerling en met de rekenles wordt het mapje eruit genomen met uitzicht op het logboek.
Week 22	
Terugblik logboek	Logboek wordt nagelezen.
Formulier vervolgggesprek en schaalvraag	Aan de hand van het formulier vervolgggesprek met hierop een schaalvraag wordt gekeken in hoeverre het doel behaald is ten opzichte van de vorige keer. Zie bijlage 8.40 voor een ingevuld formulier van een vervolgggesprek.
Week 23	
Terugblik logboek	Logboek wordt nagelezen.
Formulier vervolgggesprek en schaalvraag	Aan de hand van het formulier vervolgggesprek met hierop een schaalvraag wordt gekeken in hoeverre het doel behaald is ten opzichte van de vorige keer. Zie bijlage 8.40 voor een ingevuld formulier van een vervolgggesprek.

Week 24	
Terugblik logboek	Logboek wordt nagelezen.
Formulier vervolgggesprek en schaalvraag	Aan de hand van het formulier vervolgggesprek met hierop een schaalvraag wordt gekeken in hoeverre het doel behaald is ten opzichte van de vorige keer. Zie bijlage 8.40 voor een ingevuld formulier van een vervolgggesprek.
Week 25	
Terugblik logboek	Logboek wordt nagelezen.
Formulier vervolgggesprek en schaalvraag	Aan de hand van het formulier vervolgggesprek met hierop een schaalvraag wordt gekeken in hoeverre het doel behaald is ten opzichte van de vorige keer en dit keer gekoppeld aan een kernkwaliteit, zie bijlage 8.43 voor een format.
Week 26	
Terugblik logboek	Logboek wordt nagelezen.
Formulier vervolgggesprek en schaalvraag	Aan de hand van het formulier vervolgggesprek met hierop een schaalvraag wordt gekeken in hoeverre het doel behaald is ten opzichte van de vorige keer en dit keer gekoppeld aan een kernkwaliteit, zie bijlage 8.43 voor een format.
Invullen motivatieschaal voor eindmeting	Zie bijlage 8.35.
Afronding	Terugblik en evaluatie met leerlingen op het werken met rekendoelen, zie bijlage 8.44

8.35 Motivatieschaal rekenen

Motivatieschaal rekenen

Naam: _____

Datum: _____

Ik vind rekenen erg leuk.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik begin altijd meteen met mijn werk.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik werk altijd heel hard tijdens de rekenles.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik vind het belangrijk om netjes, precies en geconcentreerd te werken.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik werk altijd goed aan de opdrachten ook al vind ik het moeilijk.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik ben heel goed in rekenen.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik weet waar ik tijdens de rekenles aan wil werken.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

8.36 Gespreksformulier rekendoelen stellen

1. Kennismaken.
 - Waarom dit gesprekje en motivatieschaal invullen.
2. Veranderwensen verhelderen.
 - Door middel van de toekomstvraag
3. Doel formuleren.
 - Smart maken
4. Invullen logboek
5. De volgende keer

8.37 De wondervraag

De wondervraag is een handig middel om te komen een doel (zie paragraaf 2.3). De wondervraag die gebruikt werd tijdens dit onderzoek is:

8.38 Antwoorden wondervraag en doel

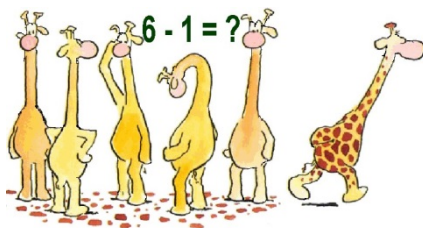
Na het stellen van de wondervraag schrijven of tekenen de leerlingen op wat er in hen opkomt. Dit doen ze op de toekomstbrief zie bijlage 8.41. Hiermee gaan we het doel voor in het logboek concreet maken. Hieronder staat schematisch weergegeven wat leerlingen in de toekomstbrief hebben geschreven en wat het uiteindelijke doel is geworden wat in het logboek verder uitgewerkt staat.

Groep 3	
E.	Dat ik geen uitleg hoef, dat weet ik allemaal al, dat bik bij de takenkast meer mag maken, de juf moeilijke sommen geeft en harder ga werken. Mijn doel: Alleen met de uitleg meedoen als ik het niet snap en meer aan mijn taken werken.
D.	Ik werk in het plusboekje, heb al mijn taken af, waar niemand mij stoort, anderen in het groepje zachtjes praten, rust. Mijn doel: Rustig doorwerken zodat ik in het plusboekje kan gaan werken.
N.	Ik werk sneller, ben kinderen aan het helpen, werk netjes en doe rekenspelletjes op het einde van de les omdat ik op tijd klaar ben, schrijf sneller. Mijn doel: Ik werk sneller, help andere kinderen en doe spelletjes uit de rekenkast als ik klaar ben met mijn werk.
A.	Ik werk goed door, maak weinig fouten, let goed op tijdens de lessen, stel goede vragen en gebruik mijn blokje goed. Ben aardiger tegen kinderen, doe goed spulletjes delen, vraag netjes aan andere kinderen wanneer ik iets wil lenen, kinderen vinden mijn slim en kan stiller zitten. Mijn doel: Ik werk rustig en goed door aan mijn rekenopdrachten.
Groep 4	
J.	Juf goed geholpen, juf hielp mij vaak, als ik het niet weet vraag ik het in het groepje. Mijn doel: Begin ik meteen met mijn rekenwerk en als ik iets niet weet dan vraag ik dit in mijn groepje.
L.	Tellen tot 100 en terug gaat goed, oefenen met sommen die ik lastig vindt, begin meteen met mijn rekenles ook weet ik het soms niet of vind ik het moeilijk. Mijn doel: Dat ik beter in rekenen ben: eraf sommen tot 100 en de getallenlijn van 100 naar 0 terugtellen.
K.	Ik heb mijn rekenwerk af en kan daarna nog klein beetje rekenspelletjes doen. Bij vragen komt de juf mij meteen helpen en dan snap ik het. Ik kan de sprongen van 10 en 100 goed maken bij het uitrekenen van sommen tot 100. Mijn doel: Sprongen van 10 en 100 kennen.
Groep 5	
L.	Dat mijn cijfer omhoog gaat, ben ik stiller, harder werken, als het moeilijk is blijf ik mij concentreren op de opdracht. Mijn doel: Heb ik meer sommen goed, werk ik goed door en als het moeilijk is blijf ik mij concentreren op de opdracht.
A.	Sneller en minder fouten. Mijn doel: Om sneller te werken en minder fouten te maken.
Lu.	Tekende het stoplicht op rood, de liniaal als hulpmiddel, een schriftje waar netjes in gewerkt wordt, de kinderen die vrolijk naast elkaar zitten. Mijn doel: Heb mijn werk sneller af, ik heb minder fouten en meer zin in school.
Groep 6	
M.	Zou ik graag naast het werken in mijn boek ook andere dingen willen doen omdat ik mijn rekenwerk af heb. Mijn doel: Ik wil graag iedere week mijn rekenwerk afhebben.

J.	Begin ik eerder aan mijn werk, werk ik sneller, netter werken. Mijn doel: Begin ik eerder met mijn werk, werk ik sneller en netter en weet ik wat ik moet doen als ik klaar ben.
----	---

8.39 Voorbeelden van ingevuld logboek

Logboek groep 3

Mijn doel (over 4 weken):

Alleen met de uitleg meedoen als ik het niet snap en meer aan mijn taken werken.

Dit doel is voor mij belangrijk omdat:

Omdat ik mij dan beter voel en hard kan werken en meer aan mijn taken kan werken.

Wanneer werk ik aan mijn doel? Hoe lang?

Rekenles en zelfstandig werken. 4 weken.

Hoe werk ik aan mijn doel?

Ik geef zelf aan als ik het al snap. Juf helpt mij als ik dit vergeet.

Heb ik hulp of materialen hierbij nodig?

Juf nodig als ik het vergeet te vragen.

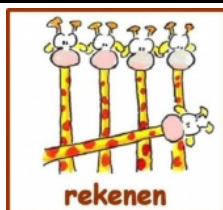
Hoe weet ik of ik over 4 weken het doel bereikt heb?

Over 4 weken voel ik mij beter tijdens de rekenles, werk ik harder en meer af.

Hoe ga ik het vieren als ik het doel bereikt heb?

Spelletje met bewegen.

Logboek groep 4

Mijn doel (over 4 weken):

Dat ik beter in rekenen ben: eraf sommen tot 100 en de getallenlijn van 100 naar 0 terugtellen.

Dit doel is voor mij belangrijk omdat:

Soms denk ik oh dat is moeilijk en dan snap ik er niets van en dat je niet fijn.

Wanneer werk ik aan mijn doel? Hoe lang?

Rekenles, zelfstandig werken.

Ik ga elke dinsdag en woensdag naar een klas daar leer je dat je in jezelf moet geloven en dat je niet bang moet zijn om ergens niet in goed te zijn. Leren sorry zeggen.

Hoe werk ik aan mijn doel?

- Meer rekenen oefenen.
- Op donderdag krijg ik blaadjes van de oefeningen: huiswerk.
- Soms komt er een meisje die mij helpt met rekenen.
- 's Avonds in bed oefenen van 100 terugtellen tot 0.

Heb ik hulp of materialen hierbij nodig?

- Vandaag kregen we een blaadje met streepjes, dat is handig om te gebruiken.
- Van juf Tanja een blaadje gekregen t/m 100 en weer terug.
- Van de juf of overleg in groepje.

Waarom kan ik zien dat ik over 4 weken het doel bereikt heb?

- Aan de blaadjes met de sommetjes.
- De juf vraagt mij na om terug te tellen.

Hoe ga ik het vieren als ik het doel bereikt heb?

- Spelletje met de klas doen.

Logboek groep 5

1.Mijn doel is (over 4 weken):

Heb ik meer sommen goed, werk ik goed door en als het moeilijk is blijf ik mij concentreren op de opdracht.

2.Dit doel is voor mij belangrijk omdat:

Krijg ik hogere cijfers op mijn rapport, dan voel ik mij blij.

3.Wanneer werk ik aan mijn doel? Hoe lang?

Tijdens de rekenles, zelfstandig werken. 4 weken.

4.Hoe werk ik aan mijn doel?

- * Harder door werken.
- * Niet rondkijken en bij mijn werk blijven.
- * Koptelefoon als het nodig is (zijn soms wel op).

5.Met wie werk ik aan mijn doel?

- * Meester helpt mij hierbij: door tips te geven. Die plak ik op mijn tafel.

6.Hoe kunnen ze me helpen?

- * Als het moeilijk is ga ik naar de meester voor hulp (eerst aan schoudermaatje).
- * Afspraak maken met meester wie mij mag helpen als ik iets niet weet.

7. Welke materialen en hulpmiddelen zet ik in?

- * Koptelefoon.
- * Kladblaadje (tekenen of in mijn hoofd).

8.Evaluatiedatum:

Over ¼ weken kijken we of het doel bereikt is.

10.Wie evalueert?

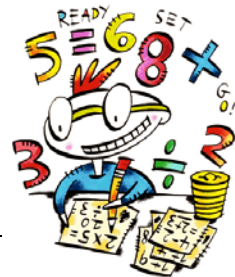
Met de juf (meester).

11.Hoe weten we of ik het doel bereikt heb?

- * Meer sommen goed heb. * Meester ziet dat ik beter doorwerk ook bij moeilijke sommen.

12.Hoe ga ik het vieren als ik het doel bereikt heb?

- * Gymles begin- of eindspel bedenken.

Logboek groep 6

1. Mijn doel is (over 4 weken):

Begin ik eerder met mijn werk, werk ik sneller en netter en weet ik wat ik moet doen als ik klaar ben.

2. Dit doel is voor mij belangrijk omdat:

Omdat ik sneller met mijn werk klaar wil zijn, dat ik het niet meer opnieuw hoeft te doen omdat ik zo lelijk schrijf. Dan wordt het rekenen misschien leuker.

3. Wanneer werk ik aan mijn doel? Hoe lang?

Bij alle lessen en bij rekenen. 4 weken.

4. Hoe werk ik aan mijn doel?

Iedere dag een stukje beter te gaan werken, door:

- Niet teveel gaan kletsen en meteen beginnen met werken.
- Meer geconcentreerd op mijn werk te letten en niet op anderen (door alleen naar mijn rekenwerk te kijken, als iemand iets zegt tegen mij dan let ik daar niet op).
- Door een beetje langzamer te schrijven schrijf ik netter.
- Ik vraag aan de meester wat ik moet doen als ik klaar ben.

5. Met wie werk ik aan mijn doel?

- De meesters.
- Mijzelf en klasgenoot M.

6. Hoe kunnen ze me helpen?

- Klasgenoot M.: zegt dan tegen mij: Jop als je iets bent vergeten kijk dan even in je mapje.
- Meesters: tegen mij zeggen wat ik moet doen als ik klaar ben.

8. Welke materialen en hulpmiddelen zet ik in?

- Mapje met blaadjes.

9. Evaluatiedatum:

Over ¼ week gaan we kijken of het doel is bereikt.

10. Wie evalueert?

- Met juf Jenny en de meesters.

11. Hoe weten we of ik het doel bereikt heb?

* Dat ik sneller begin met werken en netter werk.

12. Hoe ga ik het vieren als ik het doel bereikt heb?

- Spelletje bedenken om in de klas te doen.

8.40 Formulieren vervolgggesprek

Vervolggesprek (E.)

1. Schaalvraag: Hoe dicht ben je de afgelopen week bij het bereiken van je doel gekomen?

0 _____ * _____ 10

2. Wat heb je deze week gedaan om dichterbij je doel te komen?

De juf heeft mij een keer geholpen om eraan te denken dat ik een kortere uitleg krijg.

3. Wat ga je de komende week doen om dichterbij je doel te komen?

Zelf aan de juf aangeven als ik iets al begrijp en kortere uitleg nodig heb.

Juf maakt kaartje met het doel erop: zodat ik dit op mijn tafeltje heb liggen en beter kan zien en aan kan denken.

8.41 Toekomstbrief

8.42 De talenten toolbox

Toolbox voor Jong Talent

Ik kies voor mijn Talent – Junior Toolbox

De Toolbox voor Jong Talent. Deze praktische talentenset is samen met de Toolbox voor volwassenen het vervolg op het krachtige boek 'Ik kies voor mijn talent' van Luk Dewulf uit 2010.

Basisonderwijs-leerkracht: "Heb afgelopen week weer met de toolbox gewerkt. Geweldig om haast letterlijk te zien en te voelen wat er in de groep gebeurt. De energie gaf magie; gretigheid bij de kinderen, het willen delen met elkaar, de ruimte om te mogen delen en ruimte voor gevoel."

Wat is het?

De Toolbox is een praktisch instrument voor iedereen die met kinderen omgaat en hen wil helpen bij het ontdekken, inzetten en versterken van hun talenten. Ook voor ouders en grootouders is deze box een waardevol instrument om zichzelf en hun

kinderen meer bewust van hun talenten te maken en ermee aan de slag te gaan! Het verschil met al bestaande talenteninstrumenten is dat je met deze Toolbox vooral kunt onderzoeken welke talenten er écht zitten onder zichtbaar gedrag als 'kan goed voetballen', 'maakt met iedereen een praatje' en 'haalt goede cijfers voor rekenen'. Die verdieping maakt het mogelijk om talent ook op andere plekken bewust in te zetten en zo met meer plezier en kracht nieuwe dingen op te pakken.

De Toolbox bestaat uit:

- Drie soorten kaartjes met daarop 40 talenten van kinderen. Op de groene kaartjes beschrijven we elk talent, op de oranje kaartjes staan de hefboomvaardigheden die je gaan helpen om dit talent nog sterker te maken en op de blauwe kaartjes vind je de context die het meest stimulerend is voor juist dat talent.

- Een set met werkvormenkaarten, met op elke kaart een beschrijving van een manier om met kinderen te werken. Soms de opzet voor een gesprek, soms een spel, soms een activiteit met anderen of voor in de klas. De kern is telkens het verder onderzoeken en bespreken van de talenten van kinderen.
- Een boekje met informatie en voorbeelden over het werken aan het talent van kinderen. Dit boekje bouwt voort op het boek van Luk Dewulf en brengt een verdieping aan op het gangbare denken over talenten van kinderen. Vooral de vele voorbeelden uit de praktijk maken dat de talenten echt tot leven komen.

8.43 Formulier vervolggesprek gekoppeld aan kernkwaliteiten

Vervolggesprek

1. Schaalvraag: Hoe dicht ben je de afgelopen week bij het bereiken van je doel gekomen?

0 _____ 10

2. Wat heb je deze week gedaan om dichterbij je doel te komen?

3. Wat ga je de komende week doen om dichterbij je doel te komen?

4. Welke kwaliteiten passen bij jou? Zet daar een groen rondje om.

* doorzettingsvermogen	* nieuwsgierigheid	* prestatiedrang
* netheid	* samen willen werken	* precies
* openstaan voor ideeën van anderen	* omgaan met veranderingen	* anders...

5. Welke van deze kwaliteiten kunnen je helpen bij je doel?

8.44 Terugblik met leerlingen op stellen en reflecteren van rekendoelen

Groep 3	
E.	Vind het leuk dat ik een spelletje mag kiezen als ik het doel gehaald heb. Ik vind het fijn om het kaartje met het doel erop te houden.
D.	Ik vind het leuk om een spelletje te kiezen. Ik kan nu beter doorwerken.
N.	Ik vind het leuk dat ik zelf mag weten welk spelletje ik kies als ik het doel gehaald heb. Ook kan ik nu beter doorwerken.
A.	Ik vond het fijn om eraan te werken, het hielp mij om aan mijn afspraken te denken.
Groep 4	
J.	Lukt mij beter te leren.
L.	Ik vind het leuk, kunnen we dit blijven doen?
K.	Ik heb nieuwe dingen geleerd. Het kaartje op mijn tafel helpt mij aan mijn doel te denken.
Groep 5	
L.	Handig om alles in een mapje te hebben. Schaalvraag is handig om steeds te kijken hoe ver ik vooruit ben gegaan.
A.	In het begin keek ik niet in mijn mapje naar het logboek. Door het doel op een kleiner blaadje op mijn bureau te leggen hielp mij bij het denken aan mijn doel.
Lu.	Ik vergeet vaak te kijken in mijn mapje. Het kaartje met het doel op mijn tafel hielp mij.
Groep 6	
M.	Ik wil alles altijd afhebben, dus ik denk daar altijd aan.
J.	Ik vond het leuk, maakt mij zelfstandiger.